



MAGYAR  
HELSINKI  
BIZOTTSÁG

Kérdések és  
válaszok az előzetes  
döntéshozatali  
eljárásról és az  
Európai Unió  
Alapjogi  
Chartájának  
alkalmazási köréről

# Bevezető

Akárcsak az Európai Unió (Unió) más tagállamaiban, a hazai jogalkalmazásban is számos esetben merülhet fel az uniós jog érintettsége. A tagállamok a lojális együttműködés elve alapján kötelesek, hogy területükön biztosítsák az uniós jog alkalmazását és tiszteletben tartását. Ugyanakkor kulcsfontosságú, hogy a jogalanyok is ismerjék és érvényesítsék az uniós jogrendszer által garantált jogaikat, illetve eljárási lehetőségeiket. Az uniós jog a nemzetközi joghoz viszonyítva sajátos karakterrel rendelkezik. Ugyanis a tagállami joghoz képest elsőbbséggel bír, valamint rendelkezései közvetlen hatályúak lehetnek (azaz bizonyos feltételek fennállása esetén közvetlenül hivatkozhatók a tagállami bíróságok és hatóságok előtt). Az Unió jogrendje tehát tartalmazhat olyan normákat, amelyek nem csak a tagállamokat kötik, hanem közvetlenül kihathatnak a jogalanyok jogaira és kötelezettségeire.

Ezen sajátosságok megkívánták, hogy az alapvetően gazdasági együttműködésnek induló uniós jogrendszer a tagállamok alkotmányos hagyományaihoz hasonlóan garantálja az alapjogok védelmét. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése után ezt a funkciót elsősorban az Európai Unió Alapjogi Chartája (Charta) tölti be. A Charta köti az uniós intézményeket, illetve a tagállamokat annyiban, amennyiben az uniós jogot hatják végre. Az említett jogtudatosság fontos, hogy kiterjedjen az alapjogok dimenziójára is, vagyis arra, hogy a jogalanyok adott esetben hivatkozzanak a Chartában garantált jogaikra akár egy uniós, akár egy uniós kötelezettséget végrehajtó tagállami intézkedés vonatkozásában.

A Magyar Helsinki Bizottság küldetésének és működésének középpontjában a jogállamiság, a demokrácia és az alapvető jogok védelme áll. Ez a védelem kiterjed mind a magyar alkotmányos, mind a nemzetközi, mind pedig az uniós jogi keretekre. Erre tekintettel a kézikönyv célja, hogy erősítse a hazai joggyakorlatban az uniós normák alkalmazási lehetőségeivel kapcsolatos tudatosságot, és hogy a Charta alkalmazásának ösztönzésén keresztül erősítse Magyarországon az alapvető jogok védelmét. Mindezek érdekében a kézikönyv röviden bemutatja az előzetes döntéshozatal (EDH) iránti eljárás célját, karakterét, kezdeményezésének feltételeit, illetve azt, hogy mik a következményei azoknak a döntéseknek, amelyeket az Európai Unió Bírósága<sup>1</sup> az EDH eljárás eredményeként hoz. Ismerteti továbbá a Charta alkalmazhatóságát meghatározó főbb szabályokat mind az uniós, mind pedig a tagállami intézkedések vonatkozásában. A kézikönyv gyakorlati szempontú megközelítéssel, kérdések és válaszok formájában példákon keresztül kíván hasznos segítséget nyújtani a hazai jogalkalmazók számára.

Budapest, 2024. október

---

<sup>1</sup> Az Európai Unió Bírósága a Bíróságból és a Törvényszékből áll. 2024. szeptember 1-je előtt csak a Bíróság hozott előzetes döntéseket. A 2024. szeptember 1-jén hatályba lépett változásokat követően azonban már a Törvényszék is jogosult ilyen kérelmek elbírálására. A kézikönyv a Bíróság eddigi gyakorlatára támaszkodik.

# I. Kérdések és válaszok az előzetes döntéshozatali eljárásról

## Mi az az előzetes döntéshozatali eljárás, és mi a jelentősége az Európai Unióban?

Az előzetes döntéshozatali (a továbbiakban EDH) eljárást az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikke a következők szerint határozza meg: az Európai Unió Bírósága (tehát a Bíróság és a Törvényszék, a továbbiakban: EUB, illetve Bíróság vagy Törvényszék attól függően, hogy melyikről van szó) hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben: a) a Szerződések értelmezése; b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak értelmezése és érvényessége. Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az EUB-t, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést, azaz értelmezze az uniós jogot, vagy döntsön az érvényességéről. Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az EUB-hoz fordulni. Ha egy tagállami bíróság előtt folyamatban lévő ügyben olyan kérdés merül fel, amely valamely fogva tartott személyt érint, az EUB a lehető legrövidebb időn belül határoz.

A következőkben előadottak jobb megértése érdekében röviden (és ezért szükségszerűen nem teljesen pontosan) vázoljuk az EDH eljárás menetét azok számára, akik most ismerkednek az uniós jog e fontos eljárási formájával. Amint az az előző bekezdésből kiderül, az EDH eljárást valamely nemzeti bíróság indítja meg, amikor úgy ítéli meg, hogy az előtte folyó hazai jogvita eldöntése az uniós jog értelmezését teszi szükségessé. Ilyenkor az eljárást felfüggeszti és határozatával az EUB-hoz fordul.

A Bíróság 27 bíróból áll, míg a Törvényszék 54-ből. A Bíróságon a bírák mellett 11 főtanácsnok dolgozik. A főtanácsnokok segítik a Bíróság munkáját, főszabály szerint feladatuk, hogy teljesen pártatlanul és függetlenül eljárva, indokolással ellátott indítványt terjesszenek elő egyes, a Bíróság elé került ügyekben. A főtanácsnokok tehát a konkrét ügyekben uniós jogi szakvéleményt készítenek. A Törvényszéken nincsenek állandó mandátummal megbízott főtanácsnokok, ugyanakkor a bírók az EDH eljárás során maguk közül megválaszthatják azokat, akik ilyen szerepben járnak el. A Bíróság teljes ülésben, tizenöt bíróból álló nagytanácsban, vagy öt-, illetve háromtagú tanácsokban jár el. A Törvényszék is különböző formákban járhat el: három vagy öt bíróval eljáró tanácsokban, vagy egyesbíróként. Ha az ügy jogi bonyolultsága vagy jelentősége, illetve különleges körülmények indokolják, az ügy a tizenöt bíróból álló nagytanácsban vagy a kilenc bíróból álló köztes létszámú tanácsban is elbírálható.

Az EDH iránti eljárás az EUB előtt főszabály szerint egy írásbeli és egy szóbeli szakaszra tagolódik (a később ismertetésre kerülő gyorsított, illetve sürgősségi eljárás ezek vonatkozásában enged eltérést). A Bíróságnak a vonatkozó szabályokat összefoglalóan bemutató ismertetője<sup>2</sup> szerint az EDH iránti kérelem előterjesztését követően ha „a fordítószolgálat az Unió valamennyi hivatalos nyelvére lefordította a kérelmet, a hivatalvezető kézbesíti azt az alapeljárásban részt vevő feleknek, valamint a tagállamoknak és az Unió intézményeinek. A hivatalvezető a Hivatalos Lapban közleményt tesz közzé, amelyben megjelöli a feleket és a kérdések tartalmát. A feleknek, a tagállamoknak és az intézményeknek két hónap áll rendelkezésükre, hogy írásbeli észrevételeiket a Bíróság elé terjesszék.

---

<sup>2</sup> [https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2\\_7024/hu/](https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hu/)

[A]z írásbeli szakasz lezárását követően a felek három héten belül nyilatkozhatnak arról, hogy kérik-e tárgyalás tartását, és ha igen, miért.

A Bíróság [...] határoz arról, hogy szükséges-e bizonyításvétel, hogy az ügyet melyik ítélkező testület elé utalják, valamint hogy szükséges-e nyilvános tárgyalást tartani, amelynek határnapját az elnök tűzi ki. Ha a Bíróság úgy dönt, hogy tárgyalást tart, az ügyet tehát nyilvános tárgyaláson, az ítélkező testület és a főtanácsnok előtt folytatják le. A bírák és a főtanácsnok [...] kérdéseket tehetnek fel a feleknek. Néhány héttel később a főtanácsnok ismerteti indítványát a Bíróság előtt, szintén nyilvános tárgyaláson. Ennek során részletesen elemzi a jogvitát, és különösen annak jogkérdéseit, majd – teljesen függetlenül eljárva – a Bíróság elé terjeszti válaszával, amely szerinte alkalmas a felmerült probléma eldöntésére. Ezzel az eljárás szóbeli szakasza lezárul. Ha a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az ügy semmilyen új jogkérdést nem vet fel, a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozhat, hogy az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor.”

A Bíróság gyakorlata szerint az EDH eljárás, mint a Bíróság és a nemzeti bíróság közötti párbeszéd egyik célja „az uniós jog értelmezése egységességének biztosítása, így lehetővé téve az uniós jog koherenciájának, teljes érvényesülésének és autonómiájának, valamint végső soron a Szerződésekkel létrehozott jog sajátos jellegének biztosítását [...]”<sup>3</sup> Konkrétabban, az EDH eljárás garantálja, hogy az uniós jognak „valamennyi tagállamban azonos hatálya legyen. Az ennek jegyében kialakított előzetes döntéshozatali mechanizmus célja megelőzni a nemzeti bíróságok által alkalmazandó uniós jog értelmezésén belüli eltéréseket [...]”<sup>4</sup>

Sajátos esete az EDH eljárásoknak, amikor egy tagállami bíróság eljárásában nem egyszerűen egy uniós norma értelmezésének szükségessége merül fel, hanem az a kérdés, hogy egy uniós aktus (például egy uniós irányelv) egyáltalán érvényes-e (azaz nem lépte-e túl az aktust megalkotó uniós szerv a hatáskörét a norma elfogadásakor, vagy nem ütközik-e az aktus például a Chartába). A Bíróság értelmezésében „egységesség e követelménye különösen kényszerítő erejű, ha uniós jogi aktus érvényességéről van szó. Az uniós jogi aktusok érvényessége tekintetében a tagállamok bíróságai között fennálló különbségek magát az uniós jogrendszer egységességét kérdőjeleznék meg, és a jogbiztonság alapvető követelményét veszélyeztetnék [...]”<sup>5</sup> Végül pedig az uniós jogi aktusok az EDH során felmerült érvényességével kapcsolatosan fontos megjegyezni, hogy „egyedül a Bíróság rendelkezik hatáskörrel [...] uniós jogi aktusok érvénytelenségének megállapítására [...]”<sup>6</sup>

A Bíróság egyértelművé tette, hogy az EDH eljárás a „nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, az alapügy tényállásának a megállapítása és megítélése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kétségtől kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik [...], a Bíróság feladata viszont, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő nemzeti bíróság számára az uniós jog értelmezésének azon elemeit megadja, amelyek az alapjogvita megoldásához szükségesnek bizonyulhatnak [...]”<sup>7</sup> Tehát a Bíróság „az uniós jog értelmezéséhez támpontokat nyújt a nemzeti bíróságnak, amelyek szükségesek az utóbbi által eldöntendő jogvita

<sup>3</sup> C-284/16, Achmea, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2018. március 6., ECLI:EU:C:2018:158, 37. pont

<sup>4</sup> Avis 1/09, Accord sur la création d'un système unifié de règlement des litiges en matière de brevets, a Bíróság (teljes ülés) véleménye, 2011. március 8., ECLI:EU:C:2011:123, 83. pont

<sup>5</sup> C-366/10, Air Transport Association of America és társai, a Bíróság (nagytanács) ítélete, 2011. december 21., ECLI:EU:C:2011:864, 47. pont

<sup>6</sup> C-366/10, Air Transport Association of America és társai, a Bíróság (nagytanács) ítélete, 2011. december 21., ECLI:EU:C:2011:864, 48. pont

<sup>7</sup> C-487/19, W. Z. () és des affaires publiques de la Cour suprême – nomination), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:798, 78. pont

megoldásához [...]”<sup>8</sup>, mivel az EDH célja „nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége [...]”<sup>9</sup> Mindez azt is jelenti, hogy a Bíróság nem jogosult arra, hogy „az uniós jog szabályait egy meghatározott ügyre alkalmazza.”<sup>10</sup>

Szűkebben az EDH iránti kérelem előterjesztésének „egyik előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet tekintetbe vevő határozatot kell hoznia [...]. [...]Az előzetes döntéshozatali eljárásban a Bíróságnak [...] az a feladata, hogy segítséget nyújtson a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő konkrét jogvita elbírálásában. [...] Az ilyen eljárás keretében tehát az említett jogvitának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz, hogy az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükséges legyen [...]”<sup>11</sup> A Bíróság akkor hoz döntést egy EDH eljárásban, ha a nemzeti bíróság előtt folyik egy olyan jogvita, amelynek az eldöntéséhez az uniós jog értelmezése vagy érvényességének megítélése szükséges. A nemzeti bíróság ilyenkor – a saját eljárása felfüggesztése mellett és az ügy tényeinek ismertetésével – az EUB-hoz fordul és megfogalmazza azokat az uniós jog értelmezésével vagy érvényességével összefüggő kérdéseket, amelyekben az EUB iránymutatását várja. Az EUB döntésében ezekre a kérdésekre ad választ, és a tagállami bíróságnak ezen válasz figyelembevételével kell az előtte folyó jogvitát eldönteni. Az EDH eljárásban nem tehető fel olyan kérdés, amely nem kapcsolódik a konkrét jogvitához, még akkor sem, ha egyébként valóban felveti az uniós jog értelmezésének szükségességét.

Az EDH lényege tehát az uniós jog értelmezése vagy adott esetben érvényességének vizsgálata, amelyet a nemzeti bíróság kérelmére a Bíróság vagy a Törvényszék ad meg, illetve állapít meg annak érdekében, hogy a nemzeti bíróság az előtte folyamatban lévő ügyben döntést tudjon hozni. Maga a Bíróság és a Törvényszék nem alkalmazza az uniós jogot az adott tényállásra, hanem a konkrét ügy megoldásához releváns uniós norma értelmezésével vagy érvényessége értékelésével segíti az ügyben eljáró nemzeti bíróságot. Az ügy megoldása és lezárása tehát nem a Bíróság vagy a Törvényszék, hanem az EDH eljárást követően is a nemzeti bíróság feladata és kötelessége. Meg kell továbbá jegyezni, hogy az EDH természetéből fakadóan – mivel minden nemzeti bíróság számára fennálló lehetőséget jelent – komoly jelentőséggel bírhat a hazai joggyakorlat alakításában is. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja az EDH-ra vonatkozó összefoglaló véleményében (kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye) ezt úgy fogalmazta meg, hogy „az alsóbb bíróságok is kontrollálhatják és aktívan alakíthatják az uniós jog értelmezését egy tagállam belső jogrendszerében, ami történhet akár a felsőbb bíróságok által kialakított joggyakorlattal szemben is.”<sup>12</sup>

### Mely szerv minősül bíróságnak az EDH előterjesztésével összefüggésben?

EDH iránti kérelmet bármely nemzeti bíróság előterjeszthet. Előfeltétel, hogy a Bírósággal, illetve a Törvényszékkal csak olyan szerv léphet kapcsolatba, amelyik maga is bíróságnak minősül. Annak

<sup>8</sup> C-585/18, A.K. (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2019. november 19., ECLI:EU:C:2019:982, 69. pont

<sup>9</sup> C-645/19, Facebook Ireland és társai, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. június 15., ECLI:EU:C:2021:483, 116. pont

<sup>10</sup> C-83/14, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2015. július 16., ECLI:EU:C:2015:480, 71. pont

<sup>11</sup> C-558/18, Miasto Łowicz (Régime disciplinaire concernant les magistrats), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2020. március 26., ECLI:EU:C:2020:234, 46-48. pontok

<sup>12</sup> Az Európai Unió jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai elnevezésű joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye, Kúria, 2013., 19. oldal

megítélése, hogy egy jogvitában eljáró szerv az EDH szempontjából bíróságnak tekinthető-e, uniós jogi kérdés, amelynek megítélésekor a Bíróság meghatározott tényezők összességét veszi figyelembe. Ezek közé tartozik, hogy:

- „a szerv jogszabály alapján jött-e létre,
- állandó jelleggel működik-e,
- hatásköre kötelező jellegű-e,
- az eljárása kontradiktórius jellegű-e,
- jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy
- független-e [...]”<sup>13</sup>

*Példa: mikor tekinthető egy eljárás igazságszolgáltatási jellegűnek?*

C-210/06, Cartesio (ítélet)<sup>14</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Szegedi Ítéltábla terjesztette elő. Az alapügyben a Cartesio, egy magyar jog szerint létrejött betéti társaság, változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a Bács-Kiskun Megyei Bíróság mint cégbíróság a társaság székhelyének Olaszországba való áthelyezése következtében módosítsa a cégnyilvántartásban a társaság székhelyére vonatkozó bejegyzést. A cégbíróság elutasította a kérelmet arra hivatkozással, hogy a magyar jog nem teszi lehetővé a székhely külföldre történő áthelyezését úgy, hogy a társaság személyes joga továbbra is a magyar jog maradjon. A Cartesio fellebbezett a határozattal szemben. Az Ítéltábla az EDH iránti kérelmében – a letelepedés szabadságára vonatkozó kérdései mellett – abban kérte a Bíróság állásfoglalását, hogy a cégbíróság határozatával szembeni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróságként jogosult-e EDH előterjesztésére, ha sem a cégbírósági határozat meghozatalára, sem a fellebbezés elbírálására nem kontradiktórius eljárásban kerül sor. A Bíróság leszögezte, hogy ha a cégbíróság közigazgatási hatóságként jár el, anélkül, hogy valamely jogvita eldöntése érdekében fordultak volna hozzá, nem tekinthető úgy, hogy igazságszolgáltatási feladatokat lát el. Ez a helyzet például akkor, amikor a cégbíróság cégbejegyzési kérelemről határoz olyan eljárás keretében, amelynek nem célja a kérelmező jogait állítólagosan sértő aktus megsemmisítése. Azonban az a bíróság, amelyhez a cégbíróság elsőfokú, bejegyzés iránti kérelmet elutasító határozatával szemben fordulnak a kérelmező jogait állítólagosan sértő határozat megsemmisítésére irányuló fellebbezéssel, jogvitát bírál el, és igazságszolgáltatási feladatot végez. Ilyen esetekben a fellebbviteli bíróságot EDH iránti kérelem előterjesztésére jogosult bíróságnak kell tekinteni.

*Példa: mikor nem tekinthető egy eljárás igazságszolgáltatási jellegűnek?*

C-102/17, Secretaria Regional de Saúde dos Açores (végzés)<sup>15</sup>

<sup>13</sup> C-274/14, Banco de Santander, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2020. január 21., ECLI:EU:C:2020:17, 51. pont

<sup>14</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

<sup>15</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Tribunal de Contas (Számvevőszék, Portugália) terjesztette elő. Az EDH iránti kérelem a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezésére irányult. Az alapügyben az egészségügyi hatóság engedélyezte egy közbeszerzési eljárás megindítását az azori szigetcsoporthoz tartozó egyik szigeten található egészségügyi központ épületének felújítása kapcsán. A regionális jogszabályok szerinti kiírás alapján a közbeszerzési pályázatra csak bizonyos, a régióban már korábban beruházást végző ajánlattevők jelentkezhetnek. Az azori hatóságok kiválasztották az egyik pályázót, és megkötötték vele a szerződést, amelyet a portugál szabályok szerint benyújtottak a Secção Regional dos Açores do Tribunal de Contas-hoz (a Számvevőszék azori-szigeteki regionális csoportja, Portugália: SRATC). A SRATC megtagadta a szerződéshez való előzetes hozzájárulást, arra hivatkozva, hogy az ajánlattételi felhívás korlátozhatta a versenyt, többek között az egyenlő bánásmód elvének a megsértésével. A közbeszerzést kiíró egészségügyi hatóság megfellebbezte ezt a határozatot a Számvevőszéknél, és úgy érvelt, hogy a földrajzi alkalmassági követelmény (amely korlátozta a pályázók körét) összhangban van az irányadó nemzeti és uniós joggal. A Számvevőszék EDH iránti kérelme arra irányult, hogy ellentétes-e az uniós joggal az a nemzeti szabály, amely lehetővé teszi részvételi feltételként annak előírását, hogy a pályázaton csak olyan vállalkozások indulhatnak, amelyek korábban ugyanazon autonóm régióban legalább három építési beruházást hajtottak végre. A Bíróság először is rámutatott, hogy az EDH iránti kérelem elfogadhatósága függhet attól, hogy a kérdést előterjesztő nemzeti az adott ügyben igazságszolgáltatási feladatokat lát-e el, mivel vannak olyan szervek, amelyek egyes ügyekben igazságszolgáltatási feladatokat látnak el, míg más esetekben közigazgatási jellegű hatásköröket gyakorolnak, és ilyen esetekben nem illeti meg őket a bíróság minősítés. Az EUB szerint a konkrét portugál ügyben nem derült ki egyértelműen, hogy az a határozat, amelyet a Számvevőszéknek az alapeljárásban kell meghoznia (a közbeszerzési eljárás jogszerűségéről), az igazságszolgáltatási, vagy pedig a tisztán közigazgatási feladatkörbe illeszkedik-e. Továbbá az sem volt egyértelmű az ügyben, hogy a Számvevőszék harmadik félnek minősül-e ahhoz a hatósághoz (azaz a Számvevőszék regionális csoportjához) képest, amely a vitatott határozatot hozta, és így az sem, hogy a vitatott határozattal szemben benyújtott fellebbezés nem minősül-e közigazgatási jogorvoslat iránt benyújtott kérelemnek. [Ennek azért volt jelentősége, mert az EUB gyakorlata szerint akkor minősül egy szerv bíróságnak, ha „harmadik félnek” tekinthető az eljáró felekhez képest, nem pedig egyszerűen az egyik eljáró félnek (pl. közigazgatási szervnek) a felettes szerve, mely esetben nem független az alsóbb fokú szervtől olyan mértékben, hogy „harmadik félnek” lehessen tekinteni]. A Bíróság szerint nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a Számvevőszék igazságszolgáltatási funkciókat látott el a konkrét ügyben, ezért az EDH iránti kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánította.

*Példa: mikor nem tekinthető egy eljárás igazságszolgáltatási jellegűnek?*

C-387/20, OKR (Renvoi préjudiciel d'un clerc de notaire) (végzés)<sup>16</sup>

Az EDH-t egy Krapkowicében (Lengyelország) működő közjegyzőhelyettes terjesztette elő. Az

<sup>16</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

EDH iránti kérelem az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmezésére irányult. Az alapügyben egy Lengyelországban lakóhellyel rendelkező és ott egy ingatlanban társtulajdonos ukrán állampolgár (OKR) kérelme nyomán a közjegyzőhelyettes, többek között a rendelet alapján, megtagadta egy olyan közjegyzői végrendelet elkészítését, amelynek értelmében az alapeljáráásban érintett hagyatéokra az ukrán jog lenne alkalmazandó. OKR a közjegyzőhelyettes útján keresetet nyújtott be a Sąd Okręgowy w Opoluhoz (opolei regionális bíróság, Lengyelország) a kért okirat kiállításának megtagadásával szemben. Azonban az EDH iránti kérelmet előterjesztő közjegyzőhelyettes kifejtette: a lengyel jog alapján az a feladata, hogy első fokon (azaz a keresetnek a bírósághoz való továbbítása előtt) felülvizsgálja a megtagadásról szóló határozatot, amelyben megállapította, hogy a kért cselekmény jogellenes. A közjegyzőhelyettes rámutatott arra, hogy nem tudja hatékonyan biztosítani e felülvizsgálatot, ha egy olyan ügyben, amelynek elsődleges tárgya az uniós jog értelmezése, nem fordulhat a Bírósághoz. Az EDH iránti kérelem kapcsán a közjegyzőhelyettes arra hivatkozott, hogy pártatlan és a közokirat kiállítását kérő felektől független szervként jár el, hogy az általa nyújtott jogi védelem kötelező jellegű, valamint hogy a közjegyzői okirat kiállításának megtagadása felett gyakorolt felülvizsgálati jogosítványa jogszabályon alapul. A Bíróság rámutatott: annak megállapítása érdekében, hogy a törvény által különféle feladatokkal felruházott nemzeti szerv bíróságnak minősül-e, azoknak a feladatoknak a sajátos jellegét kell megvizsgálni, amelyeket az adott szerv abban a konkrét normatív összefüggésben gyakorol. Az ügyben a közjegyzőhelyettes a saját határozatának felülvizsgálatát végezte el, a közokirat kiállításának megtagadásáról szóló határozatának felülvizsgálatakor nem jogvitában járt el, hanem újból meg kellett vizsgálnia azt, hogy OKR kérelme megfelelt-e a kért közjegyzői okirat kiállítására vonatkozó jogszabályokban meghatározott feltételeknek. Emellett a közjegyzőhelyettes nem minősült harmadik személynek ahhoz a hatósághoz képest, amely a jogorvoslással megtámadott határozatot hozta. A Bíróság tehát megállapította, hogy az EDH-t előterjesztő közjegyzőhelyetteshez nem valamely jogvita eldöntése érdekében fordulnak, nem kellett igazságszolgáltatási jellegű határozatot hoznia, ily módon nem látott el igazságszolgáltatási feladatokat, ezért az EUB az EDH iránti kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánította.

*Példa: mikor minősülhet a választottbíróság EDH előterjesztésére jogosult bíróságnak?*

C-555/13, Merck Canada (végzés)<sup>17</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Tribunal Arbitral necessary (választottbíróság, Portugália) terjesztette elő. A kérelem a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványáról szóló, 2009. május 6-i 469/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmezésére irányult, és egy szabadalmi jogvitában terjesztette elő a választottbíróság. Az EDH iránti kérelem elfogadhatóságával kapcsolatosan a Bíróság kiemelte, hogy főszabály szerint a szerződésben kikötött választottbíróság nem minősül nemzeti bíróságnak az EUMSZ 267. cikk értelmében,

<sup>17</sup> A szövegdozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.



mivel a szerződő felek sem jogilag, sem ténylegesen nem kötelesek arra, hogy vitás ügyüket a választottbírószágra bízzák, és az érintett tagállam hatóságainak nincs befolyásuk a választottbírószági út választására, illetve hivatalból sem kell beavatkozniuk a választottbíró előtt folyó eljárásba. Ugyanakkor a Bíróság korábban már elismerte a jogszabály alapján létrejött olyan választottbírószágot által elé terjesztett EDH iránti kérdések elfogadhatóságát, amelyeknek a határozatai kötelezőek a felekre nézve, és amelyek hatásköre nem a felek megállapodásától függ. A konkrét ügyben a Bíróság megállapította, hogy a választottbírószágot kötelező hatáskörrel ruházta fel a referencia-gyógyszerekre és a generikus gyógyszerekre vonatkozó ipari tulajdonjogokkal kapcsolatos jogviták elsőfokú elbírálására. Ezenkívül, ha a választottbírószágot által hozott határozatot nem támadták meg a fellebbviteli bíróság előtt, akkor az jogerőssé vált, és ugyanolyan joghatásai voltak, mint a rendes bíróságok által hozott határozatoknak. Továbbá a portugál alkotmány a választottbírószágot az igazságszolgáltatási hatáskört gyakorló szervek közé sorolja. A választottbírószágra ugyanazok a függetlenségi és pártatlansági követelmények vonatkoznak, mint a rendes bíróságokhoz kinevezett bírókra, továbbá a Tribunal Arbitral necessário tiszteletben tartja az egyenlőség és a kontradiktórus eljárás elvét eljárásai során, és az ipari tulajdonjogi ügyekben a portugál jogot alkalmazva dönt. A választottbírószágot formáját, összetételét és eljárási szabályait tekintve a felek választása szerint változó lehet és határozatának meghozatalát követően véget ér a megbízatása. Mindezek mellett ugyanakkor a bíróságot jogszabályi alapon hozták létre, állandó jellegű kötelező hatáskörrel rendelkezik, és mivel a nemzeti jogszabályok adnak keretet azoknak az eljárási szabályoknak, amelyeket a választottbírószágot alkalmaz, ezért esetében az állandóságra vonatkozó feltétel szintén teljesül. Mindezekre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy a konkrét ügyben eljáró választottbírószágot az EUMSZ 267. cikke szerinti bíróságnak volt tekinthető.

### **Milyen főbb uniós szabályok vonatkoznak az EDH-ra?**

Az EDH eljárásra vonatkozóan az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ), az EUMSZ [ideértve az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyvet (Alapokmány)], valamint a Bíróság eljárási szabályzata (Bíróság Eljárási Szabályzata)<sup>18</sup>, illetve a Törvényszék eljárási szabályzata (Törvényszék Eljárási Szabályzata)<sup>19</sup> tartalmaz releváns rendelkezéseket, amelyek közül a következők emelendők ki.

### ***A Bíróság és a Törvényszék feladatainak megosztásáról***

Az EUMSZ 256. cikk (3) bekezdése szerint a Törvényszék az Alapokmányban meghatározott egyes ügycsoportokban hatáskörrel rendelkezik a 267. cikk szerinti EDH iránt előterjesztett kérdések eldöntésére. Az Alapokmány korábban nem tartalmazott erre vonatkozó rendelkezéseket, vagyis előzetes döntéseket csak a Bíróság hozott. 2024. szeptember 1-jén hatályba lépett az a rendelet,<sup>20</sup> amely az EUMSZ idézett rendelkezésének fényében módosította az Alapokmányt és immáron

<sup>18</sup> A Bíróság eljárási szabályzata, HL L 265., 2012.9.29., 1–42. o

<sup>19</sup> A Törvényszék eljárási szabályzata, HL L 105., 2015.4.23., 1–66. o.

<sup>20</sup> Az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2024/2019 rendelete (2024. április 11.) az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról, PE/85/2023/REV/2, HL L, 2024/2019, 2024.8.12, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj>

felhatalmazza a Törvényszéket arra, hogy egyes ügycsoportokban – a Bíróság helyett – előzetes döntést hozzon.

Az Alapokmány kiegészült az 50b. cikkel, amelynek értelmében a Törvényszék hatáskörrel rendelkezik arra, hogy elbírálja az EUMSZ 267. cikke alapján előterjesztett azon EDH iránti kérelmeket, amelyek kizárólag az egyes alábbi ügycsoportok valamelyikének vagy azok közül többnek a területére tartoznak:

- a közös hozzáadottértékadó-rendszer;
- a jövedéki adók;
- a vámkódex;
- az áruknek a Kombinált Nomenklatúra szerinti tarifális besorolása;
- visszautasított beszállás vagy közlekedési szolgáltatások késése vagy törlése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség;
- az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmi rendszere.

Az Alapokmány 50b. cikke ugyanakkor rögzíti, hogy a Bíróság továbbra is hatáskörrel rendelkezik az olyan EDH iránti kérelmek elbírálására, amelyek – önálló – kérdéseket vetnek fel az elsődleges jog, a nemzetközi közjog, az uniós jog általános elvei vagy a Charta értelmezésével kapcsolatban.

Fontos tehát, hogy a rendelkezés szerint – minden – EDH iránti kérelmet továbbra is a Bírósághoz kell benyújtani. A Bíróság, ha az EDH iránti kérelem kizárólag az előbbieken felsorolt ügycsoportok valamelyikének vagy azok közül többnek a területére tartozik, átteszi az EDH iránti kérelmet a Törvényszékhez. Emellett az Alapokmány módosított 54. cikke úgy rendelkezik, hogy ha a Törvényszék megállapítja, hogy nincs hatásköre olyan EDH iránti kérelem elbírálására, amely a Bíróság hatáskörébe tartozik, az ügyet átteszi a Bírósághoz. Hasonlóképpen, ha a Bíróság megállapítja, hogy egy EDH iránti kérelem a Törvényszék hatáskörébe tartozik, azt átteszi a Törvényszékhez, amely ezt követően az ügyben hatáskörének hiányát nem állapíthatja meg.

Összességében tehát a nemzeti bíróságok továbbra is a Bírósággal lépnek kapcsolatba EDH iránti kérelmekkel. A Bíróság pedig adott esetben – ha az EDH iránti kérelem tárgya ezt indokolja – átteszi a kérelmet a Törvényszékhez.

Fontos, hogy a reformot bevezető rendelet<sup>21</sup> 4. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a Bíróság 2025. szeptember 2-ig közzéteszi és rendszeresen frissíti az Alapokmány 50b. cikkének alkalmazására vonatkozó példák listáját. Emellett fontos kiemelni azt is, hogy ugyanezen rendelet 2. cikk (1) bekezdése szerint a hatálybalépését követő hónap első napján – vagyis 2024. október 1-jén – a Bíróság előtt folyamatban lévő, előzetes döntés meghozatalára irányuló eljárásokat még a Bíróság bírálja el. Praktikusan ez azt jelenti, hogy Törvényszék csak ezt követően gyakorolja hatásköreit az EDH vonatkozásában.

### ***Az EDH iránti kérelemről***

Az Alapokmány 23. cikke szerint az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság közli az EUB-vel az eljárása felfüggesztéséről és az ügynek a Bíróság elé utalásáról szóló határozatát. Ezt a határozatot azután a Bíróság hivatalvezetője továbbítja az alapeljárás feleinek, a tagállamoknak, az Európai Parlamentnek,

---

<sup>21</sup> Az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2024/2019 rendelete (2024. április 11.) az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról, PE/85/2023/REV/2, HL L, 2024/2019, 2024.8.12, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj>

a Tanácsnak, a Bizottságnak és az Európai Központi Banknak, továbbá annak az uniós intézménynek, szervnek vagy hivatalnak, amelyik meghozta azt a jogi aktust, amelynek érvényessége vagy értelmezése a jogvita tárgyát képezi.

Az EDH iránti kérelmet megfogalmazó nemzeti bírósági határozat közlésétől számított két hónapon belül a feleknek (és ekként jogi képviselőiknek is), a tagállamoknak, a Bizottságnak és – amennyiben úgy ítélik meg, hogy különleges érdekük fűződik az EDH iránti kérelemben felvetett kérdésekhez – az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Központi Banknak jogában áll a Bírósághoz beadványokat vagy írásbeli észrevételeket benyújtani. Adott esetben annak az intézménynek, szervnek vagy hivatalnak, amely meghozta azt a jogi aktust, amelynek érvényessége vagy értelmezése a jogvita tárgyát képezi, szintén jogában áll beadványokat vagy írásbeli észrevételeket benyújtani. E beadványokat vagy írásbeli észrevételeket az ügy lezárását követő észszerű időn belül közzé kell tenni az EUB honlapján, kivéve, ha az említett érdekelt tiltakozik saját beadványainak vagy írásbeli észrevételeinek közzétételével szemben.

A Bíróság által a feleknek összeállított gyakorlati útmutató<sup>22</sup> (Gyakorlati Útmutató) 14–15. pontjai szerint az EDH eljárás nemperes jellege folytán semmilyen különleges alaki követelmény nem vonatkozik az érdekeltek beadványainak vagy írásbeli észrevételeinek benyújtására. Amikor tehát a Bíróság az EDH iránti kérelmet kézbesít nekik, ezen érdekeltek alaki kötöttségektől mentesen fejthetik ki a kérdést előterjesztő bíróság által benyújtott kérelemre vonatkozó álláspontjukat. Az a célja e beadványnak, hogy a Bíróság számára felvilágosítást nyújtson arról, hogy a beadványozó szerint a kérdést előterjesztő nemzeti bíróság által feltett kérdésekre milyen válaszokat kellene adni. Az ügynek a nemzeti bíróság által ismertetett jogi vagy ténybeli hátterét nem szükséges újból előadni, kivéve, ha ez az ismertetés további észrevételeket igényel (tehát ha például a nemzeti eljárásban érintett fél, illetve jogi képviselője úgy véli, hogy a nemzeti bíróság nem ismertetett valamilyen, az ügy eldöntése szempontjából fontos tényt vagy körülményt).

Az EDH iránti eljárásban, főszabályként, az eljárás nyelve a kérdést előterjesztő bíróságnak a nyelve.<sup>23</sup> Ez azt jelenti, hogy ezt a nyelvet kell használni különösen a felek beadványaiban és szóbeli előadásaiban, valamint az azokhoz csatolt vagy benyújtott mellékletekben és dokumentumokban, továbbá a Bíróság, illetve a Törvényszék jegyzőkönyveiben és határozataiban<sup>24</sup> (így ellentétben az Emberi Jogok Európai Bíróságának eljárásával, ahol egy ponton túl kötelező az angol vagy a francia nyelv használata, az EDH eljárás főszabály szerint végig magyarul folyik).

A Bíróság Eljárási Szabályzata (94. cikk), illetve a Törvényszék Eljárási Szabályzata (199. cikk) szerint a kérdések szövegén kívül a nemzeti bíróság EDH iránti kérelmének (határozatának) tartalmaznia kell:

- a jogvita tárgyának, valamint a kérdést előterjesztő bíróság által megállapított releváns tényeknek a rövid ismertetését, vagy legalább a kérdések alapját képező tények ismertetését;
- az ügyben esetlegesen alkalmazandó nemzeti rendelkezések tartalmát, és – adott esetben – a vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlatot;
- azon okok ismertetését, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes uniós jogi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére vonatkozóan, valamint azt

---

<sup>22</sup> Gyakorlati útmutató a felek részére a Bíróság elé terjesztett ügyekre vonatkozóan, HL L, 2024/2173, 30.8.2024, ELI: [http://data.europa.eu/eli/proc\\_rules/2024/2173/oj](http://data.europa.eu/eli/proc_rules/2024/2173/oj)

<sup>23</sup> Bíróság Eljárási Szabályzata 37. cikk (3) bekezdés, Törvényszék Eljárási Szabályzat 45. cikk (4) bekezdés

<sup>24</sup> Bíróság Eljárási Szabályzata 38. cikk (1) bekezdés, Törvényszék Eljárási Szabályzat 46.cikk (1) bekezdés

a kapcsolatot, amelyet a nemzeti bíróság e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között felállít.

A Bíróság többször hangsúlyozta, hogy a nemzeti bíróságnak meg kell jelölnie azon pontos okokat, amelyek arra indították, hogy az uniós jog értelmezését kérje, és amelyek alapján szükségesnek tartotta, hogy kérdéseket terjesszen a Bíróság elé. E tekintetben elengedhetetlen, hogy a nemzeti bíróság magában az EDH-ra utaló határozatban minimális magyarázatot adjon az értelmezni kért uniós rendelkezések kiválasztásának okaira, valamint az e rendelkezések és az elé terjesztett ügyben alkalmazandó nemzeti szabályozás közötti kapcsolatra. Az EDH iránti kérelem „tartalmára vonatkozó ezen követelmények kifejezetten szerepelnek a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkében, amelynek ismerete a kérdést előterjesztő bíróságtól [...] elvárható, és amelyeket szigorúan tiszteletben kell tartania.”<sup>25</sup> Továbbá, a Bíróság azt is többször leszögezte, hogy az EDH-ra „utaló határozatokban szolgáltatott információknak nem kizárólag azt kell lehetővé tenniük, hogy a Bíróság hasznos válaszokat adhasson, hanem azt is, hogy a tagállamok kormányai és az egyéb érdekelt felek [...] előterjeszthessék észrevételeiket. A Bíróság feladata arra ügyelni, hogy ez a lehetőség biztosított legyen, figyelemmel arra a tényre, hogy [...] az érdekelt feleket csak az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokról tájékoztatják [...], a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróságnak esetlegesen megküldött nemzeti iratanyagról azonban nem [...]”<sup>26</sup> Meg kell jegyezni, hogy mind a Bíróság, mind a Törvényszék a főtanácsnok meghallgatását követően további felvilágosítást kérhet az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróságtól.

A Bíróság – elsősorban a nemzeti bíróságoknak összeállított, ugyanakkor egy jogvita felei által is felhasználható – ajánlásai (Bíróság Ajánlásai)<sup>27</sup> szerint az EDH iránti kérelmet előterjesztő nemzeti bíróságnak a kérelemben „pontos hivatkozásokkal kell szolgálnia az alapjogvitára alkalmazandó nemzeti rendelkezésekről, valamint azokról az uniós jogi rendelkezésekről, amelyeknek az értelmezését kéri, vagy amelyeknek az érvényességét kétségbe vonja. E hivatkozásokban lehetőség szerint szerepelnie kell mind az érintett rendelkezéseket tartalmazó jogi aktusok pontos címének és az elfogadásuk időpontjának, mind pedig az e jogi aktusok kihirdetésével kapcsolatos hivatkozásoknak.”<sup>28</sup> A Bíróság az ajánlásokban azt is kiemeli, hogy a nemzeti bíróság összefoglalhatja az alapjogvitában részt vevő felek fő érveit és jelezheti az EDH iránt előterjesztett kérdésekre adandó válasza vonatkozó álláspontját is.<sup>29</sup> Javasolt továbbá az EDH-t kérő határozatban a kérdések elkülönült feltüntetése is lehetőleg a kérelem elején vagy végén.<sup>30</sup>

Az EDH iránti kérelmet „az ügynek a Bíróság általi elbírálása szempontjából releváns és hasznos valamennyi dokumentummal, különösen pedig az alapjogvitában részt vevő felek és esetleges képviselőik pontos elérhetőségeivel, valamint az alapeljárás iratanyagával vagy annak másolati példányával együtt kell eljuttatni a Hivatalba. Ezt az iratanyagot (vagy annak másolati példányát) [...] a Bíróság előtti eljárás teljes időtartama alatt a Hivatalban őrzik, ahol az Alapokmány 23. cikke szerinti érdekeltek – ha a kérdést előterjesztő bíróság eltérően nem rendelkezik – abba betekinhetnek.”<sup>31</sup>

---

<sup>25</sup> C-649/22, Randstad Empleo és társai, a Bíróság ítélete (hatodik tanács), 2024. február 22., ECLI:EU:C:2024:156, 28. pont

<sup>26</sup> C-1/14, Base Company és Mobistar, a Bíróság ítélete (harmadik tanács), 2015. június 11., ECLI:EU:C:2015:378, 48. pont

<sup>27</sup> Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan, Európai Unió Hivatalos Lapja, C 380, 2019. november 8.

<sup>28</sup> Bíróság Ajánlásai, 16. pont

<sup>29</sup> Bíróság Ajánlásai, 17. és 18. pont

<sup>30</sup> Bíróság Ajánlásai 19. és 20. pont

<sup>31</sup> Bíróság Ajánlásai 24. pont

## **A felek számára hasznos információk**

A Bíróság Eljárási Szabályzatának 96. cikke, illetve a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 202. cikke úgy rendelkezik, hogy az EDH iránti eljárás során – egyes kevésbé gyakori eseteket nem említve – a következők terjeszthetnek észrevételeket a Bíróság elé:

- az alapeljárásban részt vevő felek,
- a tagállamok,
- az Európai Bizottság,
- az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Központi Bank, amennyiben úgy ítélik meg, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben felvetett kérdések megválaszolásának mikéntjéhez különleges érdekük fűződik,
- az az intézmény, amelyik meghozta azt a jogi aktust, amelynek érvényessége vagy értelmezése a jogvita tárgyát képezi.

A Bíróság Eljárási Szabályzatának 97. cikk (1) bekezdése és a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 203. cikk (1) bekezdése szerint az alapeljárásban részt vevő felek azok, akiket az ügyre vonatkozó a nemzeti eljárási szabályok ekként határoznak meg.

A Bíróság Eljárási Szabályzatának 97. cikk (3) bekezdése és a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 203. cikk (3) bekezdése fényében az alapeljárásban részt vevő felek képviselőjét és személyes megjelenését illetően a Bíróság, illetve a Törvényszék figyelembe veszi az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság eljárási szabályait. Azzal kapcsolatos kétség esetén, hogy valamely személy a nemzeti jog alapján képviselheti-e az alapeljárásban részt vevő felet, a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróságtól az alkalmazandó eljárási szabályokra vonatkozó tájékoztatást kérhet.

Az EDH iránti eljárásban a Bíróság előtt lehetséges a gyorsított, míg a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre<sup>32</sup> vonatkozó kérdések esetén a sürgősségi eljárás. Ezen eljárások vonatkozásában például a beadványok vagy írásbeli észrevételek benyújtására rövidebb határidőt, illetve a főtanácsnoki indítvány mellőzését lehet előírni. Mivel a Törvényszék előzetes döntéshozatali hatáskörébe nem tartozik olyan esetkör, amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos kérdéseket érinthet, ezért a Törvényszék előtt nincs lehetőség az EDH iránti kérelem sürgősségi tárgyalására.

### **Gyorsított eljárás**

A gyorsított eljárással kapcsolatban a következőket írja elő a Bíróság Eljárási Szabályzatának 105. cikke. A kérdést előterjesztő bíróság kérelmére vagy kivételesen hivatalból a Bíróság elnöke az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően dönthet úgy, hogy az előzetes döntéshozatal tekintetében a Bíróság Eljárási Szabályzatának rendelkezéseitől eltérve gyorsított eljárást alkalmaz, ha az ügy jellege megköveteli, hogy elbírálására a lehető legrövidebb időn belül kerüljön sor. Ebben az esetben az elnök haladéktalanul kitézi a tárgyalási határnapot, amelyet az előzetes döntéshozatal iránti kérelem kézbesítésével közöl az érdekelttel. Az Alapokmány 23. cikke szerinti érdekelt (lásd fentebb) beadványokat vagy írásbeli észrevételeket terjeszthetnek elő az elnök által előírt, legalább tizenöt napos határidőn belül. A beadványokat vagy írásbeli észrevételeket a tárgyalás előtt közölni kell az

---

<sup>32</sup> EUMSZ Harmadik Rész V. cím

érdekeltekkel. A Törvényszék Eljárási Szabályzatának 237. cikke ugyanígy rendelkezik a gyorsított eljárásról.

*Példa: mikor nem indokolt gyorsított eljárás?*

C-531/22, Getin Noble Bank és társai (Contrôle d'office du caractère abusif des clauses) (ítélet)

<sup>33</sup>

Az ügyben az EDH-t a varsói Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (varsó-śródmieściei kerületi bíróság, Varsó) terjesztette elő. Az EDH iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv egyes rendelkezéseinek, valamint a Charta 47. cikkének (hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog) értelmezésére irányult. A kérelmet a bíróság fizetési meghagyás tárgyában folyamatban lévő végrehajtási eljárás keretében terjesztette elő, amely egy bank által nyújtott devizahitelhez kapcsolódott. Az ügy előzményei szerint a fogyasztó hitelmegállapodást kötött a Getin Noble Bankkal, amely kölcsönt svájci frankban indexált lengyel zlotyban rögzítettek. E hitelmegállapodás értelmében a Getin Noble Bank által nyújtott kölcsön összegét az említett hitelmegállapodás megkötésének időpontjában az érintett indexált deviza vételi árfolyama alapján átváltották – amint azt e bank külföldi devizaárfolyam-táblázata rögzíti –, és így minden adósságot lengyel zlotyban kellett visszafizetni azt követően, hogy ezt az indexált devizában nyilvántartott tartozást az említett banknak történő fizetés időpontjában érvényes eladási árfolyam alapján átváltották. Ugyanezen felek később egy másik szerződést is kötöttek. A fogyasztó fizetési kötelezettségének elmulasztása miatt a bank mindkét hitel megállapodást felmondta és mindkettő vonatkozásában fizetési meghagyással élt a Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (nyugat-lublini kerületi bíróság) előtt a hitelek és kamataik megfizetését kérve. A bíróság mindkét fizetési meghagyást kibocsátotta, amiket a fogyasztó nem vitatott, így azok jogerőssé váltak. A fogyasztó ingatlanára végrehajtási eljárás indult, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság felügyelt. A kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezte ki az említett hitelmegállapodások érvényességét illetően, figyelemmel az azokban szereplő átváltási szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegére, amelyek szerinte felvetették az uniós jog alapján történő hivatalbóli vizsgálat szükségességét. A bíróság azt is kérdezte, hogy ha ez a kötelezettsége fennáll, akkor adott esetben – az uniós jog értelmezése alapján – lehetséges-e egy jogellenesnek ítélt általános szerződési feltétel nemzeti nyilvántartásba történő bejegyzéséből fakadó joghatás mások ügyeiben való alkalmazására. Az EDH-t előterjesztő bíróság a Bíróság Eljárási Szabályzatának 105. cikk (1) bekezdése alapján kérte az ügy gyorsított eljárásban való elbírálását. Arra hivatkozott, hogy a bírósági végrehajtó lefoglalta az eljárás tárgyát képező ingatlant, és hogy a hitelezők követeléseinek bejelentését követően ezen ingatlant árverés útján értékesíteni kell, amely azt eredményezheti, hogy egyrészt a fogyasztót megfosztják az említett ingatlantól, másrészt pedig a hitelezők olyan összeghez jutnak hozzá, amely nem jár nekik. A Bíróság elnöke elutasította a gyorsított eljárás iránti kérelmet. Először is pusztán az a körülmény, hogy az alapeljárás gyors megoldást igénylő végrehajtási eljárás, önmagában nem alapolhatja meg az eljárási szabályzat 105. cikkében megkövetelt sürgősséget. Az elnök korábban egy olyan ügyben, ahol az alapeljárás felperesei

<sup>33</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

kifogást nyújtottak be az ingatlanukra vonatkozó jelzálogjog érvényesítése ellen, figyelembe vette azt a tény, hogy a végrehajtási eljárás folytatása azon veszélynek tette ki őket, hogy elveszítik az – elsődleges – lakásukként szolgáló ingatlant. A kérdéses esetben azonban sem a gyorsított eljárás alkalmazása iránti kérelemből, sem az EDH iránti kérelemből nem tűnt ki, hogy fennállt annak közvetlen veszélye, hogy az alapügyben érintett végrehajtási eljárás keretében a fogyasztó elveszíti az elsődleges lakásaként szolgáló ingatlant, ezért gyorsított eljárásnak nem volt helye.

A Bíróság Ajánlásai összefoglaló jelleggel rámutatnak, hogy a Bíróság Eljárási Szabályzatának „105. cikke értelmében az előzetes döntéshozatalra utalás [...] gyorsított eljárásban bírálható el, ha az ügy jellege megköveteli, hogy elbírálására a lehető legrövidebb időn belül kerüljön sor. Mivel ezen eljárás jelentős korlátozásokkal jár az eljárás minden résztvevője – különösen pedig az írásbeli vagy szóbeli észrevételeknek a szokásos határidőknél sokkal rövidebb idő alatt történő előterjesztésére felhívott valamennyi tagállam – számára, alkalmazását csak akkor lehet kérni, ha különleges körülmények olyan sürgősségi helyzet fennállását támasztják alá, amely indokolja, hogy a Bíróság gyorsan határozzon a feltett kérdésekről. Ez lehet a helyzet többek között akkor, ha a közegészséget vagy a környezetet érintő olyan fokozott és közvetlenül fenyegető kockázatok állnak fenn, amelyek megelőzését elősegítheti a Bíróság általi gyors határozathozatal, vagy akkor, ha különleges körülmények megkövetelik, hogy nagyon rövid időn belül oszlassák el a nemzeti alkotmányjog és az uniós jog alapvető kérdéseit érintő kétségeket. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint önmagában az a tény, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordulást követően meghozandó határozata esetlegesen sok személyt vagy számos jogviszonyt érint, továbbá ezzel szemben az, hogy az ügynek jelentős gazdasági tétje van, vagy akár az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság köteles gyorsan határozni, nem minősül a gyorsított eljárás alkalmazásának indokolására alkalmas rendkívüli körülménynek.”<sup>34</sup>

### **Sürgősségi eljárás**

A sürgősségi – tehát a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre<sup>35</sup> vonatkozó kérdéseket érintő – EDH esetére a Bíróság Eljárási Szabályzata részletes előírásokat tartalmaz.<sup>36</sup> Sürgősségi eljárást szintén az EDH iránt folyamodó bíróság kérelmére vagy kivételesen hivatalból lehet elrendelni. A nemzeti bíróságnak ismertetnie kell a sürgősség fennállását alátámasztó és ezen eltérő eljárás alkalmazását igazoló jogi és ténybeli körülményeket, valamint lehetőség szerint meg kell jelölnie az EDH iránti kérelemre általa javasolt választ. Hivatalból, ha a nemzeti bíró nem kéri, a Bíróság elnöke is javasolhatja a sürgősségi eljárást. Ilyen esetekben a Bíróság hivatalvezetője az írásbeli szakaszban gondoskodik arról, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet – ha a kérdést előterjesztő bíróság sürgősségi eljárás alkalmazását kérte, illetve ha az elnök felkérte a kijelölt tanácsot az előzetes döntéshozatalra utalás ezen eljárásban történő elbírálása szükségességének vizsgálatára – kézbesítsék az alapeljárásban részt vevő felek, a kérdést előterjesztő bíróság székhelye szerinti tagállam, az Európai Bizottság, valamint azon intézmény részére, amelyik meghozta azt a jogi aktust, amelynek érvényessége vagy értelmezése a jogvita tárgyát képezi. Az EDH sürgősségi eljárásban történő elbírálásáról a Bíróság Eljárási Szabályzatában meghatározottak szerint a Bíróság egy tanácsa dönt. Az elrendelő határozat megállapítja a beadványok vagy írásbeli észrevételek benyújtására

<sup>34</sup> Bíróság Ajánlásai, 34. pont

<sup>35</sup> EUMSZ Harmadik Rész V. cím

<sup>36</sup> Eljárási Szabályzat 107-114. cikk

rendelkezésre álló határidőt. A határozat megjelölheti azokat a jogkérdéseket, amelyekre e beadványokban vagy írásbeli észrevételekben ki kell térni, és meghatározhatja ezek maximális terjedelmét. Az Alapokmány 23. cikke szerinti érdekelteket (lásd fentebb) – amint lehetséges – értesítik a tárgyalás előrelátható napjáról. A sürgősség indokoltságáról döntő kijelölt tanács – kivételesen sürgős esetben – dönthet úgy, hogy mellőzi az előbb említett írásbeli szakaszt.

*Példa: mikor indokolt a sürgősségi eljárás?*

C-924/19. PPU, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (ítélet)<sup>37</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmeket a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság terjesztette elő két ügyel kapcsolatban (C-924/19. PPU. sz. ügy és C-925/19. PPU. sz. ügy). Mindkettőben a felperesek menedékjog iránti kérelmét elfogadhatatlanként elutasító és kitoloncolásukat elrendelő határozatok bírósági felülvizsgálatáról volt szó. Az alapul fekvő jogvitákban érintett személyek (FMS és FNZ afgán állampolgársággal rendelkező, nagykorú házastársak, valamint az iráni állampolgár SA és kiskorú gyermeke, ifjabb SA) menedékjog iránti kérelmet nyújtottak be a röszkei tranzitónában a menekültügyi hatósághoz. FMS és FNZ politikai okokból hagyták el Afganisztánt Törökország irányába, Magyarországra Bulgárián és Szerbián keresztül érkeztek. A menekültügyi hatóság a röszkei tranzitónát jelölte ki számukra szálláshelyként, az EDH iránti kérelem elbírálásakor is itt tartózkodtak. A menekültügyi hatóság FMS és FNZ kérelmeit elfogadhatatlannak nyilvánította, mert szerinte olyan harmadik országon keresztül érkeztek Magyarországra, amelynek területén a menekültkénti elismerés alapjául szolgáló üldözésnek vagy a kiegészítő védelemben részesítés alapjául szolgáló súlyos sérelem veszélyének nem voltak kitéve, illetve a tranzit országokban is megfelelő védelem volt számukra biztosítva. A hatóság nem alkalmazta a visszaküldés tilalmának elvét Afganisztánnal kapcsolatban, és elrendelte FMS és FNZ Szerbiába való kiutasítását. Ezt követően FMS és FNZ keresetet terjesztett elő a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál, amely azokat a menedékjog iránti kérelmek megalapozottságának vizsgálata nélkül elutasította. A hatóság ekkor tartózkodási helyként kijelölte számukra a röszkei tranzitónának azon részét, amelyet olyan harmadik országbeli állampolgároknak tartottak fenn, akiknek a menedékkérelmét elutasították.

Szerbia megtagadta FMS és FNZ visszafogadását, ugyanakkor a hatóság a kérelmüket ekkor sem vizsgálta meg érdemben, de elrendelte kitoloncolásukat Afganisztánba. FMS és FNZ e határozatokkal szemben végrehajtási kifogással élt, amelyet a hatóság elutasított. Ezt követően fordultak az EDH iránti kérelmeket előterjesztő Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz. FMS és FNZ ugyanakkor mulasztási közigazgatási pert is indított a kérdést előterjesztő bíróság előtt az elsőfokú idegenrendészeti hatósággal szemben, annak megállapítását kérve, hogy a hatóság mulasztást követett el, amikor nem jelölt ki számukra a röszkei tranzitónán kívüli szálláshelyet. A magyar bíróság a menedékjogi irányelvek és a Charta értelmezését kérte az EDH eljárás keretében.

A C-925/19. PPU számú ügyben SA és kiskorú gyermeke, ifjabb SA iráni állampolgárok voltak a felperesek. 2018. december 5-én menedékjog iránti kérelmet nyújtottak be a röszkei

<sup>37</sup> A szövegdozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.



tranzitzióban a menekültügyi hatósághoz. A kérelmezők Iránból Törökország, Bulgária és Szerbia érintésével érkeztek Magyarországra. A menekültügyi hatóság a röszkei tranzitziót jelölte ki SA és ifjabb SA számára szálláshelyként, ahol az EDH iránti kérelem elbírálása idején is tartózkodtak. A menekültügyi hatóság kérelmüket – az FMS és FNZ esetében ismertetett indokokkal – a megalapozottság vizsgálata nélkül elutasította, és elrendelte Szerbiába történő kitoloncolásukat. SA és ifjabb SA szintén a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz fordultak, amely keresetüket kérelmük vizsgálata nélkül elutasította. Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság SA és ifjabb SA részére szintén a röszkei zóna speciális szektorát jelölte ki tartózkodási helyként. A hatóság egyúttal megkereste a szerbiai hatóságokat a visszafogadás miatt, azonban Szerbia SA-t és ifjabb SA-t sem fogadta vissza. Ennek ellenére a hatóság az ő kérelmüket sem vizsgálta meg, és az elsőfokú idegenrendészeti hatóság elrendelte kitoloncolásukat Iránba. SA és ifjabb SA végrehajtási kifogással éltek, amelyet a hatóság elutasított. Ezt követően SA és ifjabb SA ugyanolyan keresetekkel fordultak az EDH iránti kérelmet előterjesztő bírósághoz, mint FMS és FNZ. A Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság EDH iránti kérdései az ő ügyükben is ugyanazok voltak, mint a C-924/19. PPU számú ügyben. A bíróság azt is kérte, hogy az EDH iránti kérelmeit a Bíróság sürgősségi eljárásban bírálja el. Először is előadta, hogy FMS, FNZ, SA és ifjabb SA (felperesek) szabadságuktól de facto meg vannak fosztva. MS és FNZ az EDH iránti kérelem benyújtásakor 63, illetve 58 évesek voltak, egyikük pedig cukorbeteg, ezért a fogvatartás körülményei számukra különösen megterhelőek voltak. A bíróság előadta továbbá, hogy ifjabb SA kiskorú, akinek mentális és pszichés egészsége romlott azóta, hogy apjával a röszkei tranzitzió kijelölt részére került. A bíróság hangsúlyozta, hogy az EDH iránti kérelmeiben feltett kérdéseire adandó válaszok közvetlen kihatással lesznek a felperesek őrizetére. Az EUB szerint az előterjesztett kérdések részben arra irányultak, hogy a felpereseknek a tranzitzió speciális részén való elhelyezése az irányelvek szerinti őrizetnek tekinthető-e, és ha igen, akkor összeegyeztethető-e azokkal. Mivel 1) a szabadságelvonás fennállásának kérdése elválaszthatatlan volt a feltett kérdések vizsgálatától; 2) mivel a válaszoktól függött a felperesek elhelyezése a kérdéses tranzitziókban; 3) mivel fennállt a veszélye, hogy a felpereseket azelőtt kiutasítják, hogy lezárulna az EDH eljárás; és 4) mivel az egyik felperes kiskorú volt, akinek mentális és pszichés egészsége a tranzitzióban romlott, illetve fennállt annak a lehetősége, hogy a helyzet elhúzódása súlyos, akár helyrehozhatatlan kárt okoz a gyermek fejlődésében, a Bíróság ötödik tanácsa a kérdések sürgősségi eljárásban történő elbírálása mellett döntött.

*Példa: mikor indokolt a sürgősségi eljárás?*

C-216/18 PPU, Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) (ítélet)<sup>38</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet az írországi High Court (felsőbíróság) terjesztette elő. Az ügy előzményei szerint a lengyel bíróságok három európai elfogatóparancsot bocsátottak ki LM ellen az elfogása, illetve kábítószeres és pszichotrop anyagok jogellenes kereskedelme miatti büntetőeljárás lefolytatása céljából. LM-t az európai elfogatóparancsok [a Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási

<sup>38</sup> A szövegdozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

eljárásokról (2002/584/IB)] alapján Írorszáiban letartóztatták, és a kérdést előterjesztő High Court elé állították. LM közölte e bírósággal, hogy a lengyel hatóságoknak történő átadásába nem egyezik bele, így elrendelték a lengyel igazságügyi hatóságoknak való átadásáról döntő határozat meghozataláig történő fogva tartását. LM azzal érvelt, hogy a Lengyelországban az elfogását megelőzően lefolyt bírósági reformok megfosztják a tisztességes eljáráshoz való jogától. Az EDH-t előterjesztő ír bíróság úgy vélte, hogy fennáll a valós veszélye annak, hogy az érintett személlyel szemben önkényesen járnak el tárgyalása során – mivel a lengyel igazságszolgáltatási rendszer nem felel meg egy demokratikus jogállam követelményeinek –, ezért felmerül az átadás megtagadásának szükségessége.

Az ír bíróság kérte, hogy a Bíróság az ügyet sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban bírálja el. Kérélmé alátámasztására arra hivatkozott, hogy az érintett személy a lengyel hatóságoknak történő átadására vonatkozó határozat meghozataláig fogva tartásban van, és hogy az előterjesztett kérdésekre adott válaszok döntő jelentőséggel bírnak e határozat meghozatala szempontjából. A sürgősségi kérelemmel kapcsolatban az EUB rögzítette: a sürgősség kritériumát illetően figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy az érintett személy az adott pillanatban meg van fosztva szabadságától, és hogy további fogva tartása az alapjogvita kimenetelétől függ. Egyébiránt az érintett személy helyzetét az EDH iránti kérelem benyújtásának időpontjára vonatkozóan kell vizsgálni. Az ügyben nem volt vitatott, hogy az érintett személy az EDH előterjesztésének időpontjában fogvatartásban volt. Másrészt fogvatartása az alapügy kimenetelétől függött, amennyiben ezen intézkedést a vele szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtásának keretei között rendelték el. Mindezekre tekintettel a kijelölt tanács elrendelte az EDH sürgősségi eljárásban történő elbírálását.

A Bíróság Ajánlásai összegzik, hogy az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság akkor kérhet sürgősségi eljárást, ha a „fogva tartott vagy szabadságától megfosztott személy esetében e személy jogi helyzetének megítéléséhez meghatározó jelentőségű a feltett kérdésre adandó válasz, továbbá a kiskorú gyermekek feletti szülői felügyeletre vagy az elhelyezésükre vonatkozó jogvita során többek között akkor, ha az alapjogvita kimenetele az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó választól függ, a rendes eljárás alkalmazása pedig komoly, sőt helyrehozhatatlan sérelmet okozhat a gyermek és a szülei (vagy valamelyik szülője) közötti kapcsolat vagy a gyermek fejlődése, valamint a családi és társadalmi környezetébe való beilleszkedése szempontjából. Ezzel szemben az egyszerű gazdasági érdekek, legyenek azok bármennyire is jelentősek és méltányolhatók, továbbá az alapügyben részt vevő felek vagy a hasonló jogvitákban részt vevő egyéb felek helyzetét érintő jogi bizonytalanság, a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését követően hozandó határozattal potenciálisan érintett személyek vagy jogviszonyok jelentős száma, vagy akár az olyan ügyek jelentős száma, amelyeket a Bíróság határozata érinthet, önmagukban nem minősülnek a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazásának indoklására alkalmas rendkívüli körülményeknek.”<sup>39</sup>

### ***Költségmentesség és névtelenség***

A Bíróság Eljárási Szabályzatának 115–119. cikkei, illetve a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 239–242. cikkei rendelkeznek az EDH iránti eljárásra vonatkozó költségmentességről. Ha az alapeljáráásban részt vevő fél az eljárás költségeit teljes egészében vagy részben nem képes viselni, az eljárás során

<sup>39</sup> Bíróság Ajánlásai, 36. pont

bármikor költségmentességet kérelmezhet a meghatározott feltételek szerint. A Gyakorlati Útmutató szerint „fontos, hogy az a fél, aki a költségmentesség kedvezményében kíván részesülni, a Bíróság rendelkezésére bocsássa mind az általa kapott különböző jellegű jövedelmeket és juttatásokat igazoló dokumentumokat (például illetményelszámolást, bankszámlakivonatot vagy valamely hatóság vagy társadalombiztosítási szerv által kiállított dokumentumot), mind pedig az e fél által viselendő kiadásokkal kapcsolatos dokumentumokat (például bérleti szerződést vagy kölcsönszerződést, eltartott gyermek iskoláztatási költségeiről szóló igazolást, felszámított tiszteletdíjakról szóló igazolást vagy számlákat). Mivel a Bíróság előzetes döntéshozatali ügyekben a tagállami bíróság kérelmére jár el, az alapeljárásban részt vevő feleknek esetleges költségmentesség iránti kérelmüket először e bírósághoz vagy az érintett tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságához kell benyújtaniuk, mert a Bíróság által biztosított költségmentesség a nemzeti szinten biztosított költségmentességhez képest csak másodlagos jellegű. Fontos emlékeztetni arra, hogy ha a Bíróság a költségmentesség iránti kérelemnek helyt ad, a Bíróságot egyedül a jogsegély és a kérelmező Bíróság előtti képviselőjének költségei terhelik, adott esetben a Bíróság által megállapított összeghatáron belül. Az eljárási szabályzatban foglalt szabályoknak megfelelően a Bíróság az eljárást befejező és a költségekről rendelkező határozatban e költségeket utólag megtérítheti, ezenkívül pedig az az ítélező testület, amely a költségmentesség iránti kérelmet elbírálta, a költségmentességet bármikor visszavonhatja, ha az eljárás során az engedélyezés alapjául szolgáló körülmények megváltoznak.”<sup>40</sup>

A Bíróság Eljárási Szabályzatának 95. cikke, illetve a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 201. cikke értelmében, ha a kérdést előterjesztő bíróság névtelenséget biztosított, a Bíróság, illetve a Törvényszék ezt a névtelenséget az előtte folyamatban lévő eljárásban tiszteletben tartja. Emellett a Bíróság, illetve a Törvényszék az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság kérelmére, az alapeljárásban részt vevő fél kérelmére vagy hivatalból névtelenséget biztosíthat a jogvita által érintett egy vagy több személynek, illetve szervezetnek. Ugyanakkor a Bíróságot, illetve a Törvényszéket ettől még tájékoztatni kell a felek, illetve képviselőik elérhetőségéről (lásd fentebb: Bíróság Ajánlásai 24. pont). A Gyakorlati Útmutató megfogalmazásában: „az előzetes döntéshozatali ügyeket általános szabályként anonimizált módon kezeli. E megközelítés a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem vonatkozásában névtelenséget biztosított, vagy akként határozott, hogy kihagyja az alapeljárásban érintett természetes személyekre, illetve szervezetekre vonatkozó adatokat, a Bíróság e névtelenséget, illetve e kihagyást az előtte folyamatban lévő eljárásban tiszteletben tartja. Ellenkező esetben – és különleges körülményektől eltekintve – a Bíróság maga takarja ki az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben említett természetes személyek vezetéknevét és utónevét, adott esetben pedig azokat az egyéb adatokat, amelyek lehetővé tehetik az ilyen személyek azonosítását. Az e tekintetben tett intézkedések hatékonyságának biztosítása érdekében az alapokmány 23. cikke szerinti valamennyi érdekeltnek tartózkodnia kell attól, hogy beadványaikban, illetve írásbeli vagy szóbeli észrevételeiben hozzáférhetővé tegyenek olyan adatokat, amelyek az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben kitakarásra kerültek.”<sup>41</sup>

### **Milyen főbb magyar szabályok vonatkoznak az EDH-ra?**

A magyar eljárási kódexek – tükrözve az idézett uniós jogforrásokat – a következők szerint szabályozzák az EDH iránti kérelemre vonatkozó bírósági eljárásokat. A magyar szabályok szerint ha a bíróság EDH iránti kérelem előterjesztése mellett dönt, akkor végzéssel felfüggeszti az eljárást. Az EDH iránti

---

<sup>40</sup> Gyakorlati Útmutató, 6-8. pontok

<sup>41</sup> Gyakorlati Útmutató, 9. pont

kérelem előterjesztését a felek is kérhetik, azonban annak indokoltságáról a bíróság dönt. Ha a fél ilyen tartalmú kérelmet terjeszt elő, és azt a bíróság elutasítja, akkor azt legkésőbb az ügy érdemében hozott döntésben indokolnia kell. Az Alkotmánybíróság a 26/2015. (VII. 21.) AB határozatban a korábban hatályban volt polgári perrendtartásról szóló törvény kapcsán, de *erga omnes* jelleggel kimondta, hogy „álláspontja szerint – a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadóan – az eljáró bíróságnak függetlenül attól, hogy kötelezettnek minősült-e vagy sem, továbbá függetlenül attól, hogy helyt ad-e a kezdeményezésre irányuló kérelemnek, avagy sem, alakszerű döntést kell hoznia a kezdeményezésről, és azt legkésőbb az ügydöntő határozatban meg kell indokolnia. Az indítványozó peres fél ugyanis joggal számíthat arra, hogy az ügye kapcsán felmerült és annak eldöntése szempontjából releváns közösségi jogi probléma a Bíróság elé kerül. Ennek elmaradása érdemi kihatással lehet a jogvita végeredményére, ezért a bíróság köteles megindokolni az indítvány elutasítását, mivel egyrészt ez garantálja, hogy megalapozott döntést hozott a kezdeményezés tárgyában, másrészt a peres fél innen ismerheti meg a döntés okát.” {Indokolás [60]}.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.)	A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)	A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény
<p>126. § (1) A bíróság a peres eljárást felfüggeszti, ha az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának, kezdeményezéséről határoz.</p> <p>130. § (1) A bíróság az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Unió alapját képező szerződésekben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti.</p> <p>(2) Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, a bíróság e végzését maga is megváltoztathatja. A bíróság a végzésben meghatározza azt a</p>	<p>490. §</p> <p>(1) A bíróság az Európai Unió alapját képező szerződésekbe foglalt szabályok szerint az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását hivatalból vagy indítványra kezdeményezi, ha megállapítja, hogy az bármely, a büntetőeljárásban alkalmazandó európai uniós jogi aktus vagy jogszabály vonatkozásában szükséges.</p> <p>(2) Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg az eljárást felfüggeszti. A bíróság a végzésben meghatározza azt a kérdést, amely az Európai Unió Bíróságának előzetes döntését igényli, valamint – a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben – ismerteti a tényállás és az érintett magyar jogszabályok lényegét. A bíróság a végzését</p>	<p>34. §</p> <p>A bíróság hivatalból vagy kérelemre, a polgári perrendtartás szabályainak alkalmazásával kezdeményezheti az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását.</p> <p>(6. § A közigazgatási perben vagy az egyéb közigazgatási bírósági eljárásban a polgári perrendtartás szabályait akkor kell alkalmazni, ha azt e törvény kifejezetten előírja. A polgári perrendtartás szabályait e törvénnyel összhangban kell alkalmazni.)</p>

<p>kérdést, amely az Európai Unió Bírósága előzetes döntését igényli, valamint – a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben – ismerteti a tényállást, az érintett magyar jogszabályokat, a vonatkozó uniós jogi rendelkezéseket, valamint azokat a körülményeket és indokokat, amelyek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését megalapozzák. A bíróság végzését az Európai Unió Bírósága részére történő kézbesítéssel egyidejűleg tájékoztatásul megküldi az igazságügyért felelős miniszter részére is.</p> <p>(3) Ha a bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasítja, erről végzéssel határoz, e döntését legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni.</p>	<p>az Európai Unió Bírósága számára való kézbesítéssel egyidejűleg tájékoztatásul kézbesíti az igazságügyért felelős miniszter részére is.</p> <p>(3) A bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról végzéssel határoz.</p> <p>(4) Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról hozott végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.</p>	
--	---	--

### **Mikor nem szükséges az EDH előterjesztése az arra köteles bíróságnak?**

A Bíróság gyakorlata értelmében „kizárólag az ügyben eljáró és határozathozatalra hivatott nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy – az ügy sajátosságaira tekintettel – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és hogy a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések valamely uniós jogi rendelkezés értelmezésére vagy érvényességére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni [...]”<sup>42</sup> Tehát a „a nemzeti bíróságok a lehető legszélesebb lehetőséggel rendelkeznek arra, hogy az uniós jog vonatkozó rendelkezésének értelmezése kérdésében a Bírósághoz forduljanak [...], és e lehetőség kötelezettséggé válik a végső fokon eljáró bíróságok esetében, a bíróság ítélezési gyakorlata által elismert kivételektől eltekintve [...]”<sup>43</sup> Az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség (a rendkívüli perorvoslati

<sup>42</sup> C-62/14, Gauweiler és társai, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2015. június 16., ECLI:EU:C:2015:400, 24. pont

<sup>43</sup> C-689/13, PFE, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2016. április 5., ECLI:EU:C:2016:199, 32. pont

lehetőségek is jogorvoslatnak tekintendők<sup>44</sup>), „csak abban az esetben mentesülhet e kötelezettség alól, ha megállapítja, hogy:

- a felmerült kérdés nem releváns, vagy
- a szóban forgó uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte, vagy
- az uniós jog helyes értelmezése olyan nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár [...].”<sup>45</sup>

Itt azonban meg kell jegyezni, amint erre a kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye is rámutat,<sup>46</sup> hogy a Bíróság gyakorlata fényében az EDH iránti eljárásban egyedül a Bíróság, illetve a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel uniós jogi aktusok érvénytelenségének megállapítására.<sup>47</sup> Praktikusán ez azt jelenti, hogy ha felmerül egy olyan uniós norma érvénytelenségének lehetősége – amit a felek is állíthatnak –, amely az adott ügy eldöntéséhez szükséges, úgy a nemzeti bíróságnak a Bírósághoz, illetve a Törvényszékhez kell fordulnia az érvénytelenség kimondása érdekében.

### ***A felmerült – uniós jogot érintő – kérdés az ügy eldöntése szempontjából nem releváns***

Ismételten: „abban a kérdésben, hogy határozatuk meghozatalának lehetővé tételéhez szükséges-e valamely uniós jogi kérdés eldöntése, az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése szerinti bíróságok [tehát azok a nemzeti bíróságok, amelyeknek a határozatai ellen nincs további jogorvoslat] ugyanolyan mérlegelési joggal rendelkeznek, mint az összes más nemzeti bíróság. E bíróságok ennél fogva nem kötelesek az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előttük felmerült valamely kérdést a Bíróság elé terjeszteni, ha a kérdés nem releváns, vagyis abban az esetben, ha a kérdésre adott válasz – bármi legyen is az – nem befolyásolhatná érdemben a jogvita megoldását [...].”<sup>48</sup>

Mindez a magyar kontextusban azt jelenti, hogy amennyiben felmerül az uniós jog értelmezésének szükségessége, a Kúria (ellentétben az alsóbb fokú bíróságokkal) nem tekinthet el az EDH eljárás kezdeményezésétől, ugyanakkor ez a kötelezettség nem jelenti azt, hogy ha bármelyik fél felveti az EDH szükségességét, úgy a Kúriának kötelessége az EUB-hoz fordulni. Amennyiben ugyanis a Kúria úgy látja, hogy nem áll fent az uniós jogértelmezés szükségessége (mert például a Bíróság már értelmezte a vonatkozó uniós normát), vagy az uniós jogi kérdés eldöntése nem releváns az előtte folyó jogvita kimenetele szempontjából, úgy jogsértés nélkül elutasíthatja a felek EDH-ra vonatkozó indítványait.

### ***Az uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte***

Emellett „a Bíróság által az EUMSZ 267. cikk alapján adott értelmezés kötelező jellege okafogyottá teheti az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdésében előírt kötelezettséget, [...] különösen akkor, ha a felmerült kérdés lényegében megegyezik egy hasonló esetben [...] már előzetes döntés tárgyát képező kérdéssel, vagy akkor, ha az érintett jogkérdést a Bíróság következetes ítélkezési gyakorlata tisztázza, és ez attól függetlenül fennáll, hogy az ítélkezési gyakorlat alapjául milyen eljárások szolgáltak, és akkor

---

<sup>44</sup> C-210/06, Cartesio, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2008. december 16., ECLI:EU:C:2008:723, 75-79. pontok

<sup>45</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 33. pont

<sup>46</sup> A kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye, 15–16. oldal

<sup>47</sup> C-366/10, Air Transport Association of America és társai, a Bíróság (nagytanács) 2011. december 21-i ítélete, ECLI:EU:C:2011:864, 48. pont

<sup>48</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 34. pont

is, ha a jogvita kérdései nem mutatnak teljes mértékű hasonlóságot [...].”<sup>49</sup> Ez az úgynevezett *acte éclairé* doktrína.

Itt fontos megjegyezni, hogy ha a Bíróságnak, illetve a Törvényszéknek van is az adott jogkérdést megoldó ítélkezési gyakorlata, a nemzeti bíróságok továbbra is jogosultak arra, hogy hozzá forduljanak, ha azt célszerűnek tartják. Vagyis, ha a nemzeti bíróság által értelmezésre előterjesztett rendelkezéseket a Bíróság vagy a Törvényszék már értelmezte, ez nem jár azzal a következménnyel, hogy a Bíróság, illetve a Törvényszék elveszíti az újbóli határozathozatalra vonatkozó hatáskörét. Ezen felül az EDH keretében hozott ítélet kötelező jellege nem zárja ki, hogy a nemzeti bíróság, még mielőtt az alapeljárásban döntene, újból szükségesnek ítélje a Bírósághoz vagy a Törvényszékhez fordulást.

Ez a lehetőség ismételten kötelezettséggé válik a végső fokon eljáró nemzeti bíróságra nézve abban az esetben, ha a Bíróságnak vagy a Törvényszéknek a korábbi EDH alapján hozott ítéletének tartalmát illetően értelmezési nehézségekkel találja magát szemben.<sup>50</sup>

### ***Az adott uniós jog helyes értelmezése olyan nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár***

A végső fokon eljáró nemzeti bíróság szintén nem köteles EDH iránti kérelmet előterjeszteni, ha az uniós jog értelmezése minden kétséget kizáróan egyértelmű, és ha a bíróság meggyőződik arról, hogy ez ugyanennyire nyilvánvaló a többi tagállami, végső fokon eljáró bíróság és a Bíróság, illetve a Törvényszék számára is. Figyelemmel kell lennie továbbá az uniós jog jellemzőire, értelmezésének konkrét nehézségeire és az Unión belüli ítélkezési gyakorlat eltéréseinek kockázatára.<sup>51</sup> Ez pedig az *act clair* elv.

Továbbá a nemzeti bírónak szem előtt kell tartania, hogy:

- az uniós jogi rendelkezéseket több nyelven szövegezték, és azok több nyelven hitelesek;
- az uniós jog saját terminológiát és önálló fogalmakat használ, amelyek tartalma nem feltétlen egyezik a nemzeti jogban található azonos fogalmakéval.<sup>52</sup>

Ezek mellett „minden egyes uniós jogi rendelkezést saját szövegösszefüggésébe kell helyezni, és e jog rendelkezéseinek összessége, annak céljai, valamint a szóban forgó rendelkezés alkalmazási időpontjában fennálló fejlődési állapota tükrében kell értelmezni [...]”.<sup>53</sup>

Fontos, hogy a Bíróság gyakorlata szerint ha az ügyben végső fokon eljáró nemzeti bíróság úgy véli, hogy nem áll fenn az EDH előterjesztésére vonatkozó kötelezettsége, úgy azt – figyelemmel a Charta 47. cikkére – indokolnia kell.<sup>54</sup> Ez tehát azt jelenti, hogy az indokolási kötelezettség – legalábbis az ügyben végső fokon eljáró bíróság esetén – nem csak a magyar jogszabályok és az Alkotmánybíróság

<sup>49</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 36. pont

<sup>50</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 37-38. pontok

<sup>51</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 39-41. pontok

<sup>52</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 42-45. pontok

<sup>53</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 46. pont

<sup>54</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 51. pont

idézett határozata, de az uniós jog alapján is fennáll. Mindezek mellett az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a Dhabí kontra Olaszország<sup>55</sup> ügyben megállapította: azzal, hogy az ügyben végső fokon eljáró olasz bíróság nem indokolta meg, hogy miért nem terjesztett elő EDH iránti kérelmet az alapul fekvő olasz peres eljárásban, megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 6. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljárásból való jogot (mindennek következményeit lásd lentebb).

### **Mikor nem ad érdemi választ az Bíróság, illetve a Törvényszék az EDH iránti kérelemre?**

A Bíróság gyakorlata fényében „az uniós jogra vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell.”<sup>56</sup> A Bíróság, illetve a Törvényszék tehát „csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha

- valamely uniós jogi szabály kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával,
- ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy
- ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson [...].”<sup>57</sup>

Mindezek mellett meg kell jegyezni, hogy a Bíróság Eljárási Szabályzatának 53. cikk (2) bekezdése alapján, ha a Bíróságnak nyilvánvalóan nincs hatásköre az ügy elbírálására, vagy ha a kérelem nyilvánvalóan elfogadhatatlan, a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően – az eljárás folytatása nélkül – az eljárás során bármikor indokolt végzéssel határozhat az ügyben. Ugyanígy rendelkezik a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 225. cikke. Ugyanakkor a Bíróság azt is leszögezte, hogy ilyen esetekben „fennmarad a kérdést előterjesztő bíróság azon lehetősége, hogy új előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen elő, ha a Bírósággal közölni tudja az annak határozathozatalához szükséges valamennyi elemet [...].”<sup>58</sup> A kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye ezen tényezőket úgy foglalja össze, hogy az EDH iránti kérelem nem fogalmazhat meg olyan kérdést, „melynek megadására nincs hatásköre a Bíróságnak. Így különösen

- [...] nem kérdezhet rá a belső jog és az uniós jog összeegyeztethetőségére;
- [...] nem kérdezhet rá a belső jogszabály értelmezésére;
- [...] nem irányulhat az uniós jog alkalmazására;
- [...] a kérdés nem lehet hipotetikus vagy az ügy szempontjából irreleváns, (azaz szükségesnek kell lennie az előterjesztő bíróság döntéséhez).”<sup>59</sup>

*Példa: milyen kérdés megválaszolása minősülhet szükségtelennek a konkrét jogvita elbírálásához?*

<sup>55</sup> Dhabí kontra Olaszország, (17120/09. számú kérelem), Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Tanács), 2014. április 8-i ítélet, 31-34. pontok

<sup>56</sup> C-107/23 PPU, Lin, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2023. július 24., ECLI:EU:C:2023:606, 62. pont

<sup>57</sup> C-621/18, Wightman és társai, a Bíróság ítélete (teljes ülés), 2018. december 10., ECLI:EU:C:2018:999, 27. pont

<sup>58</sup> C-692/15, Security Service, a Bíróság végzése (első tanács), 2016. május 12., ECLI:EU:C:2016:344, 30. pont

<sup>59</sup>A kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye, 20. oldal



C-564/19, IS (Illégalité de l'ordonnance de renvoi) (ítélet)<sup>60</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Pesti Központi Kerületi Bíróság egyesbírája IS, török származású svéd állampolgár ellen [...] indított büntetőeljárás keretében terjesztette elő. A kérelem a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló 2010/64/EU irányelv és, a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU irányelv egyes rendelkezéseinek, az EUSZ 6. cikk (1) bekezdésének és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének, valamint az EUMSZ 267. cikkének és a Charta 47. cikkének (hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog) értelmezésére irányult. Az ügyben a terhelt csak tolmáccsal tudott kommunikálni. A terheltet őrizetbe vételkor kihallgatták, azonban védő a kihallgatáson nem tudott részt venni. A kihallgatás során a nyomozó hatóság svéd nyelvű tolmács közreműködésével járt el. A kihallgatást követően IS távozott Magyarországról. Az EDH iránti kérelemben előterjesztett kérdések egyik része a tolmácsolás minőségének ellenőrzésével, ennek jelentőségével és ezzel összefüggésben a távollévő terhelttel szembeni esetleges eljárással függtek össze. Emellett a bíróság azt is kérdezte, hogy a magyar igazságszolgáltatási rendszer korábbi reformjára tekintettel – amely az EDH eljárást kezdeményező bíró szerint túlságosan széles jogköröket biztosít az Országos Bírósági Hivatal elnökének a bírósági vezetők kiválasztásában – a magyar bírósági igazgatás helyzete összeegyeztethető-e a bírói függetlenség uniós követelményével. A bíróság harmadsorban azt kérdezte, sérti-e a bírói függetlenség elvét, hogy a bírák javadalmazása – szemben az ügyészekével – hosszú ideje változatlan. A későbbiekben a bíróság kérelmét kiegészítette, mivel a Kúria az ügyészség kezdeményezése nyomán törvénysértőnek minősítette az EDH iránti határozatot, az EDH eljárást megindító bíró ellen pedig fegyelmi eljárást kezdeményeztek (azonban az eljárás végül nem indult meg). A kiegészítő kérdés arra vonatkozott, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az, hogy a Kúria törvénysértőnek minősíti az EDH kezdeményezését, valamint hogy az EDH-t kezdeményező bírónak a fegyelmi felelősségre vonás lehetőségével kell szembenéznie.

A Bíróság a bírói függetlenséggel kapcsolatos kérdéseket elfogadhatatlannak nyilvánította. Kiemelte, hogy a feltett kérdésnek szükségesnek kell lennie a konkrét ügy eldöntéséhez, vagyis az alapügy jogvitájának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz, hogy az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükséges legyen. Az ügyben pedig nem volt megállapítható, hogy a bírói függetlenségre vonatkozó uniós rendelkezések és az alap büntetőeljárás között olyan kapcsolat állt fenn, amely miatt szükséges lett volna a Bíróság értelmezése a jogvita eldöntéséhez. A Bíróság ugyanakkor megválaszolta mind a tolmácsolásra vonatkozó kérdést, mind pedig a Kúria utólagos eljárásával összefüggő kérdést. Ezzel kapcsolatban rögzítette: az uniós joggal nem egyeztethető össze sem az, hogy a Kúria foglal állást egy előzetes kérdés feltételének jogszerűségéről, mivel ezzel elvonja az EUB hatáskörét, sem pedig az, hogy az előzetes kérdést feltevő bíró ellen erre tekintettel fegyelmi eljárást kezdeményezzenek, mivel ez dermesztő hatást gyakorolhat a nemzeti bírókra, és ellehetetlenítheti az EDH mechanizmus működését.

<sup>60</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

*Példa: mikor hipotetikus egy kérdés?*

C-748/19, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim (ítélet) <sup>61</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a varsói regionális bíróság terjesztette elő hét büntetőügy vizsgálata keretében. Az EDH az EUSZ egyes cikkeinek, valamint a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló 2016/343 irányelvnek az értelmezésére irányult. A lengyel bíróságnak először is kétségei voltak afelől, hogy az ügyekben ítélező testületek megfelelnek-e az uniós jognak, ugyanis azokban olyan bírók is részt vettek, akiket az igazságügyi miniszter – akár alacsonyabb bíróságokról, nem ismert kritériumok alapján, jogorvoslat nélkül – rendelt ki a felsőbb fokú bíróságokra. Ráadásul a kirendelés a lengyel jog alapján bármikor, indokolás nélkül visszavonható volt. A lengyel bíróság azt is kérdezte, hogy ha az alapügyekben hozandó ítéleteket felülvizsgálati kérelem nyomán a lengyel Legfelsőbb Bíróság elé terjesztenék, akkor megfelelne-e az uniós jognak (mindenekelőtt a hatékony bírói jogvédelem elvének), ha a fellebbezések elbírálásában olyan bírók vennének részt, akiknek a kinevezése (az EUB egyes korábban meghozott döntéseinek értelmében) nem felelt meg a bírói függetlenség követelményének. A kérdést előterjesztő bíróság arra is kereste a választ, hogy milyen joghatásai lennének a fellebbviteli ítéleteknek abban az esetben, ha azokat olyan ítélező testület fogadná el, amelyben részt vesz az igazságügyi miniszter által kirendelt egy vagy több bíró, továbbá hogy az ezen előzetes kérdésekre adandó választ befolyásolná-e az a körülmény, hogy a legfelsőbb bíróság a vádlottra nézve kedvező vagy kedvezőtlen határozatot hozna.

Az EUB az első kérdéssel kapcsolatban azt a választ adta, hogy a bírói függetlenségre vonatkozó uniós követelményekkel ellentétesek azok a nemzeti rendelkezések, amelyek alapján valamely tagállam igazságügyi minisztere nem nyilvános kritériumok alapján magasabb szintű büntetőbírósághoz rendelhet ki egy bírót, másrészt bármikor, indokolás nélküli határozattal visszavonhatja ezt a kirendelést, mivel ez a helyzet kiszolgáltatja a kirendelt bírót a végrehajtó hatalmi ág egyik tagjának. Ugyanakkor a további kérdéseket a Bíróság elfogadhatatlannak nyilvánította, az elsőt arra tekintettel, hogy azt merőben hipotetikusnak találta, mivel a kérdés abból indult ki, hogy legfelsőbb bírósághoz fellebbezést nyújtanak be az alapügyekben meghozandó ítéletekkel szemben, amit előre nem lehet bizonyosan tudni.

*Példa: mikor nem tartalmazza egy EDH iránti kérelem a szükséges ténybeli és jogi ismereteket?*

C-366/14, Herrenknecht (végzés) <sup>62</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság terjesztette elő. Az alapügy tárgya egy német jog szerint alapított vállalkozás és egy magyar jog szerint alapított társaság közötti, bérleti díj megfizetésére vonatkozó jogvita volt. Az EDH iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és

<sup>61</sup> A szövegdozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

<sup>62</sup> A szövegdozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet értelmezésére irányult. A felek a jogvita alapjául szolgáló adásvételi szerződéssel vegyes bérleti szerződésben különböző joghatóságot, illetve alkalmazandó jogot kötöttek ki. A kérelmet előterjesztő bíróság azt kérdezte, hogy ő maga vagy más, a felek joghatóságra vonatkozó kikötései által kijelölt bíróság rendelkezik-e kizárólagos joghatósággal a rendeletnek megfelelően, és hogy a felperest megillette-e a szerződésben kikötött bíróságok közötti szabad választás joga. Emellett azt is kérdezte a bíróság, hogy az ügyben mely jog alkalmazandó tekintettel a rendeletre és arra, hogy felek különböző alkalmazandó jogot kötöttek ki.

A Bíróság az ítélkezési gyakorlat alapján először is kifejtette, hogy az uniós jognak a nemzeti bíróság számára hasznos értelmezése megköveteli, hogy a nemzeti bíróság meghatározza az általa feltett kérdések ténybeli és jogszabályi háttérét, vagy legalábbis kifejtse azokat a ténybeli körülményeket, amelyeken e kérdések alapulnak. Az EDH-ra utaló határozatnak ezenkívül pontosan meg kell jelölnie azon okokat, amelyek arra indították a nemzeti bíróságot, hogy felvesse az uniós jog értelmezésének kérdését, és amelyek alapján szükségesnek tartotta előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjesztést. A konkrét esetben a bíróság nem ismertette az ügy azon ténybeli háttérét, amelyen a kérdései alapultak. Nem fejtette ki az alapügy megjelölt tárgya (bérleti díj megfizetése) és a szerződésben található kikötések közötti esetleges kapcsolat fennállását. Mindezek mellett a magyar bíróság nem fejtette ki világosan és pontosan azon indokokat, amelyek az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdések megfogalmazására vezették. A Bíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy a feltett kérdésekre nem tud hasznos választ adni és megállapította, hogy a kérelem elfogadhatatlan.

*Példa: milyen esetben nincs kapcsolat az uniós joggal?*

C-206/13, Siragusa (ítélet)<sup>63</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet egy olasz bíróság terjesztette elő. A kérelem a Charta 17. cikkének, valamint az arányosság elvének értelmezésére irányult. Az alapügy tárgya a C. Siragusa és a palermói kulturális és környezetvédelmi felügyelet között folyó jogvita volt. C. Siragusa egy tájvédelem alatt álló övezetben fekvő ingatlan tulajdonosa. Az olasz jogszabályok szerint a tájvédelem alatt álló területen elhelyezkedő ingatlan tulajdonosa nem végezhet semmiféle beavatkozást az ingatlanán a hatáskörrel rendelkező hatóság engedélye nélkül. Az engedély pénzbírság mellett utólag is megadható, ha a munkálatok nem eredményezték hasznos alapterület növelését, és ha a beavatkozások a tájvédelmi szabályokkal összeegyeztethetőnek minősülnek. C. Siragusa az ingatlanon előzetesen nem engedélyezett módosításokat valósított meg, de utólagos építési engedélyt kért a hatóságoktól, azok azonban elrendelték az eredeti állapot helyreállítását, mivel a munkálatok térbeli növekedést eredményeztek. Az EDH-t előterjesztő bíróság szerint az uniós jogban a tájvédelem a környezetvédelemhez kapcsolódik, ezért számos ilyen tartalmú, illetve egyéb uniós rendelkezésre hivatkozott. A bíróság szerint a térbeli növekedést eredményező építési tevékenység nem feltétlenül sérti a szabályozással védett értékeket. A bíróság az EDH iránti kérdésében arra keresi a választ, hogy az ilyen esetekben bontást elrendelő olasz szabályozás

<sup>63</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

a Charta 17. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog aránytalan sérelmét eredményezi-e.

Az EUB rámutatott, hogy az olasz bíróság a Charta 17. cikkének értelmezését kérte, amely azonban – figyelemmel a Charta 51. cikk (1) bekezdésére – csak akkor köti a tagállamokat, ha uniós jogot hajtanak végre, azonban a nemzeti bíróság által hivatkozott uniós rendelkezések nem írnak elő a táj védelme céljából konkrét kötelezettségeket a tagállamokra nézve, ahogyan azt az olasz jog teszi. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy nincs olyan tényező, amely alapján azt lehetne megállapítani, hogy az érintett olasz jogszabálynak az alapeljárásban releváns rendelkezései az uniós jog alkalmazási körén belül helyezkednek el, így az olasz rendelkezések nem az uniós normákat hajtják végre. A Bíróság szerint a nemzeti bíróság az elégséges kapcsolat bizonyítása révén nem igazolta, hogy a kérdéses olasz jog az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, vagy az uniós jogot hatja végre. Erre tekintettel megállapította, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel az olasz bíróság által feltett kérdések megválaszolására

*Példa: milyen esetben nincs kapcsolat az uniós joggal?*

C-692/15, Security Service (végzés)<sup>64</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet az olasz államtanács terjesztette elő három, előtte folyamatban lévő eljárásban. Az alapügyek személy- és vagyonvédelmi szolgáltatást nyújtó vállalkozások és a belügyminisztérium, a nápolyi rendőrkapitányság és a római rendőrkapitánysága között voltak folyamatban. Az eljárások tárgya bizonyos személy- és vagyonvédelmi szolgáltatások nyújtására vonatkozó követelményeknek a jogszerűsége volt. Az ügy előzménye, hogy a vállalkozások annak érdekében, hogy Nápoly megyében tevékenységet folytassanak, a nápolyi rendőrfőkapitánynál kérelmezték, hogy hagyja jóvá a szolgáltatásokra vonatkozó működési szabályzatukat. A főkapitány ezt egy rendelettel – bizonyos feltételek meghatározása mellett – meg is tette, azonban a vállalkozások a rendeletet megtámadták a közigazgatási bíróságoknál, amelyek kereseteiket elutasították. A vállalkozások fellebbezést nyújtottak be a kérdést előterjesztő bírósághoz, többek között azzal az érveléssel, hogy a szóban forgó előírások ellentétesek a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás uniós szabadságára vonatkozó alapelvekkel.

Az EDH iránti kérelem nyomán a Bíróság is rámutatott, hogy a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezések nem alkalmazandók azokra a helyzetekre, amelyek minden eleme egyetlen tagállamon belül valósul meg. Az EDH iránti kérelemből semmilyen módon nem tűnt ki, hogy a személy- és vagyonvédelmi szolgáltatást nyújtó vállalkozások székhelye nem Olaszországban található, vagy azok tevékenységéhez olyan egyéb elem kapcsolódik, amely nem ezen egyetlen tagállamon belül valósult meg. Ennek fényében a kérdések megválaszolására a Bíróságnak nyilvánvalóan nem volt hatásköre és az EDH iránti kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánította.

<sup>64</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

*Példa: milyen esetben nincs kapcsolat az uniós joggal?*

C-328/04, Vajnai (végzés)<sup>65</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Fővárosi Bíróság terjesztette elő a magyar Büntető Törvénykönyv 269/B. §-ának megsértése miatt Vajnai Attila ellen indított büntetőeljárás keretében. A vonatkozó rendelkezés büntetendőnek nyilvánította az önkényuralmi jelképek nagy nyilvánosság előtti használatát. Az ügy előzménye az volt, hogy Vajnai Attila, a magyarországi Munkáspárt alelnöke ellen büntetőeljárást indítottak, mert egy Budapesten rendezett tüntetés során nagy nyilvánosság előtt 5 cm átmérőjű, kartonpapírból készült ötágú vörös csillagot viselt a ruháján. A Pesti Központi Kerületi Bíróság Vajnai Attilát bűnösnek mondta ki a magyar Büntető Törvénykönyv 269/B. §-a (1) bekezdés b) pontjában meghatározott önkényuralmi jelkép használatának vétségében. Az ítélet ellen a terhelt fellebbezéssel élt az EDH-t előterjesztő bírósághoz. Az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság szerint más tagállamban – például Olaszországban – nem büntetendő az ötágú vörös csillag használata. Felmerült, hogy hátrányosan megkülönböztető-e az olyan rendelkezés, amely valamely tagállamban büntetőjogi szankciók terhe mellett tiltja a nemzetközi munkásmozgalom jelképeinek használatát, míg valamely más tagállam területén ugyanezen jelképek használata semmilyen szankciót nem von maga után.

A Bíróság hatáskörének megállapítása céljából először a feltett kérdés tárgyát vizsgálta. Ezzel kapcsolatban a Bíróság leszögezte, hogy nem rendelkezik hatáskörrel olyan szabályozás tekintetében, amely nem tartozik a közösségi jog keretei közé, és ahol a jogvita tárgya semmilyen módon nem kapcsolódik a Szerződések rendelkezéseinek hatálya alá tartozó egyik helyzethez sem. Az ügyben pedig a Bíróság megállapította, hogy az semmilyen módon nem kapcsolódik ilyen helyzethez, a magyar szabályozás az alapügyre alkalmazva nem tartozik a közösségi jog keretei közé, így nincs hatásköre a kérdés megválaszolására.

Amint azt a fentiekben jeleztük, a nemzeti bíróságok – ha szükségesnek ítélik – minden esetben EDH iránti kérelemmel fordulhatnak az Bírósághoz, illetve a Törvényszékhez. Tehát akkor is jogosultak EDH iránti kérelem előterjesztésére, ha az uniós jog értelmezése egyértelműnek tűnik. Ilyen esetekben a Bíróság a Bíróság Eljárási Szabályzatának 99. cikkét, míg a Törvényszék a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 226. cikkét alkalmazhatja, amelynek értelmében, ha a Bíróság, vagy a Törvényszék elé előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdés azonos egy olyan kérdéssel, amelyről a Bíróság, vagy a Törvényszék már határozatot hozott, vagy az ilyen kérdésre a válasz egyértelműen levezethető az ítélkezési gyakorlatból, vagy ha az előzetes döntéshozatalra elé terjesztett kérdésre adandó válasz nem enged teret semmilyen ésszerű kétségnek, a Bíróság, illetve a Törvényszék az előadó bíró javaslatára és a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor indokolt végzéssel határozhat. Ezekben az esetekben tehát a Bíróság, illetve a Törvényszék az EDH iránti kérelmet a szóbeli szakasz mellőzésével, sőt anélkül bírálja el, hogy beszerezné az Alapokmány 23. cikke szerinti érdekeltek írásbeli észrevételeit

<sup>65</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

## Lehet-e hátrányos következménye a nemzeti bíróra, ha EDH iránti kérelemmel fordul a Bírósághoz?

Figyelemmel az EDH céljára és az eljárás karakterére, a válasz erre a kérdésre egyértelműen nemleges. A Bíróság gyakorlata szerint „a nemzeti jog valamely szabálya nem akadályozhatja meg a nemzeti bíróságot abban, hogy éljen az említett lehetőséggel, vagy eleget tegyen az említett kötelezettségnek, e lehetőség, illetve kötelezettség ugyanis az EUMSZ 267. cikk által a nemzeti bíróságok és a Bíróság között létrehozott együttműködési rendszerből, valamint az e rendelkezés által a nemzeti bíróságokra ruházott, az uniós jog alkalmazásával összefüggő bírói feladatkörből fakad [...]. Ugyanígy az említett lehetőség és kötelezettség hatékony érvényesülése érdekében a nemzeti bíróságnak lehetőséggel kell rendelkeznie arra, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet annak benyújtását követően fenntartsa [...]”<sup>66</sup> Tehát „az olyan nemzeti szabály, amely többek között azzal a veszéllyel jár, hogy valamely nemzeti bíróság az ügy elbírálásából való kizárás elkerülése érdekében inkább tartózkodik attól, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjesszen a Bíróság elé, sérti a nemzeti bíróságok számára az EUMSZ 267. cikk által ily módon elismert jogköröket, és következésképpen az előzetes döntéshozatali mechanizmussal a Bíróság és a nemzeti bíróságok között létesített együttműködés hatékonyságát.”<sup>67</sup> Ezen elvek nem csupán a nemzeti jogszabályokra, de egy bíróság viszonylatában felsőbb bírósági döntésekre is alkalmazandók.<sup>68</sup>

A Bíróság továbbá azt is leszögezte, hogy nem elfogadhatóak azon „nemzeti rendelkezések, amelyek alapján a nemzeti bírakkal szemben fegyelmi eljárás indítható amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordultak a Bírósághoz [...]. Ugyanis önmagában az a lehetőség, hogy az érintett nemzeti bírakkal szemben adott esetben fegyelmi eljárást lehet indítani amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtottak be, vagy a kérelem benyújtását követően annak fenntartása mellett döntöttek, sértheti [... az uniós jog által rájuk rótt] feladatok [...] tényleges gyakorlását.”<sup>69</sup>

Ugyanakkor a Bíróság azt is kimondta, nem összeegyeztethetetlen az EDH-ra vonatkozó uniós szabályokkal az, hogy a nemzeti bíróságoknak „az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztésére vonatkozó határozatával szemben a nemzeti jogban előírt rendes jogorvoslattal lehet élni. Mindazonáltal a jogbiztonság és kiszámíthatóság érdekében a Bíróságnak tartania kell magát az előzetes döntéshozatalra utaló végzéshez, amely joghatásait mindaddig kifejti, amíg vissza nem vonják [...]”<sup>70</sup>

A Bíróság azt is megállapította, hogy bár „a tagállam jogosult például arra, hogy a bírósági hatáskörök megosztására vonatkozó belső szabályait módosítsa, aminek esetleges következményeként megszűnik azon normatív alap, amelyen a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő nemzeti bíróság hatásköre alapult, és jogosult arra, hogy olyan lényeges szabályokat fogadjon el, amelyek járulékos hatásaként az ügy, amelyben ilyen kérelmet terjesztettek elő, okafogyottá válik, a tagállam mindenképpen megsérti az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének harmadik albekezdésével<sup>71</sup> összefüggésben értelmezett EUMSZ 267. cikket, ha a nemzeti szabályozását érintően olyan módosításokat fogad el,

<sup>66</sup> C-824/18, A.B. és társai (Nomination des juges à la Cour suprême – Recours), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. március 2., ECLI:EU:C:2021:153. 93. pont

<sup>67</sup> C-824/18, A.B. és társai (Nomination des juges à la Cour suprême – Recours), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. március 2., ECLI:EU:C:2021:153. 94. pont

<sup>68</sup> C-564/19, IS (Illégalité de l'ordonnance de renvoi), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. november 23., ECLI:EU:C:2021:949, 71-77. pontok

<sup>69</sup> C-558/18, Miasto Łowicz (Régime disciplinaire concernant les magistrats, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2020. március 26., ECLI:EU:C:2020:234, 58. pont

<sup>70</sup> C-210/06, Cartesio, a Bíróság (nagytanács) 2008. december 16-i ítélete, ECLI:EU:C:2008:723, 89. pont

<sup>71</sup> Ez a rendelkezés kimondja, hogy „a tagállamok a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket”.

amelyeknek a konkrét hatása a Bírósághoz benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek benyújtást követő fenntartásának a megakadályozása, és így annak megghiúsítása, hogy a Bíróság e kérelmeket elbírálhassa, valamint minden olyan lehetőségnek a kizárása, hogy a nemzeti bíróság a jövőben hasonló kérelmeket terjeszthessen elő.”<sup>72</sup> Ezt az elvet a Bíróság egy olyan lengyel ügyben mondta ki, amelynek során azt követően változtatta meg a lengyel törvényhozás a bírói kinevezésekkel szembeni jogorvoslatra vonatkozó szabályozást, hogy a lengyel legfelsőbb bíróság egyik tanácsa egy előtte bírói kinevezésekkel kapcsolatos fellebbezés tárgyában folyamatban lévő ügyben előzetes kérdést intézett az EUB-hoz. A jogszabálmódosítás a továbbiakban kizárta az ilyen fellebbezések lehetőségét, és úgy rendelkezett, hogy a folyamatban lévő fellebbezési eljárásokat is meg kell szüntetni. Ezt követően a lengyel legfelsőbb bíróság újabb EDH iránti kérdéseket terjesztett elő éppen arról, hogy egy ilyen jogszabálmódosítás összeegyeztethető-e a bírói függetlenség uniós követelményével, és ha nem, mi a teendője a folyamatban lévő fellebbezési eljárással kapcsolatban. Az EUB válasza lényegében az volt, hogy egy ilyen jogszabálmódosítás nem felel meg az uniós jognak, és az EDH-t kezdeményező bíróságnak (ha úgy ítéli meg, hogy az EUB értelmezése szerinti helyzet áll fenn a konkrét ügyben) az uniós szabályokkal ellentétes lengyel jogszabályt félretéve, az eredeti, módosítás előtti hatáskörének megfelelően kell elbírálnia a hozzá benyújtott fellebbezést.

Meg kell jegyezni, hogy az Eljárási Szabályzat 100. cikk (1) bekezdése is rögzíti, hogy az EDH iránti kérelem elbírálását a Bíróság mindaddig folytatja, ameddig az a bíróság, amely e kérelemmel a Bírósághoz fordult, vissza nem vonja azt. Ugyanígy rendelkezik a Törvényszék Eljárási Szabályzatának 227. cikk (1) bekezdése.

Mindez tehát azt jelenti, hogy a nemzeti bíróval szemben önmagában az EDH iránti kérelem előterjesztése miatt fegyelmi eljárás nem indítható. Emellett – bár elvileg nem kizárt – az EDH iránti kérelemről szóló határozat elleni jogorvoslat benyújtása sem befolyásolhatja annak előterjesztését és hatásait. Ugyanez vonatkozik a nemzeti jog olyan módosítására is, amely az EDH-t előterjesztő bíróság hatásköreit érinti. Ilyen esetekben az EDH-t előterjesztő bíróságnak határoznia kell tudni az EDH iránti kérelem fenntartásáról, illetve az ügyben döntést kell tudnia hozni. Más szavakkal: az uniós jog fényében praktikusán nincs lehetőség sem az EDH-ra irányuló határozat érdemi felülvizsgálatára, sem a nemzeti bíróság hatásköreinek elvonására, sem pedig az adott ügynek jogalkotással történő megszüntetésére.

### **Félként lehet-e kérni a nemzeti bíróságtól az EDH előterjesztését, és az köti-e a nemzeti bíróságot?**

Nagyon fontos, hogy az EDH iránti eljárás a felektől független, azt a Bíróság nem tekinti a felek számára nyitva álló jogorvoslati lehetőségnek. A felek érvelése, illetve ilyen irányú indítványa nem kötelezi a nemzeti bíróságot az EDH előterjesztésére. A Bíróságnak feltett kérdéseket pedig kizárólag a nemzeti bíró határozza meg, illetve azt is, hogy az eljárás mely szakaszában terjeszti elő az EDH iránti kérelmet.<sup>73</sup>

Ugyanakkor – az ismertetettek mellett – semmi sem zárja ki, hogy a felek indítványozzák az ügyben eljáró bíróságnál, hogy a jogvita eldöntése szempontjából releváns uniós jogi aktus értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó EDH iránti kérelmet terjesszen elő a Bíróságnál.

---

<sup>72</sup> C-824/18, A.B. és társai (Nomination des juges à la Cour suprême – Recours), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. március 2., ECLI:EU:C:2021:153, 95. pont

<sup>73</sup> C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi és Catania Multiservizi, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. október 6., ECLI:EU:C:2021:799, 53-55. pontok

Tipp:<sup>74</sup>

- Érdemes a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban olyan kérelemmel élni, amelyet a bíróság az EDH iránti határozata meghozatala során könnyen felhasználhat.
- Ennek érdekében az EDH-ra vonatkozó kérdésfeltevésnek az ügyben releváns uniós jogi aktus értelmezésére vagy érvényességére kell vonatkoznia. Például: úgy kell-e értelmezni az uniós normát, hogy azzal összeegyeztethető az a nemzeti szabályozás, amely...?
- Fontos szem előtt tartani az ismertetett követelményeket, különösen a Bíróság Eljárási Szabályzatának 94. cikkében foglaltakat: 1) ismertetni a jogvita tárgyát és a tényállást; 2) ismertetni az ügyben irányadó nemzeti rendelkezések lényegét és az értelmezésükre vonatkozó nemzeti gyakorlatot; 3) ismertetni a releváns uniós jogi norma értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó okot és azt a kapcsolatot, amely az EDH-t a jogvitában – a nemzeti joggal – összefüggésben relevánssá teszi. Ezeknek a követelményeknek a betartása természetesen az EDH eljárást megindító nemzeti bíróság feladata, azonban a bíróság dolgát megkönnyíti, és ezzel adott esetben az EDH eljárás megindítására irányuló indítvány sikerének esélyét is növeli, ha az indítvány meggyőzően tartalmazza mindazokat az elemeket, amelyeknek a nemzeti bíróság által meghozandó EDH végzésben benne kell lenniük.
- A gyorsított vagy a sürgősségi eljárásra vonatkozó indokokat érdemes bemutatni, amennyiben ilyenek a konkrét ügyben felmerülnek.
- A releváns uniós jogi norma vonatkozásában érdemes a magyar jogszabályok végén található megfelelési vagy jogharmonizációs rendelkezéseket vizsgálni (lásd például: Be. 878. §-a, Pp. 631. §-a, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, 8:6.§-a, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 268. §-a).
- A nemzeti bíróság meggyőzése szempontjából érdemes a Bíróság gyakorlatának ismertetése.

Fontos, hogy az Alkotmánybíróság már idézett gyakorlata szerint, az eljáró bíróságnak függetlenül attól, hogy kötelezettnek minősült-e vagy sem, továbbá függetlenül attól, hogy helyt ad-e a kezdeményezésre irányuló kérelemnek, avagy sem, alakszerű döntést kell hoznia a kérelemről, és azt legkésőbb az ügydöntő határozatban meg kell indokolnia {26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [60]}. A fentiek szerint az EJEB szintén elismerte, hogy az ügyben végső fokon eljáró bíróságnak indokolnia kell, ha elutasítja a felek EDH iránti indítványát.<sup>75</sup>

Mindez azért bír jelentőséggel, mert amennyiben az EDH iránti kérelem előterjesztésére köteles nemzeti bíróság (a magyar kontextusban a Kúria) nem adja indokát annak, hogy miért nem fordul egy olyan ügyben az EUB-hoz, amelyben ezt valamely fél megalapozottan indítványozza, úgy az ügy érdemében hozott, vagy az eljárást befejező egyéb döntés ellen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasszal lehet élni,<sup>76</sup> illetve a hazai jogorvoslati lehetőségek – ideértve az alkotmányjogi panasz eljárást is<sup>77</sup> – kimerítése után az EJEB-hez lehet fordulni. Amennyiben

<sup>74</sup> A gyakorlatban felmerülő kérdések kapcsán: A kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye, 204-209. oldal; *Fair Trials, Toolkit: Preliminary ruling requests for the CJEU*, <https://www.fairtrials.org/articles/information-and-toolkits/toolkit-preliminary-ruling-requests-for-the-cjeu/>

<sup>75</sup> Dhabí kontra Olaszország (17120/09. számú kérelem), Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Tanács), 2014. április 8-i ítélet, 31.34. pontok

<sup>76</sup> V.ö. az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §

<sup>77</sup> V.ö.: Szalontay kontra Magyarország (71327/13. számú kérelem), Emberi Jogok Európai Bírósága (Negyedik Tanács), 2019. március 12-i végzés



az Alkotmánybíróság a támadott döntést megsemmisíti, úgy a büntetőeljárást meg kell ismételni a Be. szabályai szerint (632-636. §), illetve a polgári peres és a közigazgatási eljárásokban a Kúria rendelkezik a jogkövetkezményekről (Pp. 427-428. §). Amennyiben az EJEB megállapítja a jogsértést, úgy egyrészt igazságos elégtételt ítélhet meg (EJEE 41. cikk), másrészt az ítélet a Pp. (393. § c) pont) szerint perújításra, illetve a Be. (648-667. §) alapján felülvizsgálatra ad okot.

Mindezek mellett meg kell említeni, hogy az ügyben végső fokon eljáró bíróság mulasztása – tehát ha a kötelezettsége ellenére nem terjeszt elő EDH iránti kérelmet, illetve ha álláspontját e vonatkozásban nem indokolja – megalapozhatja egy kötelezettségszegési eljárás megindítását a tagállammal szemben.<sup>78</sup> Az EUMSZ 258. cikke értelmében ha egy tagállam a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét nem teljesíti, a Bizottság (miután az érintett államnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére) kötelezettségszegési eljárást indít. Az eljárás eredményeként az ügy végsősoron a Bírósághoz kerülhet, amely döntést hoz arról, hogy az érintett tagállam valóban megszegte-e az uniós jogból eredő kötelezettségeit. Amennyiben igen, úgy a tagállam köteles a jogsértést (jogszabálmódosítással vagy a kifogásolt gyakorlat megváltoztatásával) megszüntetni. Ha ezt nem teszi meg, a Bizottság ismét a Bíróság elé citalhatja, amely e második eljárási fázisban már súlyos pénzügyi szankciót szabhat ki az érintett tagállamra. Kötelezettségszegési eljárást egy másik tagállam is kezdeményezhet (EUMSZ 259. cikk).

Amennyiben más szereplő ítéli meg úgy, hogy valamely tagállam nem teljesíti az uniós normákból eredő kötelezettségeit, nincs lehetősége eljárást indítani a Bíróság előtt, azonban panaszban jelezheti a Bizottságnak, hogy álláspontja szerint kötelezettségszegési eljárásnak lenne helye. Ezt követően a Bizottság értékelésén és diszkrecionális döntésén múlik, hogy indít-e ilyen eljárást a panasz nyomán.

#### *A Bizottság előtti panasz eljárás*

A Bizottság egy közleményének melléklete<sup>79</sup> részletesen szabályozza az uniós jog megsértése miatt benyújtható panasz követelményeit, illetve az eljárást. Eszerint a panasz a Bizottsághoz intézett írásbeli megkeresés, amely az uniós joggal ellentétes nemzeti intézkedést, mulasztást vagy gyakorlatot jelent be. Panaszt bárki, érdekeltségre vagy érintettségre való tekintet nélkül illetéktelenül előterjeszhet. A Bizottság nem vizsgálja a panaszt, ha például az névtelen, nem jelöli meg a panasszal érintett tagállamot, vagy nem ismerteti a sérelmet. A Bizottság a panasz beérkezésétől számított tizenöt napon belül iktatja azt. Ha a Bizottság nem veszi nyilvántartásba a panaszt, akkor postai úton értesíti annak előterjesztőjét és megjelöli az elutasítás indokát. A panaszt egy meghatározott úrlapon online, vagy a Bizottság Főtitkárságának címezve postán kell előterjeszteni. A panasz emellett a Bizottság tagállami képviselőjén is benyújtható.

A panasz eljárás névtelen, a panaszos adatai és az általa benyújtott információk csak előzetes beleegyezésével hozhatók az érintett tagállam tudomására. Ha a Bizottság a panaszt nyilvántartásba veszi, akkor arról a panaszost értesíti. A panaszt a Bizottság a tagállammal együttműködve vizsgálja és írásban tájékoztatja a panaszost ennek eredményéről. Amennyiben az ügyben a panasz nyomán a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indít, annak egyes

<sup>78</sup> V.ö.: C-416/17, Bizottság kontra Franciaország (forrásadó), a Bíróság ítélete (ötödik tanács), 2018. október 4., ECLI:EU:C:2018:811, különösen 105-114. pontok

<sup>79</sup> A Bizottság közleménye – Uniós jog: jobb eredmények elérése a jobb alkalmazás révén, C/2016/8600, HL C 18., 2017.1.19., 10-20. oldalak

lépéseiről – felszólító levél, indokolással ellátott vélemény, a Bíróság elé utalás vagy az ügy lezárása – szintén írásbeli tájékoztatást nyújt a panaszosnak. A panaszosnak arra is lehetősége van, hogy az eljárás során bármikor a Bizottság bármely képviselőjén kifejtse indokait. A Bizottság törekszik arra, hogy a benyújtástól számított egy éven belül megvizsgálja a panaszokat. Ennek elhúzódása esetén írásban értesíti a panaszost. A panasz folyamánként a Bizottság – mérlegelési jogkörében – megindítja a kötelezettségszegési eljárást, vagy lezárja az ügyet. Amennyiben a Bizottság a panaszjárást lezárását tervezi, arról írásban értesíti a panaszost, aki négy héten belül észrevételeket tehet. Ha a Bizottság lezárja az ügyet, arról írásban értesíti a panaszost. A panasz űrlapja és további információ a Bizottság honlapján található.<sup>80</sup>

### **Mi az EDH következménye?**

Először is az uniós jog elsőbbségének elve „arra kötelezi a tagállamok valamennyi szervét, hogy biztosítsák a különböző uniós jogi normák teljes érvényesülését.”<sup>81</sup> A Bíróság értelmezésében az Európai Unióról szóló szerződés „4. cikk (3) bekezdésének első albekezdésében foglalt lojális együttműködés elve alapján a tagállamok kötelesek biztosítani területükön az uniós jog alkalmazását és tiszteletben tartását [...]”<sup>82</sup> Ez a kötelezettség a nemzeti bíróságok vonatkozásában különösen hangsúlyos.<sup>83</sup>

Másodszor a Bíróság gyakorlata szerint a nemzeti bíróságnak a belső jogot a lehető legteljesebb mértékben az uniós jog követelményeinek megfelelően kell értelmeznie. Amennyiben azonban az összhangban álló értelmezés nem lehetséges, úgy a nemzeti bíróságnak az uniós jog elsőbbségének elvére tekintettel és saját hatáskörénél fogva biztosítani kell az uniós normák teljes érvényesülését, adott esetben mellőzve a nemzeti jogszabályok uniós joggal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazását.<sup>84</sup>

Az uniós jog értelmezésére irányuló EDH tekintetében mindez azt jelenti, hogy a nemzeti bíróságnak a Bíróság értelmezését kell követnie, és annak fényében értelmeznie és alkalmaznia – ha pedig ez nem lehetséges akkor pedig mellőznie – a nemzeti jogot. Ismételten fontos kiemelni, hogy a Bíróság elvileg „nem dönthet a nemzeti jog rendelkezéseinek az uniós jogi rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségéről, [...] ugyanakkor [...] hatáskörrel rendelkezik arra, hogy tájékoztassa a kérdést előterjesztő bíróságot minden olyan, az uniós jog releváns értelmezésére vonatkozó szempontokról, amely lehetővé teszi e bíróság számára ezen összeegyeztethetőség értékelését az előtte folyó eljárásban [...]. A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a Bíróság által ily módon nyújtott értelmezési szempontok fényében elvégezze ezt az értékelést.”<sup>85</sup> A gyakorlatban azonban előfordul, hogy a Bíróság döntéséből szükségszerűen és elkerülhetetlenül következik, hogy az a nemzeti jog,

<sup>80</sup> A Bizottság közleménye – Uniós jog: jobb eredmények elérése a jobb alkalmazás révén, C/2016/8600, HL C 18., 2017.1.19., 10-20. oldalak

<sup>81</sup> C-83/19, Asociația "Forumul Judecătoral din România", a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. május 18., ECLI:EU:C:2021:393, 244. pont

<sup>82</sup> C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2018. február 27., ECLI:EU:C:2018:117, 34. pont

<sup>83</sup> Például: C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2018. február 27., ECLI:EU:C:2018:117, 32-37. pontok

<sup>84</sup> C-585/18, A.K. (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége), a Bíróság ítélete (nagytanács), 2019. november 19., ECLI:EU:C:2019:982, 159-160. pontok

<sup>85</sup> C-896/19, Republika, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2021. április 20., ECLI:EU:C:2021:311, 30. pont

amelyet az adott jogvita eldöntésére a hazai bíróságnak alkalmaznia kellene, ellentétes az uniós joggal, nem értelmezhető azzal összhangban, és ezért a nemzeti bíróságnak azt félretéve, a közvetlen hatállyal bíró uniós jog alapján kell a jogvitát eldöntenie.

A nemzeti bíróságnak tehát el kell döntenie, hogy a nemzeti jogszabály – anélkül, hogy az *contra legem*-nek minősülne – értelmezhető-e az uniós joggal összhangban. Az összhang megteremtése a korábbi nemzeti értelmezési gyakorlat megváltoztatását is megkövetelheti.<sup>86</sup>

Összefoglalóan: „az uniós jog elsőbbségének elve megköveteli, hogy amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság az előtte folyamatban lévő jogvitában köteles biztosítani e jog követelményeinek teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezésével ellentétes bármely, akár utólag keletkezett nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazását, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie kellene vagy meg kellene várnia e nemzeti szabályozás vagy gyakorlat jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését [...].”<sup>87</sup> Vagyis az EDH iránti eljárás végső következménye az, hogy a nemzeti bíróságnak a Bíróság, illetve a Törvényszék értelmezése szerint kell alkalmaznia az uniós jogot, illetve annak fényében és azzal összhangban kell értelmeznie és alkalmaznia a jogvitában a nemzeti jogot vagy gyakorlatot. Ha pedig ez nem lehetséges és az érintett uniós norma közvetlen hatállyal bír, úgy a nemzeti jogot vagy gyakorlatot saját hatáskörében mellőznie kell ezáltal garantálva a közvetlen hatállyal bíró uniós jogi aktus érvényesülését.

Végül meg kell jegyezni, hogy egy uniós norma érvényessége vonatkozásában az EDH alapján a Bíróság, illetve a Törvényszék dönt és annak érvénytelensége esetén az az ügyben már nem alkalmazható.

*Példa: mikor kell mellőzni egy nemzeti jogszabályt?*

C-556/17, Torubarov (ítélet)<sup>88</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság terjesztette elő. Az alapügy tárgya egy Magyarországra érkezett orosz menedékkérőnek, Alekszij Torubarovnak a menekültügye volt. Az EDH a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a Charta 47. cikkének (hatékony jogorvoslat és a tisztességes eljáráshoz való jog) értelmezésére irányult. Torubarov orosz ellenzéki aktivista, akivel szemben több büntetőeljárás indult Oroszországban, és aki 2013-ban érkezett – nem szabályszerűen – Magyarországra. Előállítását követően menedékkérelmet terjesztett elő. Kérelmét a magyar menekültügyi hatóság nem találta megalapozottnak és elutasította. Torubarov a bírósághoz fordult, amely a határozatot – annak megalapozatlansága miatt – hatályon kívül helyezte, és a hivatalt új eljárásra utasította. A folyamat kétszer megismétlődött. A bíróság második, hatályon kívül helyező határozatában rámutatott, hogy a rögzített tények alapján Torubarov kérelme

<sup>86</sup> C-414/16, Egenberger, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2018. április 17., ECLI:EU:C:2018:257, 71-72. pontok

<sup>87</sup> C-107/23 PPU, Lin, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2023. július 24., ECLI:EU:C:2023:606, 95. pont

<sup>88</sup> A szövegdozobban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

megalapozott. Ennek ellenére a hivatal a kérelmet harmadszor is elutasította, amellyel szemben Torubarov ismételt a bírósághoz fordult.

A magyar bíróság az EDH iránti kérelmet a harmadszori felülvizsgálati eljárás során terjesztette elő. A magyar bíróság kifejtette, hogy a jogalkotó korábban elvonta a közigazgatási bíróságok reformatórius jogkörét a nemzetközi védelem megadására vonatkozó közigazgatási határozatok felülvizsgálata során, azaz bár korábban a bíróságok megváltoztathatták a menekültügyi hatóság döntését, a módosított szabályok alapján már csak arra volt lehetőségük, hogy a hatóságot (iránymutatás megadása mellett) új eljárásra utasítsák. A magyar bíróság álláspontja szerint ily módon a megváltozott magyar jogszabályok nem garantálták az irányelv és a Charta 47. cikke által megkövetelt hatékony bírói jogvédelemhez való jogot (hiszen a menekültügyi hatóság elvileg bárhányszor figyelmen kívül hagyhatta a bíróság iránymutatását), ezért az EDH annak a tisztázására irányult, hogy az uniós jog alapján jogosult-e a bíróság a hivatal határozatának megváltoztatására, illetve a magyar jog azon rendelkezéseinek mellőzésére, amelyek e hatáskörét elvonták.

A Bíróság kifejtette, hogy az irányelvet a Chartára figyelemmel kell értelmezni. Jóllehet, az irányelv megengedi, hogy a nemzeti szabályozás a határozat bírósági megsemmisítését követően visszautalja az ügyet a hatóságnak, a Charta 47. cikke által biztosított bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot garantálni kell. Az irányelv és a Charta fényében, ha a bíróság a hatóság határozatát megsemmisíti, akkor a hatóságnak ismételt eljárásában rövid határidőn belül, és a megsemmisítést kimondó ítéletben szereplő értékeléssel és iránymutatással összhangban kell határozatot hoznia. Emellett az uniós jogalkotó olyan hatáskört kívánt a bíróságokra ruházni, hogy azok dönten tudjanak arról, hogy a kérelmező teljesíti-e a nemzetközi védelem elismeréséhez szükséges uniós feltételeket. Ha tehát a bíróság e kérdésben dönt, és megsemmisíti a hatóság határozatát, akkor az a visszautalt eljárásban, főszabály szerint, már nem rendelkezik mérlegelési joggal. A Bíróság kimondta, hogy abban az esetben, ha a hatóság kellő indok nélkül nem ennek megfelelően jár el, és a bírósági döntéssel ellentétes határozatot hoz, akkor az újbóli bírósági eljárás során a Charta 47. cikkében garantált hatékony bírói jogvédelem biztosítása érdekében a bíróság feladata a hatóság határozatának megváltoztatása és saját határozatával való helyettesítése, szükség esetén mellőzve annak a nemzeti szabályozásnak az alkalmazását, amely egyébként megtiltja számára, hogy így járjon el.

\*\*\*

#### **Hasznos linkek:**

A Bíróság és a Törvényszék eljárására vonatkozó szabályok, illetve tájékoztató anyagok:	<a href="https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/hu/">https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/hu/</a> <a href="https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7040/hu/">https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7040/hu/</a>
A kúriai joggyakorlat-elemző csoport véleménye:	<a href="https://kuria-birosag.hu/hu/joggyak_csop/az-europai-unio-joganak-alkalmazasa-az-elozetes-donteshozatali-eljarasok">https://kuria-birosag.hu/hu/joggyak_csop/az-europai-unio-joganak-alkalmazasa-az-elozetes-donteshozatali-eljarasok</a>

A Fair Trials EDH-ra vonatkozó ismertetője  
(angolul):

<https://www.fairtrials.org/articles/information-and-toolkits/toolkit-preliminary-ruling-requests-for-the-cjeu/>

## II. Kérdések és válaszok az Európai Unió Alapjogi Chartájának alkalmazási köréről

### Van az Uniónak hatásköre az alapjogok védelmére?

Az Európai Szén- és Acélközösséget, az Európai Gazdasági Közösséget, illetve az Európai Atomenergia Közösséget létrehozó szerződések még nem tartalmaztak utalást az alapjogok védelmére. Az Unió azonban nemcsak a tagállamok, de az egyének viszonylatában is állapíthat meg jogokat és kötelezettségeket.<sup>89</sup> A Bíróság 1969-ben elismerte, hogy az alapjogok védelme a közösségi jog általános jogelveinek részét képezi,<sup>90</sup> majd egy 1970-es ítéletében kimondta, hogy az Unió aktusai alapjogilag kötöttek, azok érvényessége az alapjogoknak való megfeleléstől függ.<sup>91</sup> A Bíróság az alapjogok forrásaiként a tagállamok közös alkotmányos hagyományaira, illetve az általuk megkötött nemzetközi szerződésekre, különösen az Emberi Jogok Európai Egyezményére tekintett.<sup>92</sup> A 2000-es évekig tehát az Unió általános jogelvein keresztül érvényesültek az alapjogok mind az Unió, mind az uniós jog hatálya alatt eljáró tagállamok vonatkozásában. Az Európai Unió Alapjogi Chartáját 2000 decemberében hirdették ki.

### Mi a Charta jogállása az Unió jogrendszerében, és milyen szabályok vonatkoznak annak alkalmazására?

A Charta a Lisszaboni Szerződés 2009-es hatályba lépése óta azonos jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések, vagyis az az Unió elsődleges jogforrása.<sup>93</sup> Ennek a normahierarchia szempontjából van jelentősége. Az Unió jogrendjében elsődleges jogforrásnak minősül például az EUSZ, az EUMSZ vagy a tagállamok csatlakozási szerződésai, illetve immáron a Charta. Ezen jogforrások – mint alkotmányos alapdokumentumok<sup>94</sup> – meghatározzák az Unió működésének alapjait.

Az Unió intézményei az másodlagos jogforrásként az EUMSZ 288. cikke szerint rendeleteket, irányelveket, határozatokat, ajánlásokat és véleményeket fogadnak el. A rendelet általános hatállyal bír, az teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban, tehát nincs szükség további tagállami jogalkotásra a hatályosulásához (ilyen például a GDPR, azaz az Európai Parlament és a Tanács általános adatvédelmi rendelete<sup>95</sup>). Az irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja. A határozat teljes egészében kötelező. Amennyiben külön megjelöli, hogy kik a címzettjei, a határozat kizárólag azokra nézve kötelező, akiket címzettként megjelöl. Az ajánlások és a vélemények nem kötelezőek.

<sup>89</sup> 26/62, Van Gend en Loos kontra Administratie der Belastingen, a Bíróság ítélete, 1963. február 5., ECLI:EU:C:1963:1

<sup>90</sup> 29/69, Stauder kontra Stadt Ulm, a Bíróság ítélete, 1969. november 12., ECLI:EU:C:1969:57, 7. pont

<sup>91</sup> 11/70, Internationale Handelsgesellschaft mbH kontra Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, a Bíróság ítélete, 1970. december 17., ECLI:EU:C:1970:114, 3-4. pontok

<sup>92</sup> 260/89, ERT kontra DEP, a Bíróság ítélete, 1991. június 18., ECLI:EU:C:1991:254, 41. pont

<sup>93</sup> Az Unió jogforrási rendszerével összefüggésben lásd: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/sources-of-european-union-law.html>, vagy: [https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU\\_1.2.1.pdf](https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_1.2.1.pdf)

<sup>94</sup> 294/83, Les Verts kontra Parlament, a Bíróság ítélete, 1986. április 23., EU:C:1986:166, 23. pont

<sup>95</sup> AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. április 27-i (EU) 2016/679 RENDELETE

a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)

EUSZ	Charta
<p>6. cikk</p> <p>(az EUSz. korábbi 6. cikke)</p> <p>(1) Az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának 2000. december 7-i, Strasbourgban 2007. december 12-én kiigazított szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket; e Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések.</p> <p>A Charta rendelkezései semmilyen módon nem terjesztik ki az Uniónak a Szerződésekben meghatározott hatásköreit.</p> <p>A Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket a Charta VII. címében foglalt, az értelmezést és alkalmazást szabályozó általános rendelkezéseknek megfelelően kell értelmezni, kellően figyelembe véve a Chartában említett azon magyarázatokat, amelyek meghatározzák az egyes rendelkezések eredetét.</p> <p>(2) Az Unió csatlakozik az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez. Ez a csatlakozás nem érinti az Uniónak a Szerződésekben meghatározott hatásköreit.</p> <p>(3) Az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományyaiból következnek, az uniós jogrend részét képezik mint annak általános elvei.</p>	<p>51. cikk</p> <p>Alkalmazási kör</p> <p>(1) E Charta rendelkezéseinek címzettjei - a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevételével - az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Ennek megfelelően saját hatáskörükben és a Szerződésekben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül tiszteletben tartják az ebben a Chartában foglalt jogokat és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását.</p> <p>(2) Ez a Charta az uniós jog alkalmazási körét nem terjeszti ki az Unió hatáskörein túl, továbbá nem hoz létre új hatásköröket vagy feladatokat az Unió számára, és nem módosítja a Szerződésekben meghatározott hatásköröket és feladatokat.</p>
	<p>52. cikk</p> <p>A jogok és elvek hatálya és értelmezése</p>

	<p>(1) Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.</p> <p>(2) A Charta által elismert, a Szerződések egyes rendelkezéseiben szabályozott jogok csak az ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók.</p> <p>(3) Amennyiben e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az említett egyezményben szerepelnek. Ez a rendelkezés nem akadályozza meg azt, hogy az Unió joga kiterjedtebb védelmet nyújtson.</p> <p>(4) Amennyiben e Charta a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból eredő alapvető jogokat ismer el, akkor ezeket a jogokat e hagyományokkal összhangban kell értelmezni.</p> <p>(5) Az ebben a Chartában foglalt, alapelveket megállapító rendelkezések a saját hatásköreik gyakorlása során az Unió intézményei, szervei és hivatalai által elfogadott jogalkotási és végrehajtási aktusok, illetve a tagállamok által elfogadott, az uniós jog végrehajtására irányuló jogi aktusok útján hajthatók végre. E rendelkezésekre bíróság előtt kizárólag az ilyen jogi aktusok értelmezése, illetve jogszerűségének megítélése tekintetében lehet hivatkozni.</p> <p>(6) A nemzeti jogszabályokat és gyakorlatot az ebben a Chartában meghatározottak szerint teljes mértékben figyelembe kell venni.</p>
--	--



	(7) Az Unió és a tagállamok bíróságainak kellően figyelembe kell venniük e Charta értelmezésére vonatkozó iránymutatásként készült magyarázatokat.
	53. cikk  A védelem szintje  E Charta egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, mint amely szűkíti vagy hátrányosan érinti azokat az emberi jogokat és alapvető szabadságokat, amelyeket – saját alkalmazási területükön – az Unió joga, a nemzetközi jog, a tagállamok alkotmányai, illetve az Unió vagy a tagállamok mindegyikének részességével kötött nemzetközi megállapodások, így különösen az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény elismernek.

### **Tehát mindig lehet a Chartára hivatkozni, ha alapjogsérelem ér?**

A Chartára a (másodlagos) uniós jogi aktusok vonatkozásában mindig lehet hivatkozni, tehát ha egy uniós aktust valaki alapjogsértőnek tart, akkor az azzal kapcsolatban indított eljárásban egyértelműen felhívhatja a Charta megfelelő rendelkezéseit (erre alább található példa). A nemzeti – jellemzően jogalkotási – aktusokkal kapcsolatban azonban a tagállamok nem ruháztak az Unióra általános és minden tényállásra kiterjedő alapjogvédelmi hatáskört. Ezt a Charta fentebb idézett 51. cikk (1) és (2) bekezdései is rögzítik, amikor kimondják, hogy a Charta rendelkezéseinek a tagállamok csak akkor a címzettjei, ha uniós jogot hajtanak végre (például jogalkotással átültetnek a nemzeti jogrendjükbe egy irányelvet) és hogy a Charta nem terjeszti ki az uniós jog alkalmazási körét, és nem ruház újabb hatásköröket az Unióra. Vagyis a Charta csak a tagállamok által az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül alkalmazható (és alkalmazandó).

Ebből következik, hogy a Charta nemzeti aktusok vonatkozásában való alkalmazhatóságának vannak előfeltételei (lásd lentebb) és egy nemzeti – jellemzően jogalkotási – aktus csak ezek megléte esetén vizsgálható a Charta fényében. Míg tehát a Charta alkalmazhatósága az uniós aktusok kapcsán viszonylag egyértelműen meghatározható, addig a nemzeti intézkedések vonatkozásában körültekintő eljárást igényel. A Bíróság ezt úgy fogalmazta meg, hogy az uniós alapjogok védelme „annak biztosítására irányul, hogy ezeket a jogokat – akár az Unió fellépése, akár az uniós jog tagállamok általi végrehajtása okán – ne sértsék meg az uniós tevékenységi területeken.”<sup>96</sup>

<sup>96</sup> C-206/13, Siragusa, a Bíróság ítélete (tizedik tanács), 2014. március 6., ECLI:EU:C:2014:126, 31. pont

## Mikor alkalmazható a Charta az uniós jogi aktusok vonatkozásában?

A Bíróság gyakorlata fényében a Charta „tisztelőben tartása az uniós jogi aktusok jogszerűségének feltétele”,<sup>97</sup> ami azt jelenti, hogy az alapjogsértő másodlagos jogi aktusokat a Bíróság érvénytelenné nyilváníthatja, ha azok sértik a Chartában biztosított alapjogokat. Az uniós tevékenységei tehát az alapjogok által kötöttek.<sup>98</sup>

*Példa: mikor érvénytelenít a Bíróság egy uniós jogi aktust a Charta megsértése miatt?*

C-293/12, Digital Rights Ireland és Seitlinger és társai (ítélet)<sup>99</sup>

Az EDH iránti kérelmet a High Court (Írország) és a Verfassungsgerichtshof (Ausztria) terjesztették elő. Az EDH iránti kérelmek a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló, 2006. március 15-i 2006/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv érvényességére vonatkoztak. A High Court (Írország) előtt folyamatban lévő ügy tárgya a hírközlési szolgáltatásokkal kapcsolatos adatok megőrzésére vonatkozó nemzeti jogszabályi és közigazgatási intézkedések érvényessége, míg a Verfassungsgerichtshof (Ausztria) előtti ügy tárgya az irányelvet az osztrák belső jogba átültető törvénynek a szövetségi alkotmánytörvénnyel (Bundes-Verfassungsgesetz) való összeegyeztethetősége volt. Az alapügyekben felmerült probléma az elektronikus hírközlési szolgáltatókra vonatkozó, bűnmegelőzési célú forgalmazási és helymeghatározó adatok megőrzésére vonatkozó kötelezettség volt, amelynek értelmében az előfizetők, illetve felhasználók azonosítására alkalmas adatokat, valamint ezen személyek forgalmazási és helymeghatározási adatait a szolgáltatóknak a kommunikáció időpontjától számítva minimum hat hónapig, legfeljebb két évig meg kellett őrizniük.

Mivel az érintett nemzeti jogszabályok egy uniós irányelv rendelkezéseit ültették át ezért az ír és az osztrák bíróságok az irányelvnek a Charta több rendelkezésével való összeegyeztethetőségére vonatkozó kérdéseket terjesztettek elő. Az EUB az irányelv érvényességét a Charta 7. (magán- és a családi élet tisztelőben tartása) és 8. (személyes adatok védelme) cikkeinek fényében vizsgálta. Először is leszögezte, hogy a szolgáltatóknak a meghatározott adatokra vonatkozó, meghatározott ideig fennálló megőrzési kötelezettsége a magán- és a családi élet tisztelőben tartásához való jogba (Charta 7. cikk) történő beavatkozásnak minősül. Ugyanilyen beavatkozásnak tekintendő, hogy a hatóságok ezen adatokhoz hozzáférhetnek. Ezekén felül a Bíróság rámutatott, hogy az irányelv a Charta 8. cikkében biztosított személyes adatok védelméhez való jogba történő beavatkozást is megvalósított. A Bíróság mindkét esetben súlyosnak és széles körűnek tekintette a beavatkozást, jelezve, hogy az adatmegőrzési kötelezettség annyira széleskörű, hogy akár a magánélet folyamatos felügyeletének is tekinthető. Az igazolhatóság vonatkozásában a Bíróság először hangsúlyozta, hogy az irányelv által előírt adatmegőrzés annak lehetővé tétele céljából,

<sup>97</sup> Avis 2/13, Adhésion de l'Union à la CEDH, a Bíróság (teljes ülés) véleménye, 2014. december 18., ECLI:EU:C:2014:2454, 169. pont

<sup>98</sup> Az uniós jog általános jogelveivel összefüggésben: C-402/05 P, Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Tanács és Bizottság, a Bíróság (nagytanács) ítélete, 2008. szeptember 3., ECLI:EU:C:2008:461, 284. pont

<sup>99</sup> A szövegdozobban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

hogy azokhoz az illetékes nemzeti hatóságok adott esetben hozzáféréssel rendelkezzenek, közérdekű célúnak minősült. Ugyanakkor a beavatkozás arányosságának vizsgálata során a Bíróság kiemelte, hogy az irányelv előírja a helyhez kötött hálózatos telefonálásra, a mobiltelefonálásra, az internet-hozzáférésre, az internetes elektronikus levélre, valamint az internetes telefonálásra vonatkozó adatforgalommal kapcsolatos valamennyi adat megőrzését. Ez a beavatkozás tehát szinte a teljes európai népesség viszonylatában minden további megkötés nélkül érintette a lakosság mindennapos használatában álló eszközöket. Mindez azt jelentette, hogy az irányelv nem tartalmazott a Charta 7. és 8. cikkeibe való beavatkozás terjedelmét szabályozó egyértelmű és pontos szabályokat. A Bíróság ezért megállapította, hogy mivel nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek garantálhatnák, hogy a beavatkozás ne terjeszkedjen túl a feltétlenül szükséges szinten, az irányelv aránytalanul korlátozza, így sérti a Charta 7. és 8. cikkeit. Ezért a Bíróság kimondta az irányelv érvénytelenségét.

Az uniós aktusok vonatkozásában a Chartában foglalt jogok érvényesítésének két módja lehetséges. Az egyik a fenti példával is szemléltetett EDH eljárás. Vagyis az, amikor a nemzeti bíróság egy folyamatban lévő jogvitában releváns másodlagos uniós jogi aktus Chartába ütközésének – vagyis érvénytelenségének – megállapítását kéri a Bíróságtól, illetve a Törvényszéktől. Ez a másodlagos uniós jogi aktusokkal szembeni alapjogvédelem – közvetett – útja. A másik – közvetlen – lehetőséget az EUMSZ 263. cikke szabályozza. Fontos, hogy a magánszemélyek által indított közvetlen eljárásra az EUSZ 256. (1) bekezdése alapján első fokon a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel.

Az uniós jogi aktusokkal szembeni keresetőségi jog vonatkozásában az ügyvezett Plaumann teszt alkalmazandó. Eszerint „[a]zon alanyok, akik nem címzettjei egy határozatnak, csak akkor állíthatják, hogy személyükben érintettek, ha ez a határozat sajátos jellemzőik vagy egy őket minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rájuk, és ezáltal a címzethez hasonló módon egyéníti őket.”<sup>100</sup>

## **Mikor alkalmazható a Charta a nemzeti aktusok vonatkozásában?**

### ***Általános megjegyzések***

A fent jelzettek szerint a Charta felhívása nemzeti – jellemzően jogalkotási – aktusok vonatkozásban nem mindig egyértelmű és a körülmények vizsgálatát igényli. Kulcskérdés, hogy milyen nemzeti aktus felel meg a Charta 51. cikk (1) bekezdésében szereplő „amennyiben az Unió jogát hajtják végre” kitételnek. Először is rá kell mutatni, hogy szükséges egy kellően egyértelmű uniós jogi kapocs, amely a Chartát egy nemzeti aktus vonatkozásában alkalmazhatóvá teszi. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (Alapjogi Ügynökség) Útmutatója<sup>101</sup> (Útmutató) szerint „ahol nem lehet semmilyen kapcsolatot sem találni az uniós joggal, az uniós tagállamoknak semmilyen uniós alapjogi kötelezettsége sincs – a Charta nem alkalmazandó”, mivel az „uniós alapvető jogok csak az uniós jog rendelkezéseivel együtt, »kéz a kézben« alkalmazandók.”<sup>102</sup> A Bíróság gyakorlatából a következő általános tételek emelendők ki: „ha valamely nemzeti szabályozás az uniós jog alkalmazási körébe

<sup>100</sup> C-25/62, Plaumann kontra Az EGK Bizottsága, a Bíróság ítélete, 1963. július 15., ECLI:EU:C:1963:17

<sup>101</sup> Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, Az Európai Unió Alapjogi Chartájának nemzeti szinten történő alkalmazása a jogalkotásban és a döntéshozatalban: Útmutató, Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2811/465305>

<sup>102</sup> Útmutató, 40. és 41. oldal

tartozik, a Charta által biztosított alapvető jogokat tiszteletben kell tartani, nem állhat fenn olyan tényállás, amelyre anélkül vonatkozna az uniós jog, hogy az említett alapvető jogokat alkalmazni kellene. Az uniós jog alkalmazhatósága magában foglalja a Charta által biztosított alapvető jogok alkalmazhatóságát. Ezzel szemben, ha valamely jogi tényállás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, a Bíróság annak elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel, a Charta esetleg hivatkozott rendelkezései pedig önmagukban nem alapozhatják meg e hatáskört [...].<sup>103</sup> Mindez tehát azt jelenti, hogy a Charta egy nemzeti aktussal kapcsolatban önmagában nem, csak az uniós joggal fennálló – kellően szoros – kapcsolat esetén hívható fel. Ez alapvető különbséget jelent az EJEE hatályához<sup>104</sup> és az EJEB előtti eljárási lehetőségekhez képest, ott ugyanis nincs szükség hasonló többletelemlésre ahhoz, hogy valaki az alapvető jogainak az egyezményben részes állam általi megsértésére hivatkozzon.

### ***Az uniós jog végrehajtásának tipikus esetei***

Az első esetkörben a nemzeti bíróságnak ténylegesen uniós jogot kell alkalmaznia. Általános kiindulópont, hogy a „Bíróságnak a Charta alapján kell értelmeznie az uniós jogot a számára biztosított hatáskörökön belül.”<sup>105</sup> Konkrétabban ez azt jelenti, hogy „valamely uniós jogi aktust – amennyiben lehetséges – úgy kell értelmezni, hogy ne váljon kérdésessé annak érvényessége, és hogy megfeleljen az elsődleges jog egészének, különösen a Charta rendelkezéseinek. Ily módon, ha a másodlagos uniós jogszabály szövege többféleképpen értelmezhető, azt az értelmezést kell előnyben részesíteni, amelynek alapján a rendelkezés összeegyeztethető az elsődleges joggal, szemben azzal, amely az azzal való összeegyeztethetlenség megállapításához vezetne [...].”<sup>106</sup> Korábban már említettük, hogy az uniós jogi aktusok érvényességének feltétele a Chartának való megfelelés. Mindez azt jelenti, hogy amennyiben egy konkrét nemzeti ügyben a hazai bíróságnak uniós jogi aktust kell alkalmaznia (például a GDPR-t), azt a nemzeti bíróságnak is a Charta fényében kell értelmezni, illetve a Charta fényében kell az érvényességét vizsgálnia (azzal, hogy utóbbi esetben nem dönthet az érvénytelenségéről, hanem ha az a meggyőződése alakul ki, hogy az uniós aktus érvénytelen, ezzel kapcsolatban EDH-t kell kezdeményeznie). Tehát a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie a Chartát, ha például egy közvetlenül hatályosuló uniós rendeletet alkalmaz egy konkrét tényállásra, vagy ha egy irányelvből fakadó kötelezettséget tár fel.

Mindazonáltal a Charta figyelembevételére vonatkozó kötelezettség terheli akkor is, ha a jogvitában egy olyan nemzeti normát kell alkalmaznia, ami az uniós jog végrehajtásának minősül. Ismételten fontos hangsúlyozni, hogy a Charta felhívhatósága a nemzeti aktusok vonatkozásában nem automatikus, és körültekintő eljárást igényel. Azt is említettük, hogy a nemzeti aktusoknak kellő kapcsolatban kell állnia az uniós joggal. Az Alapjogi Ügynökség Útmutatója az uniós jog végrehajtásával kapcsolatban úgy fogalmaz, hogy egy tagállam az Unió „»megbízottja« vagy »képviselője«, ha az Unió nevében jár el. A tagállamok minden hatósága és bírósága eljárhat ilyen minőségben. A »képviselői helyzet« magában foglalja az Európai Unió intézményei, szervei, hivatalai vagy ügynökségei által elfogadott jogi aktusok mindenfajta végrehajtását vagy átültetését.”<sup>107</sup> Mindez tehát azt jelenti, hogy egy tagállam, illetve annak különböző – jogalkotó, közigazgatási, igazságszolgáltatási – intézményei és azok aktusai kerülhetnek uniós jogot végrehajtó helyzetbe, amennyiben uniós jogi kötelezettségnek

<sup>103</sup> C-617/10, Åkerberg Fransson, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2013. február 26., ECLI:EU:C:2013:105, 21. és 22. pontok

<sup>104</sup> Az EJEE 1. cikke szerint a Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat.

<sup>105</sup> C-400/10 PPU, McB., a Bíróság (harmadik tanács) ítélete, 2010. október 5., ECLI:EU:C:2010:582, 51. pont

<sup>106</sup> C-817/19, Ligue des droits humains, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2022. június 21., ECLI:EU:C:2022:491, 86. pont

<sup>107</sup> Útmutató, 42. oldal

tesznek eleget. Az Útmutató több típushelyzetet felsorol, amelyekből a következők emelendők ki (ezekre példákat az alábbiakban hozunk):

- uniós jogi aktusban – például egy irányelvben – szereplő konkrét kötelezettség célzott átültetése a nemzeti jogba, illetve egy uniós jogi norma egzakt alkalmazási körébe tartozó nemzeti aktus;
- uniós jog által biztosított mérlegelésen alapuló nemzeti aktus elfogadása;
- uniós jogi aktussal összefüggő jogorvoslati, szankciós vagy végrehajtási aktusok;
- uniós jogi tilalomtól az uniós jog alapján engedélyezett eltérés.<sup>108</sup>

Ezekben az esetekben tehát a nemzeti – jellemzően jogalkotási – aktusokat a Chartával összhangban kell értelmezni és alkalmazni.

*Példa: értelmezhető-e a nemzeti jog a vonatkozó irányelvvel és a Chartával összhangban? Van-e a Charta hivatkozott rendelkezésének közvetlen hatálya? Van-e a Charta hivatkozott rendelkezésének horizontális – magánszemélyek közötti – hatálya?*

C-569/16, Bauer (ítélet)<sup>109</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmeket a német szövetségi munkaügyi bíróság terjesztette elő. Az EDH iránti kérelmek a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a Charta 31. cikk (2) – éves fizetett szabadsághoz való jog – bekezdésének értelmezésére irányultak. A két alapügyben a felperesek azért fordultak bírósághoz, mert volt férjeik munkáltatói megtagadták elhunyt házastársaik halálukat megelőzően ki nem vett éves szabadságaik pénzbeli megváltásának kifizetését az özvegy felperesek számára. A munkáltató egyik esetben Whuppertal városa, míg másikkal esetben magán munkáltató volt. Az EDH iránti kérelmeket előterjesztő bíróság kifejtette, hogy az alkalmazandó német jogszabályok szerint a munkavállaló fizetett éves szabadsághoz való joga az elhalálásával megszűnt, így azt nem lehetett pénzbeli megváltáshoz való joggá alakítani, és az az örökségnek sem lehetett része. Az EDH iránti kérelmeket előterjesztő bíróság arra is rámutatott, hogy az említett jogszabályok nem engedtek más értelmezést. Ezek fényében azt kérdezte a Bíróságtól, hogy az irányelv vagy a Charta 31. cikk (2) bekezdése jogot biztosít-e a munkaviszony fennállása alatt elhalálozott munkavállaló örökösének a munkavállalót a halála előtt megillető minimális éves szabadság pénzbeli megváltásához, ami kizárt a német jog alapján. Az EDH iránti kérelmeket előterjesztő bíróság azt is kérdezte, hogy igenlő válasz esetén az felhívható-e magánfelek közötti jogvitában.

A Bíróság először is rámutatott, hogy egy korábbi ítéletében a vonatkozó német szabályozás kapcsán már kimondta: a hivatkozott uniós jogi rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, illetve nemzeti gyakorlat, amely előírja, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog anélkül szűnik meg, hogy jogot keletkeztetne a még ki nem vett szabadság pénzbeli megváltásához, ha a munkaviszony a munkavállaló halála miatt szűnik meg. Ennek ellenére az EDH iránti kérelmeket előterjesztő bíróságnak kételyei voltak afelől, hogy

<sup>108</sup> Útmutató, 43-45. oldal

<sup>109</sup> A szövegdozobban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

elérhető-e a fizetett éves szabadság célja, ha az érdekelt elhalálozott. A Bíróság rögzítette: a fizetett éves szabadsághoz való jog az uniós szociális jog különleges fontossággal bíró elve, amelytől nem lehet eltérni, és amelynek érvényesítése csak az irányelv szerint történhet. Emellett a jogosultság a szabadság alatt járó bérezést is garantálja. A Bíróság kifejtette, hogy az irányelv fényében a fizetett éves szabadság minimális időtartama nem helyettesíthető az annak fejében nyújtott pénzbeli megváltással, a munkaviszony megszűnésének esetét kivéve. Az irányelv szerint tehát a megváltás a munkaviszony megszűnése esetén lehetséges, annak okától függetlenül. A Bíróság rámutatott, hogy a munkavállaló halála nem jelenthette, hogy a munkavállalónak a bér kifizetéséhez való szerzett joga megszűnik. Továbbá e jogosultság vagyoni jellegű, amely az érdekelt – és adott esetben örökösei – vagyonának részét képezi. A jogosultság lényegét tekintve a Bíróság hangsúlyozta, hogy ha a munkaviszony a munkavállaló halálával szűnik meg, a pénzbeli kompenzáció elengedhetetlen a munkavállalót megillető fizetett éves szabadsághoz való jog hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében.

Ezek után a Bíróság kifejtette, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jogot a Charta 31. cikk (2) bekezdése, mint elsődleges jog is garantálja, és az valamennyi olyan tényállásra alkalmazandó, amelyet az uniós jog szabályoz. Márpedig az ügyben alkalmazandó német jogszabályok az irányelv végrehajtásának voltak tekintendők, így a Charta az eljárásokban is alkalmazandó volt. A Chartában garantált éves fizetett szabadsághoz való jog magában foglalja a bér kifizetéséhez való jogot, illetve a munkaviszony megszűnésekor ki nem vett éves szabadság pénzbeli megváltását is. A Charta alapján így nem megengedett az olyan nemzeti szabályozás, amelynek következtében a munkavállaló halála e személyt visszaható hatállyal megfosztja a halála előtt megszerzett fizetett éves szabadsághoz való jogtól, és ezáltal megfosztja az örököseit az e jog helyébe lépő pénzbeli megváltástól. Tehát mind az irányelvvél, mind a Chartával ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyet az EDH iránti kérelmeket előterjesztő bíróságnak az alapügyekben alkalmaznia kellett.

Ezt követően a Bíróság kifejtette, hogy egy nemzeti rendelkezés alkalmazását csak akkor kell az adott ügyben mellőzni, ha annak az uniós joggal összhangban történő értelmezésére nincs semmilyen lehetőség. A nemzeti bíróságok a nemzeti jog alkalmazásakor kötelesek hatásköreik keretei között biztosítani egy irányelv teljes érvényesülését és azt, hogy annak céljával összhangban álló eredményre jussanak. Adott esetben egy irányelv rendelkezései is közvetlen hatállyal bírhatnak (azaz közvetlenül felhívhatók a nemzeti bíróság előtt folyó jogvitában), és azok bármely nemzeti szervvel szemben felhívhatók. A Bíróság megállapította, hogy az irányelv értelmezett rendelkezései közvetlen hatállyal bírnak. Az egyik alapeljáráásban az alperes Whuppertal városa volt, így ebben az ügyben az érdekelt örököse jogosult volt arra, hogy Wuppertal város terhére pénzbeli megváltásban részesüljön az irányelv alapján. A nemzeti bíróság pedig e tekintetben köteles mellőzni azon nemzeti szabályozás alkalmazását, amely kizárná e pénzbeli megváltás megszerzését. A másik alapügyben azonban az alperes egy magánszemély volt. A Bíróság kiemelte, hogy főszabály szerint egy irányelvre magánszemélyekkel szemben nem lehet hivatkozni. Ennek fényében egy magánszemélyek közötti jogvitában nem lehetett az irányelvre hivatkozni a fizetett éves szabadsághoz való jog teljes érvényesülésének biztosítása és az e joggal ellentétes valamennyi nemzeti jogi rendelkezés alkalmazásának mellőzése érdekében. Ugyanakkor a Bíróság rámutatott, hogy a Charta, mint elsődleges jog, rendelkezései adott esetben jogot ruházhatnak a magánszemélyekre, amelyekre hivatkozhatnak a más magánszeméllyel szemben folyamatban lévő jogvita keretében. A Bíróság megállapította, hogy a Charta 31. cikk (2) bekezdése közvetlen

hatályú rendelkezés, ezért az felhívható az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetekben. Mindez azt jelentette, hogy ha a magánszemélyek közötti jogvitában az EDH-t kezdeményező bíróság számára lehetetlen lenne a nemzeti szabályozásnak az oly módon való értelmezése, hogy a Charta 31. cikkének (2) bekezdésével való összhangja biztosított legyen, úgy a nemzeti bíróság köteles a hatásköreinek keretén belül biztosítani a Charta rendelkezéséből eredő jogi védelmet, és garantálni e rendelkezés teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az említett nemzeti szabályozás alkalmazását. [Az irányelv közvetlen hatálya magánszemélyek közötti jogvitákban azért problematikus, mert az irányelvek a tagállamokra nézve tartalmazznak – az irányelv nemzeti jogba való átültetésére vonatkozó – kötelezettséget, ennek elmulasztása esetén az EUB joggyakorlata szerint a kellően pontos irányelvi rendelkezések a mulasztó tagállam, illetve a közhatalommal bíró szervek elleni jogvitákban hívhatók fel, azonban a magánszemélyekkel szemben nem, nekik ugyanis nem felróható az átültetés elmulasztása. Ezzel szemben a, a Charta közvetlen hatállyal bíró rendelkezésére mind vertikális, mind horizontális (azaz magánszemélyek közötti) jogvitákban is van lehetőség, ezért volt az ügyben jelentősége annak, hogy a vonatkozó jogot nem csak az irányelv, hanem a Charta is rögzítette.]

*Példa: alkalmazható a Charta, ha az uniós jog mérlegelést biztosít a tagállamoknak?*

C-411/10, N. S. és társai (ítélet)<sup>110</sup>

Az ügyben az EDH iránti kérelmeket a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Egyesült Királyság), illetve a High Court of Ireland (Írország) terjesztették elő. Az EDH iránti kérelmek az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékkérelmek iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2003. február 18-i 343/2003/EK tanácsi rendelet és a Charta több rendelkezésének értelmezésére irányultak. A kérelmeket a rendelet alapján Görögországba kiutasítandó menedékkérelmek és az Egyesült Királyság, illetve Írország hatóságai között folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő. Az első alapügy felperese menedékkérelmek iránti kérelmet terjesztett elő az Egyesült Királyságban, amelynek hatóságai őt Görögországba kívánták kiutasítani a kérelem elbírálása érdekében, mivel először ott lépett az Unió területére. A felperes azt kérte a brit hatóságoktól, hogy menedékkérelmét bírálják el, mivel Görögországban többek között az uniós jogból és az EJE-ből fakadó alapjogai sérülnének. A hatóságok fenntartották kiutasítását és azt, hogy az alapjogainak potenciális sérelmére vonatkozó állításai megalapozatlanok. A felperes e határozatokkal szemben bírósághoz fordult, amely azonban a felülvizsgálati kérelmet elutasította, ezért a felperes az EDH-t előterjesztő bírósághoz fellebbezett. Az EDH iránti kérelemben a nemzeti bíróság a görögországi menekültügyi rendszer hiányosságaira hivatkozott, és többek között azt kérdezte a Bíróságtól, hogy a Charta hatálya alá tartozik-e, ha a rendelet felhatalmazása alapján elbírálja a menedékkérelmet abban az esetben, ha arra egyébként nem köteles. Az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság továbbá azt is kérdezte, hogy az adott tagállam köteles-e a kérelem elbírálására, ha fennáll a veszély, hogy a kérelmezőt a menedékkérelmek elbírálásáért egyébként felelős tagállamban (a konkrét esetben Görögországban) alapjogi sérelem fenyegeti.

<sup>110</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

A második ügy öt, egymással kapcsolatban nem álló felperesre vonatkozik, akik szintén Görögországban léptek az Unió területére. Ott letartóztatták őket jogellenes beutazás miatt, azonban később Írországba távoztak, ahol menedékkérelmet terjesztettek elő. Az ügyben a felperesek tiltakoztak a Görögországba történő átadásuk ellen. Nem hivatkoztak ugyan az EJE sérelmére, de azt állították, hogy Görögországban nem állnak rendelkezésre megfelelő eljárások, illetve feltételek a menedékkérők számára, ezért Írország köteles gyakorolni a rendelet szerinti diszkrecionális jogkörét, és megvizsgálni, illetve elbírálni a menedékkérelmet. Az EDH iránti kérelmet előterjesztő írásbíróság azt kérdezte, hogy a rendelet alapján az átadó tagállam köteles-e vizsgálni, hogy a fogadó állam megfelel-e a Chartának, a rendeletnek és a vonatkozó irányelveknek, illetve ha nem felel meg, úgy az átadó állam köteles-e a kérelmek elbírálására.

A Bíróság először is leszögezte, hogy a Charta akkor köti a tagállamokat, ha uniós jogot hajtanak végre. A rendelet kérdéses rendelkezése olyan mérlegelési jogkört biztosít a tagállamoknak, amely az EUMSZ-ben meghatározott és az uniós jogalkotó által kidolgozott közös európai menekültügyi rendszer szerves részét képezi. A Bíróság kiemelte, hogy ezt a mérlegelési jogkört a tagállamoknak a rendelet többi szabályát tiszteletben tartva kell gyakorolniuk. Ha tehát egy tagállam vállalja, hogy a rendelet alapján maga bírálja el a kérelmet, úgy a rendelet szerinti felelős (azaz a menedékkérelmet elbírálásáért felelős) állammá válik. A rendeletben biztosított mérlegelési jogkör a rendeletben megállapított eljárási szabályok részét képezi, ezért ezeket az eseteket a Charta alkalmazhatósága szempontjából úgy kell tekinteni, hogy a tagállam az uniós jogot hajtja végre. Az ügy érdemében a Bíróság kimondta, hogy ellentétes az uniós joggal egy olyan megdönthetetlen vélelem alkalmazása, amely szerint a rendelet alapján felelősként meghatározott tagállam tiszteletben tartja az európai uniós alapvető jogokat. Emellett a Bíróság a Charta 4. cikkének (kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés tilalma) azt az értelmezést adta, hogy a tagállamok – ideértve a nemzeti bíróságokat – kötelessége, hogy ne adják át a menedékkérőt a rendelet értelmében felelős tagállamnak, ha alapos okkal feltételezhető, hogy a felelős tagállamban a menekültügyi eljárást és a menedékkérők befogadásának feltételeit illetően tapasztalható rendszeres zavarok miatt a kérelmező embertelen vagy megalázó bánásmód tényleges veszélyének lesz kitéve. Emellett ha nem lehetséges a kérelmező átadása a rendelet alapján felelősként meghatározott tagállamnak, akkor a tagállamnak, ahol a kérelmező tartózkodik – ha nem maga bírálja el a kérelmet – folytatnia kell a rendeletben foglalt feltételek vizsgálatát annak megállapítása érdekében, hogy a rangsorban következő valamelyik feltétel alapján meg lehet-e egy másik tagállamot határozni felelősként a menedékkérelmet megvizsgálására. Az ennek megállapítására irányuló eljárás ugyanakkor nem lehet aránytalanul hosszú, és szükség esetén a tagállamnak, ahol a kérelmező tartózkodik, végső soron meg kell vizsgálnia a menedékkérelmet a rendeletnek megfelelően.

*Példa: hogy kapcsolódik az uniós joggal összefüggő szankció és a Charta?*

C-617/10, Åkerberg Fransson (ítélet)<sup>111</sup>

<sup>111</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.



Az ügyben az EDH iránti kérelmet egy svéd bíróság terjesztette elő a H. Åkerberg Fransson ellen adócsalás miatt indított büntetőeljárás keretében. A kérelem a ne bis in idem elvének uniós jog szempontjából történő értelmezésére vonatkozott. Az alapügyben H. Åkerberg Franssont többek között adócsalással vádolták meg. A vád szerint az adóbevallásaiban téves adatokat közölt, ami annak kockázatával járt, hogy a svéd államkincstár személyi jövedelemadó és hozzáadottértékadó- (héta) bevételektől esik el. Azért is eljárás indult ellene, mert elmulasztotta bevallani a munkáltatói járulékokat. A vádirat szerint a bűncselekményeket súlyosan minősülnek egyrészt az érintett összegek nagysága, másrészt pedig a rendszeres elkövetés miatt. Ugyanakkor H. Åkerberg Franssont ugyanezen okokból már adóbírságokkal is sújtották, amelyeket kamatokkal együtt kellett megfizetnie. A svéd bíróság az EDH iránti kérelemben azt kérdezte, hogy többek között a Charta 50. cikkében garantált kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma (ne bis in idem) alapján a vádlottal szemben emelt vádat el kell-e utasítani azon az alapon, hogy ugyanezen tényállás alapján egy másik eljárásban már szankciót alkalmaztak vele szemben.

Az EUB először is megállapította, hogy az érintett adóbírságok és büntetőeljárások, részben a héával összefüggő bevallási kötelezettségek megszegéséhez kapcsolódtak. A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében rögzített lojális együttműködés alapján minden tagállam köteles elfogadni valamennyi jogalkotási és közigazgatási rendelkezést annak érdekében, hogy a területén biztosítsa az esedékes héa teljes összegének beszedését, valamint hogy fellépjen az adócsalás ellen. Továbbá az EUMSZ 325. cikke szerint a tagállamok kötelesek elrettentő hatású és hatékony intézkedésekkel küzdeni az Unió pénzügyi érdekeit sértő jogellenes tevékenységek ellen, különösen pedig az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalás leküzdése érdekében ugyanazokat az intézkedéseket megtenni, mint amelyeket a saját pénzügyi érdekeiket sértő csalás ellen hoznak. A Bíróság rámutatott, hogy az Unió saját forrásai magukba foglalják a harmonizált héa alkalmazásából származó bevételeket, így közvetlen kapcsolat áll fenn a héa bevételek beszedése és az uniós költségvetésbe való befizetése között. Mindezekre tekintettel a Bíróság kiemelte, hogy az olyan adóbírságok és adócsalás miatt indított büntetőeljárások, mint amelyek az alapügyben a héával kapcsolatban szolgáltatott információk pontatlansága miatt indultak, a Charta 51. (1) bekezdése szerint az uniós jog végrehajtásának minősülnek.

A Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy ez akkor is így van, ha az adóbírságok és büntetőeljárások alapjául szolgáló nemzeti jogszabályokat nem a héa irányelv átültetése érdekében fogadták el, mivel azok ettől függetlenül az említett irányelv rendelkezései megsértésének szankcionálására (is) irányulnak. Ezzel pedig azon kötelezettség teljesítésére hivatottak, amelynek értelmében a tagállamok hatékonyan szankcionálják az Unió pénzügyi érdekeit veszélyeztető magatartásokat. Az ügy érdemében a Bíróság kimondta, hogy a Charta 50. cikkében szabályozott ne bis in idem elve nem zárja ki, hogy valamely tagállam a héával összefüggő bevallási kötelezettségek teljesítésének elmulasztásában megnyilvánuló ugyanazon tényállásra egymást követően adójogi szankciót és büntetőjogi szankciót alkalmazzon, amennyiben az első szankció nem büntető jellegű.

*Példa: hogy kapcsolódik egy uniós tilalomtól való eltérés és a Charta?*

C-78/18, Bizottság kontra Magyarország (Az egyesületek átláthatósága) (ítélet)<sup>112</sup>

A Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított Magyarországgal szemben a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvény azon rendelkezéseinek elfogadása miatt, amelyek nyilvántartásba vételi, bejelentési és közzétételi kötelezettségeket írnak elő a bizonyos összeghatárt meghaladó mértékű külföldi támogatásban közvetlenül vagy közvetve részesülő civil szervezetek egyes kategóriái tekintetében, és szankciókat helyeznek kilátásba az e kötelezettségeknek eleget nem tevő szervezetekkel szemben. A Bizottság szerint ezek a rendelkezések a civil szervezeteknek nyújtott külföldi adományok vonatkozásában hátrányosan megkülönböztető, indokolatlan és szükségtelen korlátozásokat vezettek be, és ezzel Magyarország megsértette az EUMSZ 63. cikkében (tőke szabad mozgása), valamint a Charta 7. (magan- és a családi élet tiszteletben tartása), 8. (személyes adatok védelme) és 12. (gyülekezés és az egyesülés szabadsága) cikkeiben foglalt kötelezettségeit.

A Bíróság először is rámutatott, hogy az érintett juttatások vonatkozásában a bevezetett korlátozások az EUMSZ 63. cikkének hatálya alá esnek. A Bíróság megállapította, hogy a bevezetett kötelezettségeket célzottan és kizárólagosan azokra az egyesületekre és alapítványokra kell alkalmazni, amelyek más tagállamokból vagy harmadik országokból származó pénzügyi támogatása eléri a meghatározott összeghatárt. Mindez megőrzést eredményez és visszatartja más tagállamok vagy harmadik országok természetes vagy jogi személyeit attól, hogy pénzügyi támogatást nyújtsanak az érintett szervezeteknek. Ugyanígy az, hogy az adminisztratív terhek kizárólag ezen egyesületekre vagy alapítványokra vonatkoznak, illetve egyes rendelkezések – így az adatok közzététele – azon személyekre, akik az érintett szervezeteknek támogatást nyújtanak, szintén visszatartó hatással bír. A Bíróság összefoglalóan kiemelte, hogy a – támogatás külföldi eredete és a támogatást nyújtók lakóhelye, illetve székhelye szerinti – közvetett megkülönböztetés ezért nem csak az érintett szervezetek, de a támogatást nyújtók vonatkozásában is megvalósult és az EUMSZ 63. cikkében foglalt tőke szabad áramlásának korlátozását jelentette.

Magyarország a korlátozás igazolása érdekében a civil szervezetek finanszírozása átláthatóságának növelésére, valamint a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és tágabb értelemben a szervezett bűnözés elleni küzdelem révén a közrend és a közbiztonság védelmére hivatkozott. A Bíróság először is kiemelte, hogy az átláthatóság növelését célzó intézkedések közérdeken alapuló nyomós indoknak minősülhetnek. Míg a Bíróság korábban már elismerte, hogy ilyen okból adott esetben igazolható a harmadik országból származó tőkemozgásnak a tagállamokból származókhoz képest nagyobb mértékű korlátozása, a Magyarország által bevezetett kötelezettségek mindkét esetkörüre ugyanúgy vonatkoznak, azaz a tagállamból érkező támogatásokra is vonatkoznak. Magyarország ugyanakkor nem indokolta meg, hogy a kötelezettségek miért vonatkoztak különbségtétel nélkül egy tagállamból vagy harmadik országból származó minden, az összeghatárt elérő pénzügyi támogatásra, illetve miért valamennyi – nem csak a közéletre jelentősen befolyást gyakorolni képes – szervezetre. A Bíróság rámutatott, hogy a törvény preambuluma fényében Magyarország úgy tekintett a más tagállamokból vagy harmadik országokból származó pénzügyi támogatásokra, mint amelyek az

<sup>112</sup> A szövegdozobban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

ország jelentős érdekeit veszélyeztethetik. A Bíróság azonban úgy látta, hogy ez a különbségtétel nélküli vélelem nem volt igazolható.

Mindezek mellett a Bíróság kifejtette, hogy az EUMSZ lehetővé teszi, hogy a tagállamok közrendi és közbiztonsági okokból eltérjenek valamelyik alapvető belső piaci szabadságtól. Azonban ezen okokat szigorúan kell értelmezni, csak a társadalom alapvető érdekét érintő valódi, közvetlen és kellően súlyos veszély fennállása minősülhet ekként. A Bíróság úgy látta, hogy Magyarország ilyen okokat nem terjesztett elő, a kötelezettségeket absztrakt és különbségtétel nélküli vélelemre alapozta. A korlátozások tehát sem közérdeken alapuló nyomós indokkal, sem pedig közrendi és közbiztonsági okokkal nem voltak igazolhatók. A Bíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy Magyarország nem teljesítette az EUMSZ 63. cikkéből fakadó kötelezettségeit.

Ezt követően a Bíróság rámutatott, hogy ha egy tagállam arra hivatkozik, hogy az EUMSZ által biztosított alapvető belső piaci szabadságot korlátozó intézkedéseit közérdeken alapuló nyomós indokkal igazolja, az ilyen korlátozó intézkedést úgy kell tekinteni, mint amely a Charta 51. cikk (1) bekezdése értelmében véve az uniós jogot hajtja végre, és ezért annak összhangban kell állnia a Chartában biztosított alapjogokkal. A törvény által bevezetett kötelezettségeket tehát meg kellett vizsgálni a Charta felhívott rendelkezéseinek fényében is. A Bíróság úgy látta, hogy a bevezetett kötelezettségek visszatartó hatást gyakorolhatnak a más tagállamokban vagy harmadik országokban lakóhellyel, illetve székhellyel rendelkező adományozóknak az érintett civil szervezetek finanszírozásában való részvételére, akadályozva azok tevékenységét, valamint az általuk követett célok megvalósítását. A kötelezettségek továbbá a szervezetek megbélyegzéséhez és velük szembeni általános bizalmatlansághoz vezethettek. A kötelezettségek tehát korlátozták a Charta 12. cikkének (1) bekezdésében biztosított egyesülési szabadsághoz való jogot. Másodsorban a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a bevezetett bejelentési és közzétételi kötelezettség olyan információkat is érintett, mint a támogatást nyújtó természetes személyek neve, lakóhely szerinti országa és városa, valamint a pénzügyi támogatások összege. Továbbá ezek a kötelezettségek a támogatást nyújtó jogi személyek székhelyén kívül az érintett jogi személyek cégnevére is vonatkoztak, amelyek maguk is tartalmazhatták természetes személyek neveit. Tehát az előírt bejelentési és közzétételi kötelezettségek korlátozták a Charta 7. cikkében biztosított a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogot, illetve a Charta 8. cikk (1) bekezdésében biztosított személyes adatok védelméhez való jogot. Ezt követően a Bíróság – visszautalva a tőke szabad mozgásának nem megfelelően igazolt korlátozására – rámutatott, hogy a bevezetett kötelezettségek az Unió által elismert általános érdekű célkitűzések egyikével sem igazolhatók. A Bíróság tehát megállapította, hogy törvény vitatott rendelkezéseinek elfogadásával Magyarország megsértette a Charta hivatkozott rendelkezéseiből fakadó kötelezettségeit is.

*Példa: mi a jelentősége annak, hogy egy rendeletet a Charta fényében kell értelmezni?*

C-132/21, Budapesti Elektromos Művek (ítélet)<sup>113</sup>

<sup>113</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

Az ügyben az EDH iránti kérelmet a Fővárosi Törvényszék terjesztette elő. Az EDH iránti kérelem a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályaon kívül helyezésétől szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmezésére irányult. A kérelmet BE és a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya BE arra irányuló kérelmének elutasítása volt, hogy közöljék vele egy BE részvételével megtartott részvénytársasági közgyűlés hangfelvételének bizonyos részeit. BE részvényesként vett részt egy részvénytársaság közgyűlésén, amelyen kérdéseket tett fel az igazgatótanács tagjaihoz és más résztvevőkhöz. A későbbiekben BE kérte a társaságtól, mint adatkezelőtől a hangfelvételek kiadását, amely csak az ő hangját tartalmazó részeket bocsátotta a rendelkezésére, másokét nem. BE a NAIH-hoz fordult arra hivatkozással, hogy a társaság megsértette a GDPR-t. Elsődlegesen azt kérte, hogy a NAIH állapítsa meg a jogsértést, mivel a társaság nem adta ki a kérdéseire adott válaszokat tartalmazó hangfelvételeket, illetve kötelezze a társaságot a kiadásra, azonban a NAIH a kérelmet elutasította, ezért BE a GDPR 78. cikk (1) bekezdése alapján az EDH iránti kérelmet előterjesztő bírósághoz fordult a NAIH határozatának megváltoztatását, illetve megsemmisítését kérve. Ezzel egyidejűleg BE a GDPR 79. cikk (1) bekezdése alapján polgári pert is indított az adatkezelő határozata ellen a Fővárosi Ítéltábla előtt. Az EDH iránti kérelmet előterjesztő Fővárosi Törvényszék előtt még folyamatban volt az eljárás, miközben a Fővárosi Ítéltábla a polgári perben helyt adott a keresetnek, megállapítva, hogy a társaság megsértette BE személyes adataihoz való hozzáférési jogát.

Az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság előadta, hogy GDPR megsértésére vonatkozó ugyanazon kérelmet kell megvizsgálnia, mint amelyről a polgári perben döntöttek. A Fővárosi Törvényszék kérdései ezért arra irányultak, hogy milyen viszonyban áll a GDPR szerinti polgári peres [79. cikk (1) bekezdés], illetve a törvényszék előtt folyamatban lévő eljárás tárgyát képező közigazgatási [77. cikk (1) bekezdés] eljárás, valamelyik elsőbbséget élvez-e a másikkal szemben. A törvényszék előadta azt is, hogy a GDPR szerinti jogorvoslati lehetőség párhuzamos gyakorlása ugyanazon tényállásra vonatkozóan eltérő határozatok meghozatalához vezethet. A törvényszék rámutatott, hogy a GDPR nem rendelkezik a jogorvoslati lehetőségek közötti elsőbbségről.

A Bíróság először is megállapította, hogy az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróság lényegében arra várt választ, hogy a GDPR 77. cikk (1) bekezdését, 78. cikk (1) bekezdését és 79. cikk (1) bekezdését a Charta 47. cikkével (hatékony jogorvoslati és a tisztességes eljáráshoz való jog) összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a GDPR szerinti közigazgatási, illetve polgári peres jogorvoslatok párhuzamosan és egymástól függetlenül is gyakorolhatók, vagy oly módon, hogy valamelyikük elsőbbséget élvez a többivel szemben. Ezután rámutatott, hogy a GDPR szerinti jogorvoslatok egymás sérelme nélkül gyakorolhatóak, az ugyanis nem ír elő sem elsőbbséget, sem kizárólagos hatáskört, sem pedig a garantált jogok megsértésére vonatkozó értékelés elsőbbségét. A Bíróság ezt követően kifejtette, hogy uniós rendelkezés hiányában a tagállamok feladata meghatározni a közigazgatási eljárás és a bírósági eljárás szabályait, vagyis azt is, hogy a rendeletben biztosított jogorvoslatokat az alapügyhöz hasonló esetben hogyan kell gyakorolni. A Bíróság kiemelte ugyanakkor, hogy a párhuzamos eljárások nem veszélyeztethetik a GDPR által garantált jogok hatékony érvényesülését és védelmét. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy amikor a tagállamok kialakítják a jogorvoslatokra vonatkozó azon szabályokat, amelyek a GDPR-ban biztosított jogok védelmére irányulnak,

biztosítaniuk kell a Charta 47. cikkében garantált hatékony jogorvoslathoz való jogot. A Bíróság rámutatott, hogy a magyar szabályozás egymástól függetlenül tette lehetővé a közigazgatási, illetve a polgári peres eljárásokat, ami nem zárta ki, hogy adott esetben ugyanazon tényállás vonatkozásában eltérő bírósági határozatok szülessenek. Mindez gyengíthette a természetes személyeket megillető védelmet a személyes adataik kezelése tekintetében. A Bíróság ezért azt a választ adta az előterjesztett kérdésekre, hogy a Charta 47. cikke fényében a GDPR 77. cikk (1) bekezdését, 78. cikk (1) bekezdését és 79. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezések lehetővé teszik a GDPR-ban rögzített jogorvoslatok párhuzamos és egymástól független gyakorlását. Ugyanakkor a tagállamok feladata, hogy meghatározzák az e jogorvoslati lehetőségek közötti kapcsolat részletes szabályait annak érdekében, hogy biztosítsák a rendelet által garantált jogok védelmének hatékonyságát, a rendelet rendelkezéseinek következetes és egységes alkalmazását, valamint a Charta 47. cikkében szereplő, a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot.

### ***Amikor a Charta nem alkalmazható***

Visszaulva a fentiekre, ismét hangsúlyozni szükséges, hogy a Charta önmagában nem hívható fel egy adott nemzeti – jellemzően jogalkotói – aktus vonatkozásában, csak akkor, ha az az uniós jog végrehajtásának minősül. A fentiek szerint ennek megállapítása összetett feladat, és nem minden uniós jogi kapcsolat alapozza meg a Charta felhívását. A Bíróság gyakorlatából a következők kiemelése szükséges annak megállapítása céljából, hogy egy nemzeti aktus megfelel-e a Charta 51. cikk (1) bekezdésében foglaltaknak. Először is a Bíróság értelmezésében az „uniós jog végrehajtásának» a Charta 51. cikke szerinti fogalma megköveteli a szóban forgó területek közötti közelséget, illetve az egyik terület által a másra gyakorolt közvetett hatásokat meghaladó bizonyos fokú kapcsolat fennállását [...].”<sup>114</sup> Ugyanakkor az a “puszta tény, hogy valamely nemzeti intézkedés olyan tárgykörbe tartozik, amelyben az Unió hatáskörökkel rendelkezik, nem vonhatja azt az uniós jog hatálya alá, ekként pedig nem járhat a Charta alkalmazandóságával [...].”<sup>115</sup>

A Bíróság által kidolgozott teszt szerint „[a]nnak meghatározása céljából, hogy valamely nemzeti szabályozás az uniós jognak a Charta 51. cikke szerinti végrehajtásába tartozik-e, egyebek között azt kell megvizsgálni,

- hogy a nemzeti szabályozás uniós jogi rendelkezés végrehajtására irányul-e,
- hogy milyen jellegű ez a szabályozás, és
- hogy az uniós jog hatálya alá tartozó célokon kívül más célok elérésére is irányul-e – még akkor is, ha közvetetten érintheti az uniós jogot –, valamint
- hogy létezik-e olyan uniós jogi különös szabályozás, amely az adott területre vonatkozik, vagy amely azt érintheti [...].”<sup>116</sup>

Az adott nemzeti aktusnak tehát kellő kapcsolatban kell állnia az uniós joggal ami konkrétan egy abból fakadó kötelezettséget jelent a tagállamok számára,<sup>117</sup> ugyanis ha „az érintett területen meglévő uniós rendelkezések nem szabályoznak valamely aspektust és nem írnak elő semmiféle különös kötelezettséget a tagállamokra nézve egy adott helyzet tekintetében, a tagállam által ezen aspektus

<sup>114</sup> C-206/13, Siragusa, a Bíróság ítélete (tizedik tanács), 2014. március 6., ECLI:EU:C:2014:126, 24. pont

<sup>115</sup> C-198/13, Julian Hernández és társai, a Bíróság (ötödik tanács) 2014. július 10-i ítélete, ECLI:EU:C:2014:2055, 36. pont

<sup>116</sup> C-206/13, Siragusa, a Bíróság ítélete (tizedik tanács), 2014. március 6., ECLI:EU:C:2014:126, 25. pont

<sup>117</sup> C-206/13, Siragusa, a Bíróság ítélete (tizedik tanács), 2014. március 6., ECLI:EU:C:2014:126, 26. pont

tekintetében hozott nemzeti szabályozás a Charta alkalmazási körén kívül esik, és az érintett helyzet nem értékelhető ez utóbbi rendelkezései szempontjából [...].”<sup>118</sup> Mindezekre tekintettel javasolt minden esetben körültekintően megvizsgálni a kérdéses nemzeti aktust, illetve azt, hogy annak elfogadása visszavezethető-e egy uniós jogi kötelezettségre.

*Példa: milyen esetekben nincs kellő uniós jogi kapcsolat a Charta felhívhatóságához?*

C-198/13, Julian Hernández és társai (ítélet)<sup>119</sup>

Az EDH iráni kérelmet egy spanyol bíróság terjesztette elő. A kérelem a munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i 2008/94/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a Charta 20. cikkének (törvény előtti egyenlőség) értelmezésére irányult. Az alapügy magánszemély felperesek, valamint a spanyol kormány alicantei almezbizottja (Subdelegación) és a felperesek volt munkáltatói között folyt. A felperesek keresetet indítottak munkáltatóikkal szemben felmondásuk jogellenességének megállapítása érdekében. Az ebben az ügyben eljáró bíróság megállapította a felmondások semmisségét, valamint megszüntetve nyilvánította a munkaviszonyokat két munkáltató vonatkozásában arra tekintettel, hogy tevékenységük megszűnt. A bíróság továbbá kötelezte a két társaságot, hogy fizesse meg az alapeljárás felperesei részére a végkielégítést, valamint az elbocsátásuk óta – többek között a felmondás jogellenességének kimondására irányuló eljárás idején – esedékessé vált munkabért. Emellett a bíróság ezen összegek törvényben megállapított felső határig való megfizetésének garantálására kötelezte a Fondo de Garantía Salarialt (bérgarancia-alap; Fogasa).

Az ítélet meghozatalát követően a két érintett társaságot fizetésképtelenné nyilvánították. Mivel a felperesek az ítéletben foglaltakat nem tudták érvényesíteni a két volt munkáltatójukkal szemben, a Fogasa-hoz fordultak a megállapított összegeknek a spanyol jog által garantált felső határig való megfizetését kérve. Ezzel párhuzamosan a felperesek a velük közölt felmondás jogellenességének megállapítására irányuló keresetük benyújtásának napját követő hatvanadik munkanaptól a felmondás semmisségét megállapító ítélet kézbesítéséig terjedő időszakra a Subdelegacióntól kérték a velük közölt felmondás jogellenességére irányuló eljárás idején esedékessé vált munkabéreknek megfelelő összeg megfizetését. A spanyol jog szerint ez a lehetőség azért biztosított, hogy a hatvan napon túl húzódó munkaügyi bírósági eljárások káros következményeit ne a munkavállalóknak kelljen viselniük. A Subdelegación kérelmüket elutasította, mivel a bíróság a felmondások semmisségét, nem pedig jogellenességét állapította meg.

A felperesek ezt követően fordultak az EDH iráni kérelmet előterjesztő bírósághoz a Subdelegación-tól kért összeg kifizetésének érdekében. Az EDH iráni kérelmet előterjesztő bíróság előadta, hogy a spanyol jog a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló kereset benyújtásának napját követő hatvanadik munkanap után esedékessé vált munkabérek spanyol állam általi megfizetését kizárólag a felmondás jogellenessé nyilvánítása esetére írja elő, azokra az esetekre azonban nem, amikor a felmondás semmisségét állapítják meg. A

<sup>118</sup> C-609/17, TSN, a Bíróság ítélete (nagytanács), 2019. november 19., ECLI:EU:C:2019:981, 53. pont

<sup>119</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.

spanyol bíróság több, az irányelv értelmezésével kapcsolatos kérdést tett fel, például azt, hogy az irányelvvel összhangban van-e, ha a spanyol állam a munkáltató fizetése hiányában közvetlenül a munkavállalók részére fizeti meg a munkabérek a velük közölt felmondás jogellenességének megállapítására irányuló eljárás során járó azon részét, amely a keresetnek a hatáskörrel rendelkező bírósághoz történő benyújtásától számított 60 munkanapot meghaladó időtartamra jár. Azt is kérdezte a bíróság, hogy igenlő válasz esetén ellentétes-e a Charta 20. cikkével azon nemzeti gyakorlat, amely szerint az állam általi kifizetés csak abban az esetben jár, ha a bíróság a felmondás jogellenességét állapítja meg, azonban akkor nem, ha a felmondás semmisségét, tekintettel arra, hogy ez a jogellenes felmondással és a semmis felmondással érintett munkavállalók közötti eltérő bánásmódot eredményez.

Az EUB először is rámutatott, hogy a spanyol bíróság lényegében arra keresett választ, hogy a 2008/94 irányelv hatálya alá tartozik-e az a nemzeti szabályozás, amely szerint az érintett tagállamtól kérhető a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló eljárás során a kereset benyújtását követő 60. munkanap után esedékessé vált munkabérek kifizetése, és amennyiben a munkáltató nem fizette meg ezeket a munkabéreket, és átmenetileg fizetése hiányában nyilvánították, az érintett munkavállaló – törvényi engedményezés alapján – közvetlenül az államtól kérheti az említett munkabérek megfizetését. Ha igen, akkor pedig összeegyeztethető-e a Charta 20. cikkével az, ha a nemzeti jog szerint ezt a lehetőséget kizárólag jogellenes felmondás esetén lehet alkalmazni, semmis felmondás esetén azonban nem.

A Bíróság rámutatott, hogy a Spanyol Királyság a kiegyenlített munkabér-követelések garantált kifizetésére a Fogasa-t hozta létre. A Bíróság szerint a Fogasa a törvényben megállapított felső határig kifizette az alapeljárás felperesei számára a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló eljárás során esedékessé vált munkabéreket, valamint a fizetése hiányában munkáltatóik által ki nem fizetett végkielégítést. A Bíróság arra jutott, hogy a Fogasa e kifizetéseiben teljesült a munkáltató fizetése hiányában a munkavállalók 2008/94 irányelvben előírt minimális védelmének kötelezettsége, de ezt végső soron a spanyol bíróságnak kellett vizsgálnia.

Az előzőek fényében a spanyol bíróság kérdései kizárólag a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló eljárás megindításának időpontját követő hatvanadik munkanap után esedékessé vált munkabérek kifizetésének a spanyol államtól való igénylésére irányuló jogra, valamint arra a körülményre vonatkoztak, hogy ezt a jogot csak a jogellenes felmondások esetére írták elő, a munkaviszony semmis megszüntetésének esetére azonban nem. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a nemzeti jogot a Charta fényében kell értékelni, ha az az irányelv hatálya alá tartozik. Az uniós jog végrehajtása a Charta 51. cikk (1) bekezdése alapján megköveteli az uniós és nemzeti aktus közötti kellő kapcsolatot, illetve egy, az uniós jogból fakadó nemzeti kötelezettség fennállását. A konkrét ügyben a kérdéses spanyol szabályozás az igazságszolgáltatás elégtelen működése esetére állapított meg felelősségi szabályokat az állam vonatkozásában. A Bíróság rámutatott, hogy a spanyol szabályozás a munkáltató fizetése hiányában a munkavállalók minimális védelmének garantálására vonatkozó, az irányelvben említettől eltérő célkitűzésre, azaz a hatvan munkanapot meghaladó bírósági eljárások időtartamából eredő károk spanyol állam általi megtérítésére irányult. Emellett pedig a Bíróság kiemelte, hogy az irányelv fényében a tagállamok munkavállalókra nézve kedvezőbb rendelkezéseket vezethetnek be, ami nem uniós jogon alapuló jogalkotási lehetőséget jelent,

hanem a tagállamok azon választásának elismerését, hogy kedvezőbb rendelkezéseket írnak elő a nemzeti jog alapján, az irányelv által létrehozott rendszer keretein kívül. Hiába volt tehát látszólagos tematikus összefüggés az érintett irányelv szabályozási tárgya (a munkavállalók védelme a munkáltató fizetéseképtelensége esetén) és a kérdéses spanyol szabályozás között, a Bíróság megállapította, hogy a kérdéssé tett spanyol szabályozás nem volt az irányelv végrehajtásának tekinthető (hiszen elsődleges célja az igazságszolgáltatás késedelméből eredő károk kompenzációja), és ezáltal az nem volt vizsgálható a Charta rendelkezésének fényében sem.

*Példa: felhívható-e a Charta, ha a nemzeti jogi aktus túlmegy az uniós jog által megkövetelt kötelezettségen?*

C-609/17, TSN (ítélet)<sup>120</sup>

Az EDH iránti kérelmeket a finn munkaügyi bíróság terjesztette elő. A kérelmek a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a Charta 31. cikk (2) bekezdésének – napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz való jog – az értelmezésére vonatkoznak. Az alapügyekben két olyan munkavállalótól, aki a fizetett éves rendes szabadsága alatt betegség miatt munkaképtelenné vált, a munkáltatók megtagadták azt a lehetőséget, hogy a szabadságuk azon részét, amely alatt munkaképtelenek voltak (s amely alatt ezért betegszabadságra is jogosultak lettek volna) átvigyük későbbre. Mindkét munkavállalónak hosszabb volt az éves szabadságkerete a nemzeti jog alapján, mint az a négy hét, amelyet az irányelv előír.

A két ügyben két különböző szakszervezet indított pert az érintett munkavállalók érdekében a munkaügyi bíróságon annak megállapítása iránt, hogy a munkavállalók a munkaképtelenségük folytán jogosultak a kérdéses időszakra engedélyezett szabadságuk egészének egy későbbi időpontra történő átvitelére. Az EDH iránti kérelmet előterjesztő bíróságok lényegében azt kérdezték, hogy összeegyeztethető-e az irányelvvel és a Chartával az éves szabadságról szóló finn törvény, illetve annak értelmezése, továbbá azt is, hogy a Charta 31. cikk (2) bekezdése közvetlen hatállyal bírhat-e magánszemélyek közötti jogvitában. A kérdések arra irányultak, hogy védi-e a Charta azt a megszerzett szabadságot, ami meghaladja az irányelvben előírt négyhetes, fizetett minimális éves szabadságot. Emellett azt is kérdezte, hogy ellentétes-e a Chartával az a kollektív szerződésbe foglalt nemzeti rendelkezés vagy annak értelmezése, amely szerint a munkavállaló éves szabadságának vagy annak egy részén történt munkaképtelensége ellenére nem viheti át a kollektív szerződés által garantált éves szabadságát egy későbbi időpontra, ha ez egyébként nem csökkenti az irányelv szerinti négyhetes fizetett szabadságra vonatkozó jogosultságát.

Az EUB először is leszögezte, hogy nem ellentétes az irányelvvel, ha a tagállamok az abban garantált szabadságnál hosszabb éves szabadságra vonatkozó jogot biztosítanak. Az irányelv célja ugyanis arra korlátozódik, hogy a munkaidő megszervezése tekintetében minimális

<sup>120</sup> A szövegdobozban lévő ügy összefoglalása szó szerinti idézeteket tartalmaz a döntésből. A könnyebb olvashatóság érdekében ezek pontos hivatkozását mellőzzük.



biztonsági és egészségvédelmi követelményeket állapítson meg, és hogy ne sértse a tagállamoknak azt a jogát, hogy a munkavállalók védelme szempontjából kedvezőbb nemzeti rendelkezéseket alkalmazzanak. A Bíróság tehát leszögezte, hogy az irányelvben meghatározott minimumokon túli kedvezményekre a nemzeti jog vonatkozik. Erre tekintettel az irányelvvel nem voltak ellentétesek azon nemzeti rendelkezések és kollektív szerződések, amelyek előírták a munkavállalók irányelvben biztosított, minimum négy hetet meghaladó fizetett éves szabadsága napjainak megadását, ugyanakkor kizárták e szabadságnapok betegség miatt történő átvitelét.

A Charta 31. cikk (2) bekezdésével összefüggésben a Bíróság először is hangsúlyozta, hogy önmagában a tény, hogy egy nemzeti aktus olyan tárgykörbe tartozik, amelyben az Unió hatáskörrel rendelkezik, még nem vonja azt az uniós jog hatálya alá, ezáltal pedig nem teszi a Chartát alkalmazhatóvá. Másodszor kifejtette, hogy az uniós jog alapján a – az irányelvben is szereplő – minimális követelmények nem akadályozhatják, hogy a tagállamok olyan szigorúbb védintézkedéseket tartsanak fenn vagy vezessenek be, amelyek az uniós joggal összeegyeztethetők. A Bíróság szerint az irányelv nem ruházta fel a tagállamokat az uniós jog alapján történő jogalkotás lehetőségével, hanem arra korlátozódott, hogy elismerje a tagállamok azon jogkörét, hogy kedvezőbb rendelkezéseket írjanak elő nemzeti jogukban, az ezen irányelvvel létrehozott rendszer keretén kívül.

A Bíróság azt is kiemelte, hogy ez a helyzet különbözik attól, amikor az uniós jog a tagállamot mérlegelési, vagy diszkrecionális jogkörrel ruházta fel, mivel azok az esetek az uniós aktus által létrehozott rendszer részét képezik. Összességképpen, ha tagállam az irányelvben előírt minimum négy hét éves szabadságot meghaladó szabadsághoz való jogot biztosított vagy annak biztosítását engedélyezte a szociális partnerek számára, az ilyen jogok és még inkább e jogok szabadság alatt felmerülő betegség miatti esetleges átvitelének feltételei a tagállamok számára fenntartott hatáskör alá esnek, és nem tartoznak az irányelv szabályozása alá, sem annak alkalmazási körébe. Végül pedig a Bíróság leszögezte, hogy konkrét ügyben az irányelv nem ír elő semmiféle különös kötelezettséget a tagállamokra nézve az EDH alapjául szolgáló konkrét helyzet tekintetében. Mindezekre tekintettel a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérdéses finn törvényi rendelkezések és kollektív szerződések nem minősültek az uniós jog végrehajtásának, ezért vonatkozásukban a Charta nem volt alkalmazható.

### **Miként lehet tehát a Chartára hivatkozni egy jogvitában a nemzeti bíróság előtt?**

Alapvetően tehát két nagy esetkörben lehet félként a Chartában biztosított jogok sérelmére hivatkozni. Először is: a másodlagos uniós jogi aktusokat a Charta fényében kell értelmezni, illetve adott esetben érvényességüket vizsgálni. Ha a másodlagos uniós aktus értelmezhető a Chartával ellentétesen is, illetve annak fényében érvényessége megkérdőjelezhető, úgy a Chartára a másodlagos jogot alkalmazó nemzeti bíróság előtt is lehet hivatkozni kérve, hogy e vonatkozásban EDH-t terjesszen elő. Amennyiben a kérdéses nemzeti aktus az uniós jog végrehajtásának minősül (tehát például egy magyar törvény valamely uniós irányelv átültetését szolgálja), úgy annak a Chartával történő összeegyeztethetősége adott esetben szintén vizsgálható. Itt vissza kell utalni arra, hogy első lépésben az uniós joggal való kellő kapcsolatot szükséges feltárni.

**Tipp:**

- A magyar jogszabályok jellemzően tartalmaznak egy jogharmonizációs záradékot, illetve rendelkezést az uniós jognak való megfelelésről (például: a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 878-878/B. §-ai; a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 299-300. §-ai; vagy az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 268. §-a), de a jogszabályszöveg preambuluma is utalhat az uniós jognak való megfelelésre.
- Ezen rendelkezések segíthetnek az érintett uniós aktus azonosításban, amely adott esetben lehetővé teszi a kérdéses rendelkezésnek a Charta fényében történő vizsgálatát.

**Mi történik, ha egy nemzeti aktus az uniós jog végrehajtásának minősül és nem egyeztethető össze a Chartával?**

Az EDH-ra vonatkozó résznél már kifejtettük, hogy egy nemzeti aktust a kapcsolódó uniós jog fényében, azzal összhangban kell értelmezni. Amennyiben pedig ez nem lehetséges, úgy az ügyben eljáró bíróságnak – saját hatáskörében – mellőznie kell azon nemzeti aktust, amely nem értelmezhető az uniós jog közvetlen hatállyal bír, vagyis a felek által hivatkozható, rendelkezéseivel összeegyeztethető módon. Tehát, ha a Bíróság gyakorlata fényében a kérdéses nemzeti aktus az uniós jog végrehajtásának minősül, akkor a Charta fényében is vizsgálható. Ha pedig a Charta hivatkozott rendelkezése közvetlen hatállyal bír, úgy végső esetben – ha a nemzeti aktus nem értelmezhető a Chartával összhangban – a nemzeti bíróságnak az uniós jogból fakadó kötelezettségeire tekintettel a nemzeti aktus mellőzéséről kell döntenie.

A fent idézett Torubarov ügyben például a Charta hatékony jogorvoslathoz való jogot előíró 47. cikkét egyebek mellett azért lehetett felhívni, mert a magyar menekültügyi szabályozás a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv átültetésére is szolgál, így az uniós jog végrehajtásának minősül. Mivel a menekültügyi hatóság kétszer is figyelmen kívül hagyta a közigazgatási határozat felülvizsgálatát végző bíróság iránymutatását, és a reformatórius bírósági jogkört megszüntető magyar jogi szabályozás alapján nem volt rá garancia, hogy ez nem történik meg újra és újra, az ügy csak a magyar szabályozás félretételével és a közvetlen hatállyal bíró uniós normák alapján való elbírálásával oldódhatott meg olyan módon, amely a hatékony jogorvoslathoz való jogot megfelelően biztosítja. A konkrét jogvita alapjogi szempontból megnyugtató rendezésének kulcsa tehát az uniós irányelv, és azzal összefüggésben a Charta felhívása és a hazai bíróság általi alkalmazása volt.

\*\*\*

**Hasznos linkek:**

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének Útmutatója a Charta alkalmazhatóságával összefüggésben:

<https://fra.europa.eu/hu/publication/2020/az-europai-unio-alapjogi-chartajanak-nemzeti-szinten-torteno-alkalmazasa>

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének a Chartára vonatkozó, esettanulmányokat tartalmazó kézikönyve:	<a href="https://fra.europa.eu/hu/publication/2022/chartara-vonatkozo-esettanulmanyok-oktatoi-kezikonyv">https://fra.europa.eu/hu/publication/2022/chartara-vonatkozo-esettanulmanyok-oktatoi-kezikonyv</a>
A Fair Trials kézikönyve (angolul):	<a href="https://www.fairtrials.org/articles/information-and-toolkits/eu-charter-of-fundamental-rights/">https://www.fairtrials.org/articles/information-and-toolkits/eu-charter-of-fundamental-rights/</a>
A Civil Liberties Union for Europe kézikönyve (angolul):	<a href="https://www.liberties.eu/en/stories/handbook-eu-charter/44813">https://www.liberties.eu/en/stories/handbook-eu-charter/44813</a>
A Bíróság esetjog gyűjteménye a Charta 51. cikk (1) bekezdésével összefüggésben:	<a href="https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-05/fiche_thematique_-_charte_-_en.pdf">https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-05/fiche_thematique_-_charte_-_en.pdf</a>